

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ו' (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

זירא

זהר המבאר
הפּתּוּר והפּבוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרן מלכי בנות'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וירא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

ידוע פריש הבעל שם טוב ז"ל בְּהָא דְאָמְרוּ ז"ל (נדרים ח:): אין גיהנם לעולם הבא אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה צדיקים מתרפאים בה ורשעים נדונין בה, כי באשר השמש היא מלך הנבראים, כשיוציאה מנרתיקה ותנצבו כל הנבראים בלי לבוש, אלא בעצם כמו שהם, והצדיקים שתוכם ועצמם טוב, ואם יאָרע לפעמים פחיתות הוא רק בלבוש ואיננו נוגע בעצם, על פן מתרפאין בה, ורשעים שתוכם נחר אלא ויבלבוש החיצוני יכול להיות נראה בהם מעט טוב, וכשיתערטלו מן הלבוש יתגלו בהתתייהו, ודפח"ח

(שם משומאל שמע"צ תרע"ח)

אוצר מניני החסידות

- א דברות חיים | כאשר אי אפשר לפעל על ידי תפלה העצה על ידי סעודה באחוז ורעות
- א דברי ישראל | אהבת רעים סימן מובהק לקבלת התפלה
- ב פרי הארץ | גלגל נסיון העקדה הוא מחמת שראה אברהם אבינו דברים הפוכים הסותרים זה את זה
- ב אוהב שלום | גדל הנסיון היה מחמת שבידע שאם ישחטו לא יהיה מי שיקנים את העולם תחת כנפי השכינה
- ג לקוטי הלבות | עקר נסיון העקדה היה מה שלא הרבה אחר מזהויתו יתברך ונעשה רצונו בלי להבין
- ג ספר הכותב | עקר הנסיון היה העלמת אור ה' מאברהם ופסח בזה פתח לדורות לבניו שגם בעת שהיה מרחקים לעולם תשאר פנימיותם וזה וקרוכה
- ד פתוחי חותם | נסיונו של יצחק אבינו במעשה העקדה ושכרו
- ד אמרי שבואל | בעת נסיון נעל האדם כל מעלתו ויש להקדוש בכל עת כדי שישאר בו רשם מהקדושה גם בעת הנסיון
- ד ידע קדש | דרך הצדיקים שקבל שמתעלים במדרגתם אין מראשים את עצמם בעשיתם ורחשי שעדן לא הגיעו לשלמות
- ד אילוף דתני | אברהם היה סבור שמעשהו אינו חשוב לכולם לעמת מסירות נפשו של יצחק, ויצחק היה סבור שמעשהו אינו חשוב לכולם לעמת מסירות נפשו של אברהם
- ה מי הם | יש לעשות רצון הבורא ללא כל מחשבה אפילו לצד תועלת רוחנית
- ז חיים שלום | אם יש עובר ושב - עובר עברה ושב בתשובה
- ח יד דוד | באור נפלא בטעם הדבר שלא נכתב בחזרה במפרש מצות הנכנסת אורחים
- ח מחשוף הלבן | אברהם אבינו ע"ה היה רץ בכל בקר תפלה
- ט פתוחי חותם | מה הועילה תפלתו של אברהם על סדום
- ט מקור דרוך | הלמוד מאברהם - שעל אף שיודעים מראש שלא תועיל התפלה מחזקים להתפלל
- ט קדשת יום טוב | עם ישראל ידע אברהם מפיטים אחר ארץ חמי אבותיהם בדורות הקודמים ומתנהגים לפי זה
- י דברי יואל | אנשי סדום הרגישו בקדושה שהולכים המלאכים להוציא מהם וחסדו למנע זאת
- יא לקוטי שיחות | הרבן סדום ונאובדנם הגמור פיון שהתנהגו בעינו פרוז והתחלקות כעולם התורה
- יא ישרש יעקב | אברהם אבינו הניחיד שהשפיל לבין אדם גדול מעשה ה' במעשה הפיכת סדום
- יב נקללות חזרות | כל המקבש מתכנס על חברו והוא צריך לאותו דבר - שהוא זקוק שחברו לא ינשע בדבר זה
- יב שם משמאל | בני המסירותו שנקו משידי יקרתו של יצחק שבו בתשובה בעקבות זאת
- יב בית ארן | השלכת העצימות בעת שגשמי תפלה | מנשה במיד מן יו"ט יצא בעת שנקלה בנו הרומי רבי משה אלקיים בריהו ויע"א גיליתו
- יג אהל שלוחה | סקלה להפארה להסיח דעתו מן
- יג אור לשמים | השפעת הקב"ה גלויה בכל עת אלא שהאדם במעשיו גורם להסתירה ממנו
- יד נעם אילמולך | יצא את המקום מרחק - אברהם אבינו ראה תמיד שהקב"ה רחוק ממנו
- יד צדקת אברהם | באור נפלא בטעם הדבר שרק נסיון העקדה הרבה אברהם אבינו
- טו מאמרי אדמו"ר הזקן | הקלפה דאצילות הוא בתכלית הדקות
- טו תורת חיים | מלבושי השבת מתהווה ממצות ימות השבוע
- טו חמרא טבא | בגדי שבת כתרסיס כפני הפרענות
- טו דברי שלום | כבוש הגדיות - הגדיות
- טו ברית אברם | ישלשל בגדיו רמז לתשובה בשבת קדש
- טו אמרי אמת לקוטים | בשבת יורד משמים לבושים חדשים
- טו שפע חיים | מנהג הצדיקים לבלש בגדי לבן בשבת אמנם לא כל הרוצה לטל את השם בואו ושל

אוצרות גאוני הדורות

- יא צמת דוד | אברהם היה חולה והתנהג ככריא
- יא בני שלמה | בזכות צדקותו של אברהם נצלו עם ישראל מפלה
- יא עין יהוסף | הביא אברהם פשר וחלב לבני המלאכים על ידי שעמד עליהם לשמדם
- יא באר לחי' | הצלת לט בהשחתת סדום
- יא ברית שלום | נהיה כמצטק בעיני חסניו - שדווקא מלאך המשוותו אינו מבחין בין טוב לרע מה שאין כן הבריה
- יא אהל יעקב | נס מציאת המים בזכות ישמעאל
- יא גאון יעקב | מה בין חמורו של אברהם לחמורו של משה
- יא יד דוד | לטל אברהם אבינו מאכלת לעבודת יצחק, פיון שבשנת השמשה אסור לשחט בקנים של גדולי שביעית
- יא כב חודשי מהר"ל דיסקין | נעקד יצחק קדם העלות על המזבח כדי לקנח מצות העלאתו להלכה
- יא כב מקנה מים | קנה האיל לא נקשרו והאיל נתולשו בחיים בסכר האיל
- יא כב חמדת ישראל | מדוע פרכו ה' על העקדה הלא שבר מענה באוי עקמה ליפא
- יא כג עץ החיים | העלת יצחק חי לראש המזבח לפי שאין באדם חשש הטלת גללים או כבדי לרמאות את השמן
- יא כג שפעי שחר | נצטוו אברהם להעלות את יצחק חי על המזבח כדי שייפסל להקטר עולה
- יא כד יוסף לכו | עשית יצחק כהקטרת הקטרת על גבי המזבח
- יא כד לקוטי יהודה | מאחר שלא ידע אברהם היצד צפון העלה את יצחק על המזבח שדינו כשחיתו צפון
- יא כה אמרי יהודה | העלה יצחק חי על המזבח משום שאינו פסול להקריב
- יא כה מה צבוי | משה שחטו אברהם אבינו את האיל בצד המזבח וצטוו לשחט קדשי כדשים בצפון המזבח
- יא כה נקללות חזרות | אבריו הקדושים של אברהם אבינו מאנו לשחט את יצחק על הארץ
- יא כו תרומת זבן | עקר עבודת יצחק היתה בשחיטתו ואינו מן הראוי שהיה בצד המזבח
- יא כו העמק דבר | האדם שטורו הוא בשר ממש ראוי להעלותו חי
- יא כו מעשי צדיקים
- יא כז ספר והילום | הארה חסידית מן הפרשה
- יא מא זוהר הקדוש | עם פרוש התור והכבוד

נושאים בפרשת וירא

באפן אחר ממנו

בדרך רמז לכל אדם יש לפרש אל נא תעבר מעל עבדך (י"א א) כן, דהנהגה לפעמים יש אדם עובר מצות ה' על ידי העבדות והחסידות, הינו שהוא עובר את הבורא בדרך הזה, ורואה את חברו שאינו עובד ה' כמותו רק בדרך אחר, הוא מתעבר עמו וכועס עליו כידוע, או לפעמים שמבלבלין אותו מעבודתו הוא כועס ומתעבר, ומשבא לכלל פעם בא לכלל טעות כידוע (ראה ספרי במדבר קנו). זהו שרמזו אל נא תעבר מעל עבדך – הינו שלא תהא עובר ומתעבר על ידי העבדות שלך כאמור, ודי למבין:

ענין 'בית החסידים' לבטל עצמו בפני חברו

הלא מצער הוא ותחי נפשי (י"ט ט). יש לומר בדרך רמז, הלא מצער הוא, ותרגם אוינקלוס 'זעירא', הינו מדת קטנות, על דרך מאן דזעיר הוא רב (וזהו ח"א קכב), ועל זה הוא שרמזו הלא מצער הוא ותחי נפשי כאמור. ופרש רש"י 'עיר קטנה ואנשים בה מעט' (קהלת ט יד), הינו במדרש הנ"ל (קה"ר ט כד) 'עיר קטנה' זה בית הכנסת 'ואנשים בה מעט' זה הצבור (עכ"ל המדרש).

והפרוש 'ואנשים בה מעט' יש לומר הינו על דרך שאמרו (חולין פט). 'כי אתם המעט' (דברים ז ז) ששמעטין עצמכם – והבית הכנסת עם צבור כזה שהם ממעטין את עצמם וקטלין זה לפני זה, על זה הוא שנאמר 'הלא מצער הוא ותחי נפשי' – וזה הוא ענין חסידים שטיבעל, ודי למבין:

מעלת האחרות

דברות חיים

רבי ישכר דב מראדושיץ זיע"א

כאשר אי אפשר לפעל על ידי תפלה העצה על ידי סעודה באחיה ורעות

אל נא אחי תרעו (י"ט ז). נא, לשון בקשה ותפלה, והינו אם אינם יכולים להתפלל ולפעל עם התפלות ותחנונים חלילה, אזי העצה הוא אחי תרעו, להתחבר יחדיו עם רעים ולסעד יחד באהבה ואהבה ורעות, כי מתוך שסועדים יחדיו באים לידי התחברות, ואז נחשב להקדוש ברוך הוא כאלו פגנו בכל הפגנות הראויות לבנו בתפלתם, ועל ידי זה יושיעם ממצוקותיהם:

דברי ישראל

רבי ישראל ממודיץ זיע"א

אהבת רעים סימן מובהק לקבלת התפלה

אל נא אחי תרעו (י"ט ז). אמר אבי אדוני יקני צדוק"ל, פרוש 'נא' לשון בקשה, הינו תפלה, והסימן של התפלה כראוי הוא, אם היה להאדם קדם התפלה שונא מחלט ואחר התפלה עלה בלבו שיהיה לאיש הזה אוהב נאמן, זאת היא סימן מובהק שהתפלה היה כראוי ועשה רשם ופעלה למעלה. וזהו הפרוש אל נא אחי תרעו, פרוש 'אל נא', רצה לומר אין זאת נקראת תפלה, אם 'אחי תרעו', אם יש לו עדין מחשבה רעה על חברו, ודי למבין:

אין לכעס על חברו כאשר עובר את הבורא

מוכן מחשבותיו וכל שכן רצונו הפשוט. ובאמונה זו התחזק אברהם אבינו עליו השלום ולא סמך על השגתו ועמד בנסיון שלא להרהר אחריו ותברך.

עקר הנסיונות הם בענין האמונה

כללא דמלתא עקר הנסיונות הם באמונה, כמאמר 'לנסתף לדעת את אשר בלבבך' (דברים ח ט), וכל הנסיונות שהיו לאברהם אבינו עליו השלום היו על דרך זה, כמו הרעב שאמר בתחלה 'לך לך' ואחר כך מתדמה שנוי רצון בהביאו רעב למקום זה כפרוש רש"י ז"ל (בראשית יב ט) וכן כלם.

אבל נסיון המסירות נפש עבורו ותברך, אחרי הידיעה כי הוא הבורא הוא אמר ויהי הוא צנה למטר נפשו ולזבח עצמו עבורו ותברך, מי לא ישמע ומי לא יאבה לו ותברך, אם אמנם גם הוא נסיון - אבל לא לפי ערך אבותינו הקדושים, וכן קושית העולם אפלו כל זהו אם השם ותברך הנה אומר לו בעצמו שיזבח את עצמו עבורו והיה יודע שהם דברי השם ותברך בודאי היה שומע לו:

אוהב שלום

רבי חיים מאיר ח"אל ממוגלניצא זיע"א

גדל הנסיון היה מחמת שידע שאם ישחטה לא יהיה מי שיכניס את העולם תחת כנפיו השכינה

כבוד קדושת אדמור הקדוש ממוגלניצא זצ"ל הקשה על ענין נסיון אור פשוטים, וכנראה אין זה רבותא כל כך מאברהם אבינו עליו השלום, כי גם מפשוטי ישראל מוסרים נפשם על קדשת השם ותברך ועליו כל היום נשחטים.

וכזה גם כן הלא יקשה על ענין נסיון העקרה. ומה גם כי הלא ביד השם ותברך נפש

נסיון העקרה

פרי הארץ

רבי מנחם מענדל מויטעבסק זיע"א

גדל נסיון העקרה הוא מחמת שראה אברהם אבינו דברים הפוכים הסותרים זה את זה

הנה נסיון העקרה, הובא במדרשים (ב"ר נו יב) ורש"י ז"ל (כב יב) שהיה לו לאברהם להרהר אחר מדותיו, והוא שאמר רבי אבא: אמר אברהם אפרש לפניך את שיחתי אתמול אמרת לי 'כי ביצחק יקרא לך זרע' (כא יב) וחסרת ואמרת 'קח נא את בנד' (כב ט), ועכשו אתה אומר לי 'אל תשלח ידך' (פסוק יב טס) שהוא שנוי רצון אצל הבורא ותברך חס ושלום שהוא שרש הכפירה חס ושלום.

וכן כל הקושיות צדיק ורע לו הפך מן הראוי והבטחת התורה, או שאר קושיות ואמונות הפוזבות, אשר את זה לעמת זה עשה אלקים נגד כל דבקות והשגת אמתותו ברחמנותו, וכמאמר רש"י ז"ל (בראשית ג א) אצל הנחש היה 'ערום מכל' ארוך מכל, לפי ערמתו וגדלתו היתה מפלתו.

אבל אברהם אבינו עליו השלום עמד בנסיון ולא הרהר אחר האמונה בהשגתו את דבריו ותברך שהמה מהפכים, והתחזק באמתות האמונה הגדולה והתחזקה מרצונו הפשוט ותברך כי לא מחשבותיו מחשבת השם ותברך ולא דרכיו דרכו, ואינו מבין דבריו ותברך והנהגתו כלל, וכל הרעות המתדמים מאתו ותברך הם טובות אמתיים פנ"ל, וכל דבריו הנראים מהפכים הכל אל מקום אחד הולך, והן המה בלי שום שנוי ותמורה חס ושלום.

ומה שאין מוכן הדבר, רק הוא מכס (ע"פ דברים לב מז), שאין שום השגה יכולה להשיג דבריו ותברך ופרוש מלותיו האומרים לרע טוב ולטוב רע (ישעיה ה ט) וכל שכן שאינו

ממה שאמר אחר כך אפרש שיחתי לפניך אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ואחר כך אמרת לי להעלותו לעולה וכו'. מוכן מזה ומשאר מקומות שזה היה עקר הנסיון שלו. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ואני והנער נלכה עד כה ומוכא בפרוש רש"י, אראה היכן הוא מה שאמר לי כה יהיה ורעך.

אבל אברהם התחזק באמונה ולא הרהר אחר מדותיו ואמר, אף על פי שאיני מבין דרכיו, בודאי כך המדה שאי אפשר להבין דרכי ה' ואני מחזיב לעשות את שלי להוליך בני יחידי לשחיטה ואף על פי כן אני מאמין שה' יתברך יקיים כל דבריו שהבטיחני, כי דרכיו אי אפשר להבין כלל, כי הוא יכול לעשות שני הפכים בנושא אחד (הלכות מתנה

ה"ה):

ספר הזכות

בפי יצחק מאיר מגור זיע"א

עקר הנסיון היה העלמת אור ה' מאברהם ופתח בזה פתח לדורות לבניו שגם בעת שיהיו מרחקים לעולם תשאר פנימיותם זכה וקרוכה

כתוב בזהר הקדוש שביום שלישי ראה את המקום מרחק ממנו, עין שם, והיה זה נסיון עצום שהולך לשחט בנו יחידו בצווי השם יתברך, שהיה ראוי להיות לו קרבות ה' ביתר שאת, והיה מקום לפקפק, כמו שאמר לו השטן שמעתי השה לעולה ולא יצחק, עם כל זה נתחזק לעשות רצון השם יתברך גם שהוא מרחק.

וזה עקר הנסיון, להעלים אורו יתברך. ופעל בזה לדורי דורות, שגם שהיה באמת מרחקים, עם כל זה ישאר פנימיות האהבה מהשם יתברך לישראל, וממילא יהיה גם בלב

כל חי ולא יבצר ממנו לקח נשמתו של אדם בכל עת ובכל שעה הפקודות לו אף שלא ברצונו, אם כן מה הרבותא מאברהם אבינו עליו השלום שקיים פקודתו של השם יתברך.

אך תרץ, דהבעל דבר בא אליו בטענה זו, הלא אתה הוא האחד שהנך מפיר את הבורא יתברך שמו ותפיר אותו לבריותיו ומכניסם תחת כנפי השכינה, ואם אתה תמסר נפשך לשרפה, אם אמנם תעשה מצוה רבה ונפשך תהיה צרורה בצרור החיים, אבל הלא תאבד טובה הרבה מאת כל העולם, ויותר נכון שלא תעמד בנסיון זה ותכריע את כל העולם לכף זכות.

וכן בנסיון העקדה היה היצר הרע מסיתו, הלא אתה הנך זמן וקרב קצף ורק בנד ההולך בדרךך לגיר גרים ולהכניסם תחת כנפי השכינה כמו שאיתא במדרש רבה (ב"ר פד ד) יצחק גיר גרים שנאמר 'מגורי אביו' (בראשית לו א), ואם תשחטהו הרי יהיה חרבן העולם. וזה היה נסיון גדול:

לקוטי הלכות

רבי נתן ממבטל זיע"א

עקר נסיון העקדה היה מה שלא הרהר אחר מדותיו יתברך ועשה רצונו בלי להבין

ידוע קשיות העולם על גדל הרעש של נסיון העקדה, כי לפי גדל צדקתו של אברהם אין זה נסיון גדול כל כך לכאורה, כי נדמה לנו שגם אנשים פשוטים יעמדו בנסיון זה שפשיאמר לו ה' יתברך בפרוש לשחט את בנו יחידו בודאי יקיים דבריו וישחטהו.

אך עקר הנסיון היה מה שלא הרהר אחר מדותיו יתברך וכמוכא מזה וכמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה ומוכא בפרוש רש"י

בכל עת כדי שישאר בו רשם מהקדשה גם בעת הנסיון

שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי זצלה"ה בשם הגאון הקדוש בעל המהפך הארח לחיים בשם רבנו הקדוש רבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זצוק"ל שאמר, כי כל הרעש מהעקדה והנסיון הוא, מחמת שבאשר הקדוש ברוך הוא רוצה לנסות את האדם, אזי לוקח ממנו כח עבודתו וקדשתו, רק הרשימה נשאר אצלו, כי כל דבר שבקדשה מניח רשם, ואם קדשתו גדולה גם הרשם גדול, ועל פן צריך האדם להתקדש בקדשה יתרה כל כך שהרשימה ממנה תהיה ביכלתה לעמד נגד כל הנסיונות שבעולם, עד כאן דבריו הקדושים ושפתים ישק (חקל יצחק במדבר, בית פנחס אות יד בשם אורח לחיים):

עונה בשלמות

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

דרך הצדיקים שכלל שמתעלים במדרגתם אין מרגישים את עצמם בעשייתם וחשים שעדין לא הגיעו לשלמות

וירא אליו ה' כאלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח א). הפתוח מרמז לנו בזה עבודתו של אברהם אבינו עליו השלום, איך היתה עבודתו תמה ושלמה.

כי הנה יש בני אדם שמתחילין לעבד ה' באמת, ועל ידי זה משיגין איהו מדרגה, ונדמה להם שפכר השיגו עבודתו יתברך שמו בשלמות, וכבר הם צדיקים גמורים אשר אין למעלה מהם.

ובאמת לא ידעו ולא יראו ולא יבינו, וטח מראות עיניהם מהשפיל לבותם, כי הוא יתברך שמו אין סוף ואין קץ לתכלית

ישראל כן, שהפנימיות ישאר באהבת השם יתברך רק מסתור.

וזה שאמר השם יתברך לאברהם אבינו אנכי מגן לך (בראשית טו א), שיש נקדה בלב כל איש מישראל, שהשם יתברך הוא מגן שלא יאבד אותה, ומזה הוא אף על פי שחטא ישראל הוא, ועל זה אנו מברכין להשם יתברך 'מגן אברהם'.

ואחר גמר הנסיון נתן שבח להקדוש ברוך הוא על הרחוק שהיה לו, שאז הבין הכל למה בא וכו'. ויש בכל איש ישראל ענין רחוק וקרוב וכו', שהבריאה הוא שיהיה גם רחוק שהוא טובה גדולה, וכל עובד ה' לא יקשה לו מה שרואה לפעמים רחוק גדול, כי ודאי הוא לטובה (פרשת תזריע מצורע):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

נסיונו של יצחק אבינו במעשה העקרה ושכרו

כי ברח אברהם והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים. (כב יז) **ארבה** גימטריא 'יצחק', לרמוז דגם יצחק הכניסו הקדוש ברוך הוא בכרכה זו. דלא שיף דלא יכנס בכרכה זו, דהא בן שלשים ושבע שנה פשנעקד, והיה יכול שלא לשמע אל אביו ואין אביו יכול לכפו בעל פרחו, אם בן נסיון יצחק שקול לנסיון אברהם או יותר, לכן מברח שנתברך גם הוא כרמונו. האל ברחמיו יקם בנו ברכות האבות, אמן פן יהי רצון:

אמרי שמואל

רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א

בעת נסיון נטל מהאדם כל מעלתו ויש להתקדש

ומדרגות, כמו שפצינו שאהרן ומרים אמרו 'הריק אף במשה דבר ה' הלא גם בנו דבר' (כמדבר יב ב), וְהָשִׁיב יתְבַרַךְ שְׁמוֹ 'אם יִהְיֶה נְבִיאָכֶם כו', לא כן עבדי משה וכו' (פסוק ו-ז שם).

הרמז בפסוק

וְזָהוּ שְׁנֹאמַר כָּאֵן וִירָא אֵלָיו ה', וְעַם כָּל זֶה וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל, שֶׁהִיא בְּדַעְתּוֹ שְׁעֵתָהּ הוּא עֲדִין בְּפֶתַח הַכְּנִיסָה לְעִבּוּדָתוֹ יתְבַרַךְ שְׁמוֹ כַּנ"ל. וְזֶה שְׂרָמֵז בְּרֵאשֵׁי תְבוֹת ו'יֵרָא אֵלָיו י"י רֵאשֵׁי תְבוֹת 'איו', שְׂאָף שְׁנֹרְאָה אֵלָיו ה', אָמַר אַבְרָהָם – אֵיזָה כְּבוֹדוֹ יתְבַרַךְ שְׁמוֹ לְבָקְשׁוֹ, כִּי יֵדַע כַּנ"ל שְׁעֲדִין צְרִיף לְבָקְשׁוֹ, כִּי יֵשׁ בְּחִינּוֹת גְּבוּהִים מַעַל גְּבוּהִים.

גַּם הֵרֵאשִׁי תְבוֹת אֵלָיו י"י ב'אֵלָיו מ'מֵרָא הוּא א"ב מ"י, כִּי הֵנָּה פֶּתַח בְּפִרְשֵׁת לָף לָף, שְׁנֹקְרָא אַבְרָם עַל שֶׁהִמְשִׁיף מִחֲסָדִים הֵרֵמִים הַגְּבוּהִים שְׁנֹקְרָאִים אָב, וְרָמַז לָנוּ הַכְּתוּב כָּאֵן שְׂכַמְעַט לֹא הִיָּה מֵאֲמִין בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא הַמְשִׁיף הַחֲסָדִים הַנ"ל, רַק הִיָּה שׂוֹאֵל מִי הוּא זֶה הַמְשִׁיף, כָּאֵלּוּ לֹא הִיָּה הַהִמְשָׁכָה מֵאֵתוֹ:

אֵילֵנָא דְחַיִּי

רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע א

אברהם היה סבור שמעשהו אינו חשוב לכולם לעמת מסירות נפשו של יצחק, ויצחק היה סבור שמעשהו אינו חשוב לכולם לעמת מסירות נפשו של אברהם

וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי כִנִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהַעֲצִים כו' (כב ז). הֵנָּה יְדוּעַ שֶׁכָּל אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת שֶׁבַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מְרַמְזוּ עַל רִזְיוֹן קְדִישִׁין עֲלֵאִין, וְהִרְאָהָ שְׂאֵם חֶסֶד אוֹת אַחַת אוֹ יֵתֵר הַסִּפֵּר תוֹרָה פְּסוּלָה, וְאֵם בֵּן גַּם כְּכֹאֵן צְרִיכִין לְהִבִּין הַשְּׂאֵלָה שֶׁיִּצְחָק

עִבּוּדָתוֹ, וְאִין לְהַבִּיט עַל עַצְמוֹ עַל שׁוּם מְדַרְגָּה שְׂיֵשׁ לוֹ, שְׂיִתְפַּשֵּׁט עַצְמוֹ בְּזֹאת הַמְּדַרְגָּה, רַק יִדְרֹשׁ וַיִּחְקֹר תְּמִיד יוֹתֵר אַחַר עִבּוּדָתוֹ.

וְאִף אִם יִהְיֶה לוֹ כָּל מְדַרְגּוֹת צְדִיקִים, עַם כָּל זֶה יִבִּין שְׁעֲדִין צְרִיף לוֹ לְחַקֵּר אַחַר עִבּוּדָתוֹ יתְבַרַךְ שְׁמוֹ יוֹתֵר, כִּי בְּיָדָיו עֲדִין לֹא בָּא לְתַכְלִית עִבּוּדָתוֹ, כִּיִּן שֶׁהוּא יתְבַרַךְ שְׁמוֹ אִין סוּף וְאִין קֶץ וְאִין תְּכֵלִית.

משל נפלא מהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע א

וְהִרְבֵּה הַקְּדוּשׁ מִבְּאֲרֵיטְשׁוּב אָמַר מְשַׁל עַל זֶה, לְמַלְךְ שֶׁעֲשָׂה לוֹ מַגְדָּל גְּבוּהַ מְאֹד, וְהוֹלְכִים בְּמְדַרְגּוֹת אֶל הַמַּגְדָּל, וְאֵצֶל כָּל מְדַרְגָּה וְעֲלִיָּה שְׁעוּלִין יֵשׁ חֲדָרִים מְאוּצְרֵי הַמְּלָךְ שְׂמֵאִירִים מְאֹד, וְהַכְּסִיל הַהוּלָף וְכֻנְתּוֹ לִילָף אֶל הַמְּלָךְ לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַמְּלָךְ, אָבֵל כִּיִּן שְׁעֵלָה אִיזָה מְדַרְגּוֹת וְרוֹאֵה הַחֲדָרִים שְׂמֵאִירִים מְאֹד, סוּבֵר שְׂשֵׁם הַמְּלָךְ וּפּוֹנֵה לְשֵׁם.

אָבֵל בְּאֵמַת הִיָּה לוֹ לְהִבִּין, אֵלּוּ הִיָּה שֵׁם הַמְּלָךְ לְמָה עוֹלִין עוֹד לְמַעְלָה מְדַרְגּוֹת גְּבוּהִים יוֹתֵר מֵאֵלּוּ הַחֲדָרִים, וְהִיָּה לוֹ לְהוֹכִיחַ וְלְהִבִּין מִזֶּה שְׁעֲדִין לֹא בָּא לְחַדֵּר הַמְּלָךְ וְלֹא לְפָנוֹת אֶל שׁוּם מְקוֹם וְחֲדָר הַמֵּאִיר, רַק לְעֲשׂוֹת שְׁלוֹ וְלַעֲלוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְהִתְקַרֵּב אֶל הַמְּלָךְ.

וְכֵן הִיָּה אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם בְּכַחֲנִית הַמַּעְלָה הַזֹּאת, וְלֹא פָנָה לְשׁוּם מְדַרְגָּה, אִף שֶׁכָּבֵר נִרְאָה אֵלָיו ה', לֹא הִיָּה מִחֲשָׁב שֶׁכָּבֵר הַשִּׁיג עִבּוּדָתוֹ ה' בְּשִׁלְמוֹת, רַק הִיָּה נִדְמָה בְּעֵינָיו רַק כְּמִתְחִיל לְעִבֵּד ה', וּבִקֵּשׁ עִבּוּדָתוֹ יתְבַרַךְ שְׁמוֹ לְשֵׁאֵל אֵיזָה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְלֹא אָמַר בְּלִבּוֹ הֲלֹא כְּבֵר יוֹדַע אֲנִי כִּיִּן שְׁנֹרְאָה אֵלֵי ה', כִּי הִבִּין וְיֵדַע שְׂיֵשׁ עוֹד מְדַרְגָּה גְּבוּהַ יוֹתֵר.

כִּי בְּאֵמַת גַּם בְּעֵינֵי מְרֵאוֹת הַנְּבוּאָה בְּהִתְרֵאוֹת ה' אֶל הָאֲדָם, יֵשׁ כְּמָה וְכְמָה בְּחִינּוֹת

נושאים בפרשת וירא

ואלה הדברים רמוזים פאן בתורה הקדושה, להודיענו שהמדה הטובה הזאת הייתה באבותינו הקדושים. והנה מבאר במדרש רבה בשעה שעשה אברהם אבינו עליו השלום את העקדה נפל פחד על כל פאי עולם, המה ראו בן תמהו על זה, איך אפשר להאמין דבר זה שאברהם שהיה בן מאה שנים כשנולד יצחק וכל ימיו היה מצפה להוליד בן – ולסוף הוא רוצה לשחטו בשביל רצון בוראו.

וכן על יצחק התמיהו מאד, שהיה בן מלך, כי אברהם אבינו היה מלך בסוף ימיו, כמו שכתב רש"י על 'עמק [ה] שנה' (בראשית י"ז) – שהשווה כלם להמליך עליהם את אברהם, ובדודאי יש לו כל טוב אצל אבי, ועתה הוא מואס בכל ופושט צנארו לשחיטה כדי לעשות רצון קונם באמת וכלב שלם, כך היו הבריות אומרים.

אמנם אברהם ויצחק התמיהו גם בן כל אחד על חברו וקנאו זה את זה במצוה הקדושה הזו, כי אברהם אמר בלבו – מה המעשה שלי חשוב נגד מעשה של בני יצחק, כי אני אף שאצטער ואתאבל על בני ימים רבים, עם כל זה הדבר ישכח מאתי, כי כבר נגזר על המת שישתפח מן הלב, ואין אני עושה בגופי שום פאב. אבל בני הוא מוסר נפשו ופושט צנארו לשחיטה וסובל יסורים קשים בשביל אהבת בוראו ותברך, בכן הוא מקיים מצות הבורא יתברך באמת – ולכן כל המצוה נקראת על שמו.

וכן יצחק אמר להפוך, מה המעשה שלי נחשב נגד מעשה אבי, כי אני אף שאסבל יסורים הוא רק על רגע אחד עד שיגמר השחיטה ותשוב הנפש למקומה, אבל אבי יתאבל על בנו כל ימיו, ועם כל זה הוא כובש את רחמיו מבין יחידו כדי לעשות רצונו

שאל לאביו אבי והוא השיב לו 'הנני בני', הלא הלכו שניהם יחדיו ולא היה לו לשאל רק איה השה לעולה'.

והנראה דהתורה הקדושה מרמזה לנו באלה הדברים את הדרך ישרה שייבור לו האדם איך יתנהג ויבוא אל תכלית השלמות, והוא על פי מה שאמר שלמה המלך עליו השלום 'עקב ענוה יראת ה' (משלי כב ד) שפרושו הוא שעל ידי מדת ענוה באים לחכמה עילאה כמו שנתאמר 'ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא י').

והנה לכאורה נראה מזה כמו סתירה לדברי תו"ל (ב"ב כא.) שאמרו קנאת סופרים תרבה חכמה, שהמשמעות הוא שעל ידי הקנאה מתרבה החכמה, והקנאה וענוה הם שני הפכים, כי הקנאה בא מגבהות הלב שהוא מקנא בתברו ואומר שאלי ראויה והגון אותו הדבר שרואה בתברו, וענוה בא מנמיכות רוח ומשפלות הלב.

אך הענין הוא, שיש קנאה הבא מצד ענוה, כמו שכתב הקדוש ברוך הוא הלכות דעקר מדת ענוה הוא שייגדיל שפלותו בעצמו, והינו אם עושה איזה מצוה או איזה הנהגה טובה לא יחזיק טובה לעצמו, רק ידמה בעיניו שעדין לא פעל כלום ולא יצא ידי חובתו אף חלק אחד מאלפים נגד מה שהוא חייב לעשות להשם יתברך הבראו יש מאין ונתן לו משאלות לכבו.

אבל אם רואה מתברו עושה מצוה כזאת, יקנא אותו ויאמר בלבו כך הוא ראוי ונכון לעשות כמו שזה עושה בלב שלם ובנפש חפצה. וזה הקנאה באה מכח עניויות, ועל זה אמרו (אבות פ"ד מ"י) הוי שפל רוח בפני כל אדם וידמה לו שכל אדם הוא יותר טוב ממנו.

כלום רק אבי הוא העושה המצוה בזה. ויאמר הנני בני רצה לומר אברהם אמר להפוך, הלואי מי יתן ואהיה אני במדרגת בני, כי אני אין עושה כלום רק בני הוא העקר במצוה זאת, ועל כגון זה אמרו חז"ל (תנ"א"ר פכ"ה) תיב אדם לומר מתי גיעו מעשי למעשי אבותי ואעשה גם אני כמעשיהם:

יתברך באמת, לכן עקר המצוה נקראת על שמו.

באור הכתוב על דרך זה

וזהו שאמר הפתוב ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, רצה לומר שכל המצות שישן אל אברהם אביו, ויאמר שאין אני עושה

פְּרַשְׁת וִירָא

'אם יש עובר ושב' - עובר עברה ושב בתשובה

והוא ישב פתח האהל וגו'. פֶּרַש רש"י והוא מדרש רב"ל, לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו. פֶּרַש בזה אבי אדוני זקני מורי ורבי הרב הקדוש זי"ע בספרו שם שלמה כתב יד קדש, והינו שהיה אברהם מבקש ומחפש להחזיר בני אדם בתשובה שלמה. וזהו אם יש עובר עברות, ושב בתשובה, ויכניסם בביתו - בבית רבתי הדוע, הינו בבראשית אשר תשובה קדמה לעולם.

אברהם טרח אחר ערביים כדי לגינם ולהכניסם תחת כנפי השכינה

ובזה יש לתרץ מה שתמהתי באות שלום, דלמה אברהם טרח כל כך וחזר אחרי האורחים, הלא היה לו מצות רבות הנחוצות בביתו אז הקודמים יותר, הינו שיש"ח עבדים שמל לרפאותם ביום השלישי למילתם.

ובזה יש לבאר, דאלו היה כבר בני ביתו ואצלם טרח בתמידות, אבל חפש אחר ערביים לגינם מחדש ולהכניסם תחת כנפי השכינה (דאמרינן אברהם גיר אנשים ואמרו בודי לבעל תשובה וברי בעת הזאת כבר שנתגדיר). וזהו שאמר עובר ושב בתשובה, שזהו היה חשוב אצלו ביותר כנזכר:

וירא אליו ה' באלני ממרא (הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו, ב"ר) (יח א)

מי הים

רבי יחיאל מאיר מגוסטינין זיע"א יש לעשות רצון הבורא ללא כל מחשבה אפלו לצד תועלת דוחנית

וירא אליו ה' באלני ממרא. פֶּרַש רש"י הוא שנתן לו עצה על המילה. לכאורה קשה אברהם אבינו עליו השלום שהיה מקים כל התורה פלה (יומא כח:) והיה צריך לעצת ממרא.

רק נוכל לומר הדברים כך, הקדוש ברוך הוא אמר לו, שמך אברהם שאתה מושל על רמ"ג אברים [והיה] שמך אברהם שתמשל על רמ"ח (גורים לב:), והיה הדבר קשה לאברהם, אם ימשל מעתה על כל הרמ"ח מה לו לעשות עוד בעולם, והיה זאת עצת ממרא שלא יחשב עבדו, רק - הקדוש ברוך הוא אמר לך למול עשה רצון הקדוש ברוך הוא:

והוא ישב פתח האהל וגו' (לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו, רש"י) (יח א)

חיים ושלוש

רבי חיים אלעזר ממוינקאטש זיע"א

לשונה הטהורה, שהפּרוש הוא כּף, וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַף שְׂצָרִיף אֶתָּה לְאֶהֱבֵךָ אֶת רַעַף וּלְהַכְנִיֵס אוֹתוֹ לְבֵיתְךָ וּלְהַאֲכִיל וּלְהַשְׁקוֹת אוֹתוֹ בְּכֹל מֵיַי מְטַעְמִים בְּסֹבֵר פְּנִים יָפוֹת.

אָבֵל אִם תִּרְאֶה לְהֹאֲרוֹת שְׂאִינוּ בְּקוֹ הַבְּרִיאוֹת וְהַאֲכִילָה הַזֹּאת מִזְקָת לּוֹ, אֵל תִּפְצֹר בּוֹ בְּיוֹתֵר, שְׁלֵא תִגְרַם לוֹ רָעָה חֵס וְשְׁלוֹם עַל יָדֶי זֶה, שְׂאִם יִפְצֹר בּוֹ עַד שְׂיֵאֱכַל אֶצְלוֹ כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוֹת הַכְּנָסֶת אוֹרְחִים שְׁגֹדוֹל כְּמוֹ קִבְלַת פְּנֵי שְׂכִינָה, אָבֵל כִּינּוֹן שְׁגֹרֵם לוֹ רָעָה, לֹא דֵי שְׁלֵא מְקַיֵּם מִצְוֹת הַכְּנָסֶת אוֹרְחִים, אֶלָּא שְׂמַבְטֵל גַּם בֵּן מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַף כְּמוֹךָ:

וְאֵל הַבְּקָר רִץ אֲבֵרְהֵם וְכוּ' (י"ח ז)

מחטוף הלָבָן

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א

אברהם אבינו ע"ה היה רץ בכל בקר לתפלה

וְאֵל הַבְּקָר רִץ אֲבֵרְהֵם וְכוּ' (יח ז). זֶה רוֹמֵז לְתַפְלָה, שֶׁהִיָּה אֲבֵרְהֵם אָבִינוּ עֲלֵיו הַשְׁלוֹם רִץ לְתַפְלָה, וּבְקָר אוֹתִיּוֹת 'בְּקָר', דְּאֲבֵרְהֵם אָבִינוּ עֲלֵיו הַשְׁלוֹם הוּא תִקְוַת תַּפְלַת שְׁחִרִית, וּבְכָל בְּקָר וּבְקָר הֵיךָ רִץ לְקַיֵּם הַתַּפְלָה. וְהֵיךָ מְקַיֵּם תַּפְלָה בְּלַחֵשׁ וּבַחֲזֵרָה עִם הַגֵּרִים שֶׁהִיָּה מְגִיר, וְזֵהוּ שְׂאָמַר בֵּן בְּקָר עִם הַכּוֹלָל גִּימְטְרִיא 'זֶה הַלַּחֵשׁ', רַךְ גִּימְטְרִיא 'חֲזֵרָה', נוֹטוּב, כְּלוֹמַר זֶהוּ הַטּוֹב בְּעֵינֵי הַשֵּׁם. וַיִּתֵּן אֵל הַנְּעֹר. הוּא מַט"ט כְּדוֹעַ, דְּעַל יָדוֹ עוֹלוֹת הַתַּפְלוֹת. וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ, דְּהֵינּוּ דְבִמְהֵרָה הֵיךָ מַעֲלָה מַט"ט תַּפְלָתוֹ בְּלֵי שׁוֹם עֲכוּב:

וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה וגו' (יח ז)

וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם מִפְתַּח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אֲרָצָה, וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מִצְאֵתִי חוֹן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבֹדְךָ (אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחיו מהקבלת פני שכינה הכתיב ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו', שבת קכז.)

יד דוד

רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע א

באור נפלא בטעם הדבר שלא נכתב בתורה במפורש מצות הכנסת אורחים

אֵיחָא גְדוּלָה הַכְּנָסֶת אוֹרְחִים מְקַבְּלַת פְּנֵי שְׂכִינָה. שְׂמַעְתִּי מֵאֵת אֲדַמוּ"ר, שֶׁהִקְשָׁה מַה שְׂאָמְרוּ בְּגִמְרָא 'גְדוּלָה', אִם בֵּן אֲמַאי לְמַה לֹא כְּתִיבָה הַתּוֹרָה מִצְוָה זֹאת בְּפֹרוֹשׁ כְּמוֹ כָּל הַמִּצְוֹת. וְהַרְמַב"ם ז"ל אָמַר שֶׁנִּכְלַל מִצְוֹת הַכְּנָסֶת אוֹרְחִים בְּכֹלל מִצְוֹת 'וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַף כְּמוֹךָ' (ויקרא יט יח), וְעַדִּין קִשָּׁה כְּנִי"ל, בְּפֹרְט שֶׁהוּא מִצְוָה חֲשׂוּבָה כָּל כָּף.

וַחֲזַרְנִי, שֶׁהִיא הַנוֹתְנָת, לְפִי שְׁגֹדוּלָה כָּל כָּף לֹא רָצְתָה הַתּוֹרָה לְכַתֵּב בְּפֹרוֹשׁ מִצְוָה זוֹ, שְׂאִם כְּתִיבָה הַתּוֹרָה מִצְוָה זוֹ בְּפֹרוֹשׁ, וְשֶׁהִיא חֲשׂוּבָה כָּל כָּף, יוֹכֵל אֶחָד לְהַחֲזִיק אֶת חֲבֵרוֹ בְּתַקְוָה, וּלְהַכְנִיֵס אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ שְׂיֵאֱכַל אֶצְלוֹ, וְלַפְעָמִים שֶׁחֲבֵרוֹ הוּא חוֹלָה, וְאֵינְנוּ יְכוֹל לְאֶכַל וְאֲכִילָה מִזְקָת לּוֹ, אֶף עַל פִּי כֵן יִהְיֶה מִפְּצִיר בּוֹ בְּדַבְרִים, וְלֹא יִרְצֶה לְעֻזֹב אוֹתוֹ עַד שְׂיֵאֱכַל אֶצְלוֹ – כִּינּוֹן שְׁגֹדוּלָה כָּל כָּף יוֹתֵר מִמְּקַבְּלַת פְּנֵי שְׂכִינָה, וְכֹל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּדוֹדָי רוֹצֵה לְהַקְבִּיל פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, וְיִהְיֶה גוֹרֵם רָעָה לְחֲבֵרוֹ עַל יָדֵי זֶה.

על כֵּן רָמַזָה הַתּוֹרָה הַמִּצְוָה הַזֹּאת בְּכֹלל שֶׁל 'וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעַף כְּמוֹךָ', וְרָמַזָה בְּמִתְקַ צוּף

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מה הועילה תפלתו של אברהם על סדום

הנה יש לְדַקְדֵק בַּמַּעֲשֵׂה הַזֶּה שֶׁל סָדוּם, דִּהוּ תִּבְרָךְ אָמַר שְׂאִינוּ מְכַסְּהוּ מֵאַבְרָהָם, וְאָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְכַלָּה אוֹתָם, וּבִקֵּשׁ אַבְרָהָם אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם חַמְשִׁים, וְכֵן עַל זֶה הַדְרָךְ עַד עֲשָׂרָה וְלֹא מֵצָא, וְכַלָּה הוּא אוֹתָם. מֵה הוּעִיל הַגְּלוּי הַזֶּה שֶׁגִּלָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וּמֵה הוּעִילָה בְּקִשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם.

תפלתו הועילה להציל את לוט שממנו יצאו

רות ונעמה

וּנְרָאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, דְּוַדַּאי אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא דְבָר לְבִטְלָה, וְאֵין הַצְּדִיקִים מְבַקְשִׁים רַחֲמִים וְחוֹזְזִים רִיקָנִים בְּלֹא כְלוּם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צָפֵה וְהֵבִיט דַּעֲתִידִי לְצֵאת מְלוֹט וּמִבְּנֻתָיו שְׁתֵּי פְרָדוֹת טוֹבוֹת, רוֹת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הַעַמּוֹנִית, וְלוֹט אֵין בְּיָדוֹ זְכוּת לְנִצֵּל, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָנִי מְגַלָּה לְאַבְרָהָם מַעֲשֵׂה סָדוּם, וְהוּא יִתְפַּלֵּל וּיִבְקֵשׁ רַחֲמִים, וְתַפְּלוֹתוֹ וּבְקִשְׁתּוֹ תוּעִיל מִיָּהָא לְהַצִּיל אֶת לוֹט.

וְזֶה רְמוּז בְּמֵה שְׂאֵמַר לוֹ לְבִסּוֹף (פסוק לב) 'לֹא אֲשַׁחֲת בְּעַבּוֹר הַעֲשָׂרָה', דְּמַצִּינוּ דְּרוֹת שְׂנֵיצְתָה מְלוֹט הִיא הַשְּׁלִימָה הַחֻשְׁבוֹן שֶׁל עֲשָׂרָה צְדִיקִים זֶה אַחַר זֶה בְּעֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִפְּרֵץ עַד דוֹד. וְזֶהוּ שְׂרָמְזוֹ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'לֹא אֲשַׁחֲת בְּעַבּוֹר הַעֲשָׂרָה', דְּהִינּוּ תַפְּלוֹתָךְ הוּעִילָה שְׂלֹא אֲשַׁחֲתִי לְלוֹט בְּעַבּוֹר הַעֲשָׂרָה, דְּהִינּוּ הַעֲשָׂרָה דוֹרוֹת שֶׁל צְדִיקִים שְׂעִתִּידִים לְהַשְׁתַּלֵּם עַל יָדוֹ.

וְזֶהוּ אוֹמְרוֹ נְמִי 'הַעֲשָׂרָה' בְּה"א הַיְדוּעָה, לְרַמְזוֹ עַל תְּשׁוּלוֹם חֻשְׁבוֹן הַצְּדִיקִים, 'הַעֲשָׂרָה' הַיְדוּעִים שֶׁהַשְּׁלֵמוֹ עַל יְדֵי לוֹט. וְאִפְשָׁר נְמִי דְּזֶהוּ שְׁסֻמוּף לְזֶה (להלן י"ט א) וְיִבְאֹר שְׁנֵי הַמְּלֻאָכִים סְדָמָה בְּעָרָב וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר

סָדוּם, לְרַמְזוֹ, מִי גֵרָם לְלוֹט לְהַנְצִיל, בְּקִשְׁתּוֹ אַבְרָהָם וְתַפְּלוֹתוֹ שֶׁהַתְּפִלָּה לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שְׂרָמְזוֹ לוֹ 'לֹא אֲשַׁחֲתִי' לְלוֹט בְּעַבּוֹר הַעֲשָׂרָה:

מקור ברוך

רבי ברוך מסענר זיע"א

הלמוד מאברהם - שעל אף שידועים מראש שלא תועיל התפלה מחובים להתפלל

הַרְבֵּ הַצְּדִיק מְבַעֲלָזָא זִיע"א אָמַר לִי פַּעַם, דְּהִנֵּה תַפְּלוֹת שְׁחֲרִית אָנוּ לְמַדִּים מֵאַבְרָהָם (בְּרֻכּוֹת כ"ו): דְּכְתִיב וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בְּבִקְרָא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם (י"ט כ"ו), וְזֹאת הִיָּתָה תַפְּלוֹת אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עַל אֲנָשֵׁי סָדוּם. וְלְכֹאֲוָרָה יִפְּלֵא מְדוּעַ אָנוּ לוֹמְדִים דְּוָקָא מִתַּפְּלָה כְּזוֹ - שְׂלֹא נִתְקַבְּלָה פִּידוּעַ, וְהָרִי מַצִּינוּ עוֹד תַּפְּלוֹת שֶׁהַתְּפִלָּה אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם.

אֵלֵא לְהִרְאוֹת בְּנֵה שְׂאֵפְלוֹ יוֹדְעִים לְכַתְּחֵלָה שְׂלֹא יוּעִילוּ כְלוּם וְתַפְּלוֹתָם לֹא תַפְּעַל, גַּם כֵּן צְרִיכִים וּמְחַיְבִים לְהַתְּפַלֵּל. וְזֶה פְּרוּשׁ הַפְּסוּק 'אֲהַבְתִּי כִי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹלִי' (תהילים קט"ז א) וְיִיָּקָא, כְּלוֹמַר עֲצָם תַּפְּלוֹתִי, גַּם אִם לֹא מְלֵא בְּקִשְׁתִּי (פרשת ויחי):

כִּי יַדְעִיתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ ה' (יח ט)

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסיניעט זיע"א

עם ישראל זרע אברהם מכימים אחר ארץ חיי אבותיהם כדורות הקודמים ומתנהגים לפי זה

יש לְרַמְזוֹ עַל דְּרָךְ צַחוּת, דְּלַעֲלֵל כְּתִיב 'הַתְּהַלֵּךְ לְפָנָי וְהִגַּה תְּמִים' (י"ז א), דְּעִינִינוּ הִרְאוֹת

ויאמרו גש הלאה (י ט)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

אנשי סדום הרגישו בקדשה שהולכים המלאכים להוציא מהם וחפצו למנע זאת

ידוע דכל מה שפסר אברהם אבינו עליו השלום נפשו כפי להציל את לוט הנה בעבור שהיה טמון בו ניצוץ דוד המלך עליו השלום שהיה עתיד לצאת מרות המואביה, וכמו שד"רשו (ב"ר מא ד) 'מצאתי דוד עבדי' (תהלים פט כא), והיכן מצאתיו בסדום, דנשמת דוד המלך עליו השלום שפגמו יצא משיח צדקנו הצרכה להיות טמון בהסתתר במקום כזה כדי שלא יפירו בה המקטרגים.

והנה אנשי סדום שהיו רעים וחסאים לה' מאד, היו גדולים מאד בכח הטמאה והפסרא אחרא, ועל כן פאשר באו המלאכים להציל את לוט, הרגישו הסדומים בניצוץ הקדוש של מלך המשיח שרש הקדשה הטמון בקרבו של לוט, ואשר על ידי ביאת האורחים הללו המלאכים שבאו להצילו תצמח איזה הכנה על ביאת המשיח.

ובאשר שהשיגו שאין בכחם למנע זאת לגמרי, לכן רצו על כל פנים לעשות כל טעדיק לרחק קץ ביאתו עד הזמן האחרון, וכדרך הרשעים שכל מגמתם לעכב את הקץ ולרחק ביאת המשיח. ולפיכך אמרו ללוט גש הלאה, ופרש רש"י - התרחק ממנו, שרצו לגרם התרחקות קץ הגאולה שלא תהיה אלא לזמן רחוק באחרית הימים.

והנה אם תהיה הגאולה לזמן רחוק באחרית הימים, תהיה בכחינת דור שכלו חיב, ולא יהיו ישראל להגאל מצד מעשיהם אלא

בעוונותינו הרבים בזמן הזה אלה הרשעים אשר עזבו דרך אבותינו הקדושים וימאנו ללכת בעקבותם, אולם יכתרו להם דרך חדש לא שערום אבותינו, וחקמים הם בעיניהם, ומענה בפייהם כי הם צריכים לילך לפנים ולא לאחור ויצעדו קדומה לרוח העת והזמן החדש, עפ"א לפיהם ורוח תשאם.

כי באמת דרך האמת היא שגוף בעקבות אבותינו הקדושים, פאשר הורו לנו במעשיהם הטובים ובמנהגים קדושים אנחנו צריכים ללכת אחריהם בכל ענינים ולא לשנות אפלו זיו כל שהוא ואז יהיה טוב לנו ולבנינו אחרינו עד עולם.

אולם כל זה היא לדורות שאחרי אברהם אבינו עליו השלום, שפיר צריכים לילך אחר מעשי אבותיהם הקדושים זרע אברהם יצחק ויעקב, מה שאין כן אברהם אבינו עליו השלום בעצמו שהיה בן תרח, אצלו לא היה שוף שילף אחרי מעשה אבותיו חס ושלום.

אדרבה, הוא הנה צריך ללכת לפנים - לפני ה' - ולא יביט מאחוריו - רצה לומר מעשה אבותיו, כמו שאמר הכתוב 'בתחלה עובדי עבודה זרה וכו' ואקח את אביכם וכו'. לכן אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו עליו השלום 'התהלך לפני והיה תמים', 'לפני' דייקא אבל לא אחר מעשה אבותיו.

אבל באברהם אבינו עליו השלום פתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי דייקא, שלהם יצוה רק לילך אחרי אבותיהם הקדושים ולא לפנים כמו בעוונותינו הרבים במעשה הדור הנה אשר יקלקלו ארחותם, אף יאחזו בדרך אבותיהם וללכת אחריהם ואז טוב להם, והבן (חג הסוכות רמז יב):

ב'כלים דתקונו', אין בְּזוּה עֲנָן של פֵּרוּד וּשְׁבִירָה, אֶלָּא אֲדָרְבָּה, תְּכִלִּית הָאֲחֻדוֹת כּו'.
 באור הנאמר ביחזקאל שלעתיד ישוּבו ערי סדום

ועל פי זה יש לפרש מה שכתוב ביחזקאל (טו ג) שלעתיד ישוּבו ערי סדום, 'ושבתי את שבייתן את [שבות] סדם ובנותיה', ד'יש לומר, שהתכן הפנימי דשיבת ובגןן ערים אלו הוא, שבזמן הגאולה יתגלו למטה אורות דתהו, אֶלָּא שְׂאֵז יִמְשֹׁכוּ אורות אלה בכלים דתקונו ד'נקא (בגןן, הפך השבירה).

וזהו גם מה שאמרו במדרש (ב"ר מא ד) 'מצאתי דוד עבדי (תהלים פט כא), היכן מצאתי אותו בסדום', ד'לקאורה תמוה, כיצד תתכן שדוד מלפא משיחא יהיה שפך לסדום ד'נקא? אֶלָּא זְהוּ מצד המעלה הפנימית שבה, גלוי אורות דתהו, וְלִכְּן 'מצאתי אותו בסדום' ד'נקא, כי זְהוּ עֲנִינוּ שֶׁל דוד מלפא משיחא, שְׁעַל ידו יהיה גלוי אורות דתהו (שלמעלה ממדידה והגבלה), אֶלָּא שְׁיִמְשֹׁכוּ בכלים דתקונו ד'נקא.

ועל פי זה אולי יש לומר, שזהו התכן הפנימי למעליותא שבשני סוגי הערים דסדום ובנותיה שישוּבו לעתיד לבוא: סדום ועמורה (שנשפך רומזות על אורות דתהו שלמעלה ממדידה והגבלה, ושתי הערים אדמה וצבאים (שהם על דרך דור הפלגה, שלא היה שם (כל כף) ענין הגזל ומריבה (ראה רש"י לך יד ב שאצל מלך אדמה ומלך צבאים מדגשת בשמים רק מרידתם נגד הקדוש ברוך הוא, ואלו אצל ברע היה רע כפול – רע לשמים ורע לבריות. ויש לומר שזהו גם החלוק בין רשעת אנשי ערים אלה בשנים הבאות (כשנענשו על חטאים), דרשעת אדמה וצבאים היתה בעקר בחטאים שבין אדם למקום, רע לשמים, מה שאין פן בסדום ועמורה היה רע כפול, הן

שיגאלם השם יתברך למענו יתברך, כמו שנאמר (ישעיה מח יא) 'למעני אעשה'.

ולזה אמרו גש הלאה, ראשי תבות ה'ושענא ל'מענך א'לקינו ה'ושענא, כלומר התרחק עד לקץ אחרית הימים שיהיה דור שכלו חיב ולא יהיה לישראל כלת להנשע אלא בבחינת הלא"ה שהבורא יתברך אף למענו יעש כנ"ל (דברי יואל - הושענא רבא):

נה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית נאש (יט כד)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
 תרכו סדום ואובדנם הנמרו כיון שהתנהגו כענין פרוד והתחלקות בעולם תהו
מבאר בתסידות (אודה"ת פרשתנו צט ב אילך) בטעם ענש סדום, שנאבד ונחרב לגמרי, כי הנהגת סדום, הפך השלום ואחדות, היא על דרך עולם תהו, שבתהו 'כל אחד בפני עצמו, ענפין מתפרדין, וזהו טעם המאן דאמר ד'האומר שלי שלי ושלך שלך'. זו מדת סדום' (אבות פ"ה מ"י), כי עצם ענין הפרוד וההתחלקות זה מזה הרי זה כענין עולם תהו, ענפין מתפרדין.

וזהו ענין אבוד סדום ועמורה כו', שהוא על דרך ה'שבירה' דעולם תהו (כמאמר תנ"ל (בראשית רבה ג ז) 'שהיה בורא עולמות ומחריבן'), שמשטרות הוא סותר על מנת לבנות, בשביל בריאת עולם התקין שענינו עולם של התפללות ואחדות כו'.

אמנם תכלית הכוונה היא, שב'כלים' דתקונו ימשכו ויתגלו גם האורות דתהו שהם למעלה ממדידה והגבלה, אלא כיון שיהיו

נפלאות חֲדָשׁוֹת

כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר – שהוא זקוק שחברו לא יושע בדבר זה

וְה' פָקַד אֶת שָׂרָה. בְּרָשִׁי וַיֵּל כָּל הַמִּבְקָשׁ רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא צָרִיךְ לְאוֹתוֹ דָּבָר הוּא נֹעֲנָה תַחֲלָה. שְׁמַעְתִּי בְשֵׁם צְדִיק אֶחָד וַצִּיל שְׁהַקְשָׁה, כִּינּוּן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נֹעֲנָה תַחֲלָה אִם כֵּן הוּא מִתְפַּלֵּל בְּעַד עַצְמוֹ.

וְאָמַר שֶׁהַפֶּשֶׁט, שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל בְּעַד חֲבֵרוֹ אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיְהֵא לּוֹ הַזְקָ מִחֲמַת זֶה, כְּמוֹ שֶׁהַתְּפִלָּה אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שְׂוִיטָר טוֹב לְאַבְרָהָם שְׁאַבְיִמְלָךְ יְהֵא נִעְצָר כְּדִי שְׁלֵא יוֹכְלוּ לֹאמַר מְאַבְיִמְלָךְ נִתְעַבְּרָה שָׂרָה, וְאֵף עַל פִּי כֵן הַתְּפִלָּה עָלָיו, עַל כֵּן הוּא נֹעֲנָה תַחֲלָה:

ותאמר מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה כי ילדתי בן לזקניו (היו מטרוניות באות ומניקות את בניהם ממנה והיו אומרות אין אנו כדרי להניק את בנינו מחלבה של צדקת, רבנו ורבי אחא רבנו אמרי כל מי שבא לשם שמים נעשה ירא שמים, ב"ר נג ט) (כא ז)

שֵׁם מְשֻׁמָּאֵל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

בני המטרוניות שינקו משירי יניקתו של יצחק שבו בתשובה בעקבות זאת

שְׁמַעְתִּי בְשֵׁם כְּבוֹד קִדְשֵׁי אֲדָמוֹר וְצַלְלָה"ה מִהַרִּי"ם מְגוֹר עַל דְּבָרֵי הַמְדַרְשׁ רַבָּה בְּפִסּוּק 'הַיְנִיקָה בְּנִים שָׂרָה' שֶׁהִיוּ מְטְרוֹנוֹת בְּאוֹת וּמְנִיקוֹת אֶת בְּנֵיהֶן מִמֶּנָּה וְהָיוּ אֹמְרוֹת אֵין אֲנוּ כְּדָרֵי לְהַנִּיק אֶת בְּנֵינוּ מִחֲלָבָה שֶׁל צְדָקָה, רַבְנּוּ וְרַבֵּי אַחָא רַבְנּוּ אֲמַרֵי כָּל מִי שֶׁבָּא לְשֵׁם שְׁמַיִם נֹעֲשֵׂה יְרָא שְׁמַיִם, ב"ר נג ט) (כא ז)

לשמים (שִׁמְרָדוֹ בַּה' וְהִיוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה), וְהֵן לְבָרִיּוֹת. – לְקוּטֵי שִׁיחוֹת שֵׁם עַמ' (72) הוּא עַל דְּרָף עֲנָן הַהִתְפַּלְלוֹת דְּכָלִּים דְּתַקְוָן – וְשִׁיבַת כָּל ד' הַעָרִים יַחַד מוֹרָה עַל חֲבֵרוֹ וְהַתְּאֲחָדוֹת אוֹרוֹת דְּתַהוּ וְכָלִים דְּתַקְוָן (חֲלַק לַה

עמ' 74):

וירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכבשן (ט) (כח)

יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב

רבי יעקב יהודה מנדריין זיע"א

אברהם אבינו היחיד שהשכיל להבין את גדלת מעשי ה' במעשה הפיכת סדום

לְהַבִּין לְמָה זֶה סַפְרָה הַתּוֹרָה שֶׁהִיא רוֹאָה עֵשֶׂן גָּדוֹל כְּשֶׁל כְּבָשָׁן. אָמַנְם כְּפִינַת הַכְּתוּב וִירָא לְשׁוֹן הַבְּנָה, שֶׁהַבִּין אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְהַשִּׁיג. וּמִמִּילָא וְהִנֵּה עָלָה, הוּא בְּעַצְמוֹ נִתְעַלָּה מִגְּדָלוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּקִיטוֹר הַאֲרֶץ הַלּוֹז. כִּי אֵף שְׁלֵא הָיָה נוֹדֵעַ לְשׁוֹם אֶחָד מָה נֹעֲשֵׂה בְּסוּדוֹם, וְיוֹכְלוּ לְתַלוֹת כִּי שִׁרְפָה בְּעֵלְמָא הָיָה, כְּאֲשֶׁר נוֹפֵל לְפַעְמִים שְׁאָר שִׁרְפָה רַחֲמָנָא לְצֻלָן, אָמַנְם הוּא הָיָה יוֹדֵעַ וְהַשִּׁיג גְּדָלוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִזֶּה קִיטֵר הַאֲרֶץ – כְּמוֹ שֶׁהַשִּׁיגוֹ כָּלֵם מְקִיטוֹר הַכְּבָשָׁן בְּעַת שֶׁהָעֵלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ מְאוּר בְּשָׂדִים, כִּי כָּלֵם יָרָו אֲזוֹ הַגָּס וְהַפִּירוֹ הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ כֵּן הַפִּיר הוּא בְּעַת הַזֹּאת:

וה' פקד את שרה (סמך פרשה זו, ללמדך שכל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, שנאמר ותתפלל גוג' וסמך ליה וה' פקד את שרה, שפקדה כבר קדם שרפא את אבימלך, רש"י)

(כא א)

הילד, ואמר שעל ידי ששנה דעתו להתפלל על הרפואה הנה המתקת דינים מעל כלל ילדי ישראל:

אילה שלוחה

רבי נפתלי מליטאוויסק זיע"א

סגלה לרפואה להסיר דעתו מכך

שמעתי בשם הרב הקדוש מורנו הרב צבי הירש זצלה"ה מזידיטשוב זיע"א שאמר סגלה באם אחד צריך לרפואת אחד מבניו הקטנים יסיר דעתו, ואמר על שם הפסוק ותשלך את הילד תחת אחד השיחים על ידי זה וישמע ה' את קול הנער וגו'. ואפשר נרמז זה בתבת 'צפתה' מחיה את כלם, פי 'צפתה' נטריון ו'תשלך' את הילד תחת 'אחד השיחים':

ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים (כא יט)

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

השפעת הקב"ה גלויה בכל עת אלא שהאדם במעשיו גורם להסתירה ממנו

השפעות הבורא ברוך הוא הולכות בכל עת ובכל רגע בלי הפסק כמעין הנובע, זולת שאם חס ושלום האדם גורם במעשיו עושה מסך ומבדיל ונעלמת ההשפעה מעיניו.

כאשר שמעתי מפה קדוש הרב האלהי מורנו הרב מענדל זצלה"ה מרומנאב באור הפסוק ויפקח אלהים את עיניה ותרא באר מים חיים, שהבאר מים חיים הנה מוכן כבר לפנייה (עין ב"ר גג יד), זולת שהיתה צריכה פקחת עינים לראותה.

והדברים מובנים על פי דברי הזוהר הקדוש (ח"ב ס"א): מזונא עילאָה יתר מכלא הוא מזונא דחבריא וכו' עד ואכלי מזונא דרוחא ונשמטא מאתר רחיקא עילאָה יקירא מכלא.

ובכן מוכן דקמו דמאכלות אסורות קטמטמות לבו של אדם – כי דבר הנאכל ישוב להיות גוף האוכל, כן להפוך, מאכלות שהם ממקום קדוש רם ונשא, כשהם נהפכים להיות גוף האוכל הם מפקחים השכל וממשיכים אותו להיות גם הוא דבוק בשרשם, וממילא הוא חוזר להיות ירא שמים (בחוקי שנת תרע"א):

ותשלך את הילד תחת אחד השיחים (כא טו)

בית אהרן

רבי אשר מסטולין זיע"א

השלכת העצמיות בעת שנגשים לתפלה | מעשה במגיד מקוניץ זיע"א בעת שנחלה בנו הרה"ק רבי משה אליקים בריעה זיע"א בילדותו

פעם אחת נחלה הרב הקדוש רבי משה זצוקלה"ה בנו של הרב הקדוש המגיד מקאזיניץ בהיותו ילד קטן אהוב לאביו הרב הקדוש הנ"ל, וינאשו אותו הורפאים, והנה אביו הרב הקדוש שרוי בצער גדול, ובהגיע זמן התפלה גמר בדעתו להסיר דעתו מחלי בנו הילד, ופרש ואמר ותשלך את הילד תחת אחד השיחים, שיה' לשון תפלה, עבור תיבה אחת מהתפלה שתהיה בשמחה.

והרגיש בדבר הרב הקדוש מבארדיטשוב זצוקלה"ה והלך לטבל במקוה, ואמר שפעל בטבילתו לשנות דעת הרב הקדוש אבי הילד הנ"ל להתפלל דוקא על רפואת בנו

ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם הוא בנים לנחור אחיך (בשוכו מהר המזרחיה הנה אברהם מהרהר ואומר אלו הנה בני שחוט כבר הנה הולך בלא בנים, הנה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכל וממרא, בשרו הקדוש ברוך הוא שנוצרה רבקה בת זוגו, וזהו הדברים האלה, הרהורי דברים שהיו על ידי עקיבה, רש"י)

(כב ט)

צדקת אברהם

רבי אברהם מטשכנוב זיע"א

כאור נפלא בטעם הדבר שרק בנטינו העקרה הרהר אברהם אבינו

הרב הקדוש רבי אברהם מטשכנוב זצוק"ל דקדק, שמפל עשרה נסיונות לא הרהר אברהם אבינו עליו השלום, ולמה הרהר בזה אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא, הרי גם הקדוש ברוך הוא ידע שיצחק אין לו בנים וצנה לשחטו, אם לפניו ניחא נכון שגם לפניו הינה ניחא.

ותרץ דבר נפלא, שאברהם אבינו עליו השלום הינה לו חשק נמרץ לקיים שחיטת בנו לעולה בפעל ממש, וכאשר הכרח להורידו מעל המזבח הינה רע בעיניו מאד, אף הבין שזה הינה בהכרח שהקדוש ברוך הוא רצה לקיים הבטחתו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' (כא יב).

משום הכי התחרט על זה שאם הינה זריז להשיאו מקדם ויהיה מוליד בנים מקדם לא הינה מצריך השם יתברך להורידו ויהיה מקים בפעל ממש לשחטו לעולה. ודוק היטב כי יקרו דבריו מאד:

וכן אור של מעשה בראשית שגנו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבוא (ב"ר יב ט), פי האור הינה עומד וקיים בכל עת, זולת שעלה כפככול בראונו הפשוט להביאו לבחינת העלם למען לא ימשיכוהו הרשעים למעשיהם המכערים, ויגזו לצדיקים העתידים לבוא בכל דור ודור, ואצלם הוא בבחינת התגלות שיוכלו להמשיך בראונם הטוב (פרשת בהר ד"ה וציוח):

ביום השלישי וישא אברהם את עינו וירא את המקום מרחק, ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחנה ונשובה אליכם

(כב ד-ה)

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

'וירא את המקום מרחק' - אברהם אבינו ראה תמיד שהקב"ה רחוק ממנו

הנה אנו אומרים 'ברוך אתה' הוא נגלה, 'אשר קדשנו' הוא נסתר, מחמת שבהתחלת האדם לעבד הבורא נראה ונדמה לו שהוא כבר קרוב לה' מאד, אבל בהתקדמותו בעבודתו יתברך בתמידות אז מבין ורואה שהוא רחוק מאד מהבורא ברוך הוא וצדין לא התחיל בעבודה פלל.

וזה שנאמר באברהם וירא את המקום מרחק ויאמר אל נערי שבו לכם פה, דמתחלה הינה סוכר אברהם שהם פלם קרובים להשם יתברך ברוך הוא פמוהו פמוהם, אבל אחר כך וירא את המקום מרחוק ורצה לומר שהשם יתברך ברוך הוא הנקרא 'מקום' הוא רחוק ממנו, והם לא הבינו זאת, ואמר להם שבו לכם פה שאין לנו שיכות והתחברות יחד (פרשת

בחוקות ד"ה א"י אם בחקתי):

ופילגשו ושמה ראומה (כב כד)

מאמרי אדמו"ר הזקן

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

הקלפה דאצילות הוא בתכלית הדקות

ופילגשו ושמה ראומה הוא סוד דקלפה דאצילות, והנה ענגן האצילות הוא בכחית בטול והשתחואה בתכלית שאינו תופס מקום כלל וכלל בפני עצמו, כמו שכתוב 'ויאצל מן הרוח וגו'' (במדבר יא כח), פרוש חלק ממנו בתכלית אחדות הפשוטה.

והנה אין הרע יורד מלמעלה, דהינו שיהיה איזה דבר ויש בפני עצמו שלא בכחית בטול לגמרי, ואינו אלא בעולם הבריאה. ואחר שיש בכחית נבוא גבול להשגתו כו' יכול להיות הקלפה שלו גסה מאד, דהינו התפיסה להיות גם היא איזה דבר ויש כו'.

אבל בכחית אצילות, אף בכחית קלפתו הוא בתכלית הדקות, הינו שהוא בטל בתכלית, אלא שהבטול שלו נראה ונכר שמרגיש הוא בבטולו. וזהו ראו מה שהמ"ה – בכחית הבטול – נראה ונרגש.

ובאדם יוכל להבין זה יותר, כשאדם הוא בתכלית השפלות בעצמו לפני מלך גדול ונורא שאינו תופס מקום כלל בעצמו, עקר אמתת הבטול הוא כשאינו מרגיש בנפשו כלל בשעת בטולו איך שהוא בטל בתכלית, וכשישאגלו אדם מה נשתנה כל כך מהותך שייכנו לא ידעתי מאומה כו'. אבל כשיש הרגשה בדעתו בשעת הבטול הוא ענגן התפיסת מקום וקצת גסות מבחית בטול גופא.

באור מאמר הגמרא שטן ופנינה לשם שמים נתכוננו

וזוהו שדרש רבי לוי שטן ופנינה לשם שמים נתכוננו כו', דרשה רב אחא בר יעקב

מפפונאי ואתא שטן ונשקיה אפרעא כו', בבא בתרא פ"ק א' (טו) – פרוש שהגביה שרש מהות בחינת שטן, דהינו גסות רוח שהוא מקור כל רע, איך הוא בעולם האצילות שאינו אלא הרגשת בטול. וממנו משתלשל בבריאה להיות יש גמור. וזהו לשם שמים נתכוננו, ששרשם בחינת בטול ממש כו'. ונשקיה אפרעיה, נעשה אצלו בבחינת בטול כשרשו למעלה (אתהלך לאוניא עמ' ח):

שבת קדש • מלבושי שבת

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

מלבושי השבת מתהוים ממצות ימות השבוע

וכבדתו מצעות דרביך (ישעיה נח יג). בגמרא (שבת ק"ג) שייחליף לבושו בשבת קדש, כי רבי יוחנן קרא למאני מכבדוהא (כ"ק צא:), כי צריך לעשות לעצמו לבושים ממצות ומעשים טובים. וזה וכבדתו מצעות דרביך, ממצות מעשיות ומדרכי ישר שעושה בשבת ימי המעשה – מזה נעשה לבושים על שבת קדש:

חמרא טבא

רבי אברהם שמוחה מבארנוב זיע"א

כגדי שבת כתרים בפני הפרענות

שאל אותו הגאון הקדוש רבי חיים שאול [דוויק זיע"א] אולי ידוע לו המקור לדברי האריז"ל שפאשר לובשים את בגדי השבת יש לומר הפסוק כל כלי יוצר עליך לא יצלח (ישעיה נד יז). ענה לו רבנו מיד, שדעתו המקור הוא בדברי המדרש שפאשר

שבת קדש • מלבושי שבת

אם לא היה עליכם שום עברה הייתי מתירא שלא תהא אצלכם היותר גדול מעברה דהינו גאון, הייתם מתגאים בזה שאין אצלכם עברה.

וזהו שאמרו 'אם אין לו בגדי'ם, רק כל מה שהוא עושה הכל הוא לכבוד שבת, ואין לו שום עברה ומזה יכול לבוא לידי גאון, לזה אמר 'ישלשל את עצמו יראה בגדיו שיש לו גאון. וזהו שאמר הכתוב 'ותט אשרינו מני ארח"ך' (תהלים מד ט) 'דייקא, הינו על ידי גאון שהיה לו מחמת שהולך בארח"ך (ליקוטים):

אמרי אמת לקוטים

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

בשבת יורד משמים לבושים חדשים

בשבת יורד מן השמים לבושים חדשים, כסות נקייה, גוף נקי, כתיב 'כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק' (אסתר ד ב), 'שער המלך' הפונה לשבת:

שפע חיים

רבי מתיאאל יהודה מצאנו זיע"א

מנהג הצדיקים ללבש בגדי לכן בשבת אמנם

לא כל הרוצה לטל את השם יבוא ויטל

בשבת צריכים ללבש בגדי לבן, והצדיקים מדקדקים ללבש בגדי לבן וכו', אמנם כל דבר תלוי היכן ובמי המדבר, דבנדאי מי שלבו מלבן ומתנהג בקדושה ובטהרה ולובש בגדי לבן, פי לו נאה פי לו נאה.

מנהגו של בעל הישמח משה זיע"א וזרעו

אחריו

וכמו שזקני הקדוש הישמח משה זיע"א היה לובש פקעיש"ע לבנה וכך נהגו גם צדיקי אמת אחרים בדורות הקודמים, אמנם

קרא בלק לבלעם לקלל את ישראל, ענה לו בלעם איך אוכל לקללם אם הם לובשים בגדי שבת ויום טוב, מזה מוכח כי לבישת בגדי שבת היא תריס נגד הפרענות (עי' ילקוט בלק תשס"ז) (תולדות המחבר):

דברי שלום

רבי שלום מקודיניוב זיע"א

ככוס הבגדים - הבגידות

וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם (כמדבר לא כד). צריך לכבס את כל הבגידות 'ביום השביעי' - בשבת קדש, וטהרתם. אולי שמעתי זה:

ברית אברם

רבי יוסף משה מזאלוז'ץ זיע"א

'ישלשל בגדיו' רמז לתשובה בשבת קדש

במסכת שבת (קיג) אם אין לו בגדים להחליף לכבוד שבת ישלשל בגדיו. אפשר לפרש דידוע כי עברות נקראים בגדים צואים (ראה זוהר ח"ג ריד), והעולם הבא נקרא שבת, כמו שאמרו חז"ל מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (ע"ז ג).

וזהו שאמרו 'אם אין לו בגדים לכבוד שבת', דהינו שלא עשה מן הזדונות זכיות כמו שאמרו ז"ל (יומא פו:) גדולה תשובה שזדונות נעשות כזכיות, לזה אמר על כל פנים 'ישלשל בגדיו', פרוש על כל פנים יעשה תשובה מיארה, ויזרק הבגדים, דהינו עברות אף על פי שאין מהם זכיות.

רמז נוסף בענין הנאון

או יאמר, על דרך דאיתא בחובת הלבבות (שער עבודת אלקים פ"ד) שאמר חסיד לתלמידיו

וכך היתה סוגיא דעלמא דלדקדק שלא ינהג אדם במלבושים ומנהגים שאינם תואמים את מצבו ומעמדו, ולא כל הרוצה לטל את השם נבוא ונטל, ולא לכל אחד שרי להלביש עצמו שיראין ולומר ראויי שאני טהור, אלא עליו להיות ראוי לאותה איצטלא, שאם לא כן יש לו לחוש למה שחששו חכמים בהרבה מקומות למיחזי כפיהרא.

דבשלמא אם הוא יהודי שיושב ולומד ומתנהג בטהרה ומוסיף כל יום טהרה על טהרתו, ונוזהר בכל עניניו לטובה ומתרחק אחר המצות, ומחמיר ומדקדק במצוה קלה כבחתמורה, אם ברצונו להוסיף עוד הדור מצוה ועוד הדור מצוה ועוד חמרה, אין עליו עוררין, מה שאין כן בעל תאוה ההולך בשרירות לבו, ולא קרא ולא שנה ולא שמש תלמידי חכמים, ונוקא בחומרות הוא נאחז, ומחפש לעצמו חומרות על גבי חומרות, ואת גופי התורה איננו מכיר, מה לו מכל החמרות.

וכבר אמרתי כמה פעמים, כי המציאות היא שאלו המדקדקים הרוצים לטפס ולעלות בגרם המעלות בשעה שאינם ראוים לכך, על פי רב מזלזלים המה בגופי התורה (שיעור חומש רש"י תוריע תשל"ג):

הישמח משה היה הולך כל השנה עם שטריימל אף בימות החל, והחלוק בין שבת לחול היה שבשבת היה הכפה של השטריימל לבנה ובחול היתה שחורה, כי היה הולך בשבת בבגדי לבן, וראיתי אצל מורי חמי ו"ל מזווג ראשון חתיכה מהבעקייטשע שלו (שיעור חומש רש"י חוקת בלק תשמ"ב):

הדורות שלאחריו לא ידוע לי שלבשו כמותו, ועד כמה שידוע לי הלכו בניו הקדושים אחריו רק בחאלא"ט עם פסים, וכנראה שלגדל ענותנותם החזיקו עצמם כאינם ראוים ללבש בגדי לבן.

ולא כמו בזמננו שכל הרוצה לטל את השם בא ונוטל, ואנשים שאינם ראוים לכך מתחפשים באיצטלא דרבנן לומר ראו שאני טהור, ובגמרא ובשלחן ערוף מצינו כמה דברים שאסרו משום מיחזי כפיהרא.

דברי החיד"א בספרו ברכי יוסף אודות רבי מנחם מענדל מויטעבסק ורבי אברהם מקאליסק זיע"א שראה אותם מלבשים בבגדי לבן בשבת

ומפליאים דברי הגאון הקדוש החיד"א זצ"ל בספרו ברכי יוסף על יורה דעה שמתרעם על אשר זה שנים כן באו סיעת ספריא מקרית חוצות לשכון כבוד בארץ ותרי מיניהו רבנן המתקדשים והמטהרים בהדרי הדרים (פנינתו להרב הקדוש רבי מענדל מויטעבסק והרב הקדוש רבי אברהם מקאליסק זי"ע) ועין רואה הני מאני דרבנן מכף רגל ועד ראש לבושי משי, ואבעיא להו לרבנן מה מצוה זו ומצאה הקפידא, אמור רבנן בטעמא כי לרעתם חוטי פשתן וכו', אף לא היה אדם מרבני עיר קדשנו דחש לה וכו', והיה לבי מהסס תדיר במימר קדישין הנהו חסידי וכו', עיין שם.

והגם שהחיד"א מזכיר בסלודין את הבעל שם טוב הקדוש, ואולי שמע אודותיו מהם, מכל מקום אין הדבר מוצא חן בעיניו, באמרו כי רבותיו הקדושים לא הקפידו על זה, ומשמע מדבריו כי לא היה נחא לו מה שמשנים ממנהג העולם, והמדבר הוא בקדוש עליון אשר היה חותם עצמו השפל באמת, עם כל זה היה נראה להגאון הקדוש החיד"א כי יש לחוש על זה משום יוהרא.

אוֹצְרוֹת גְּאוּנֵי הַדּוֹרוֹת

בְּנֵי שְׁלֵמָה

רבי שלמה אמסלם זצ"ל

בזכות צדקותו של אברהם נצלו עם ישראל
מבליה

מוֹכָא בְּגִמְרָא בְּכֹא מְצִיעָא (פ"ו:) שְׁכַל מַה
שְׁעָשָׂה אַבְרָהָם לַמְּלָאכִים בְּעֶצְמוֹ עָשָׂה
ה' לְבָנָיו בְּעֶצְמוֹ, וְכַל שְׁעָשָׂה עַל יְדֵי שְׁלִיחַ
עָשָׂה ה' לְבָנָיו עַל יְדֵי שְׁלִיחַ. וְלָכֵן נִתֵּן ה'
לְעַם יִשְׂרָאֵל מִיָּמַי בְּמִדְבָּר עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, הוּא
מְשָׁה רַבְּנוּ שֶׁהִפָּה אֶת הַסֵּלַע וַיֵּצְאוּ מִיָּם, כְּמוֹ
שֶׁאַבְרָהָם אָמַר "יִקַּח נָא מַעֲט מִיָּם" עַל יְדֵי
שְׁלִיחַ.

וַיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת, הָרִי מַה שֶּׁנִּתֵּן אַבְרָהָם לַמְּלָאכִים
אֶת הַמַּיִם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ הִנֵּה זֶה בְּגִלְל
שֶׁחֲשַׁבְּכֶם לְעַרְבִים שֶׁמְשַׁתְּחוּיִם לְאַבְק רִגְלֵיהֶם,
וְכַל זְמַן שֶׁעֲבוּדָה זָרָה עַל רִגְלֵיהֶם לֹא רָצָה
לְשַׁמֵּשׁ, וְאִם כֵּן אֲדוּבָה הִנֵּה צְרִיף ה' לְהַחֲשִׁיב
זֹאת לְזִכּוֹת וְלִתֵּת מִיָּם לְבָנָיו בְּעֶצְמוֹ.

וּנְרָאָה לְבָאָר בְּהַקְדִּים אֶת דְּבָרֵי הַמְדַרְשׁ (רב"ד

מהר" לִיבְרַמֵּן דְּבָרִים ג', כו, וְעִי' סוּטָה ט.) שְׁאִם
הִיָּה מְשָׁה נִכְנַס לְאַרְצָא, הִנֵּה בּוֹנֵה אֶת בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא הִיָּה נִחְרַב לְעוֹלָם, וְכֹאשֶׁר הָיוּ
עִם יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים, חֲלִילָהּ, הִיָּה ה' שׁוֹפֵף
אֶת חֲמָתוֹ עֲלֵיהֶם. וּלְפִיכֶף מֵנַע ה' אֶת כְּפִיִּסְתּוֹ
לְאַרְצָא, כְּדִי שִׁיּוּכַל לְהַחְרִיב אֶת מִקְדָּשׁוֹ, חֲלָף
הָרִיגַת יִשְׂרָאֵל. וְכִמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵי בְּמִדְרָשׁ (אִיכ"ד ד,
י"ד) אֶת הַפְּסוּק "מִזְמוֹר לְאַסָּף אֱלֹהִים בָּאוּ גּוֹיִם"
(תהלים ע"ט, א), שְׁלֹכְאוּרָה אִינוּ מוֹכֵן, פִּיצַד זֶה
שֶׁדוּד מְזוּמָר עַל חֲרַבֵּן בֵּית ה'. אֲלֵא, אָמַר דּוֹד,
שֶׁבְּגִלְל שֶׁהִמִּיר ה' אֶת כְּעֶסוֹ, וּבְמִקּוֹם לְכַלּוֹת
אֶת עַם יִשְׂרָאֵל הַחְרִיב ה' אֶת מִקְדָּשׁוֹ, וַיִּשְׂרָאֵל
קִמְּמִים לְעוֹלָם, עַל זֶה רְאוּי לְזַמֵּר.

וַיֹּאמֶר אֲדוּנֵי אִם נָא מְצִאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא
תַּעֲבֹר מֵעַל עֵבְדֶךָ (יח א)

צִמַח דָּוִד

רבי יוסף דוד זצ"ל

אברהם היה חולה והתנהג ככריא

בְּקִשָּׁת אַבְרָהָם מַה אֵינָה מוֹיְבָתָא, כִּי אִם כְּבָר
הִגִּיעַ אֵלָיו ה' מְדוּעַ שִׁיעֲזוֹבְנוּ כְּעַתָּה,
עַד שֶׁמְרַגִּישׁ אַבְרָהָם צָרָף לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׁלֵא
יַעֲזֹבֵהוּ.

וַיּוֹכֵן עַל פִּי מַה שֶּׁכַּתְּבַת רַש"י, שֶׁהִגִּיעַ ה' אֵל
אַבְרָהָם, כְּדִי לְבַקְרוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
לְמִילְתּוֹ כִּי הִיָּה חוֹלָה. אֲמַנְס, אַבְרָהָם הִנֵּה
יּוֹשֵׁב בְּפֶתַח הָאֵהֶל, וְאֵף שְׁאִין זֶה מְנַהֵג הַחוּלָם.
אֲלֵא, שֶׁמֶרַב חֲשָׁקוֹ וְהִשְׁקוֹתוֹ בְּמִצּוֹת הַכְּנֻסָּת
אוֹרְחִים, עָשָׂה כֵּן אֵף שֶׁהִיָּה חוֹלָה, וְלֹא שֶׁכַּב
בְּמִשְׁתּוֹ כְּדָרָף הַחוּלָם.

וְכֹזָה יְבֹאָר סֵדֵר הַפְּסוּקִים, שֶׁבְּתַחֲלָה "וַיִּרְא
אֵלָיו ה'" (בראשית יח, א) לְבַקְרוֹ מִחֲמַת
שֶׁהוּא חוֹלָה. בְּרַם, "וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהֶל
כְּחַם הַיּוֹם" (שם), וְלֹא נִהַג כְּחוֹלָה הַשּׁוֹכֵב עַל
מִשְׁתּוֹ. וְלֹא עוֹד אֲלֵא "וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם" (שם ב),
שֶׁלֹּא דִי בְּמַה שְׁאִינוּ שׁוֹכְבִי לְנוּחַ, אֵף רַץ
וּמִתְאַמֵּץ הוּא, וְאִינוּ נִכְרַ בְּחֻלָּיו כְּלָל. לְפִיכֶף,
הַצָּרָף לְבַקֵּשׁ מַה' "אֵל נָא תַּעֲבֹר מֵעַל עֵבְדֶךָ".
כִּינּוּן שְׁאִנִּי בְּאַמַּת חוֹלָה, וְמַה שְׁאִנִּי נוֹהֵג כְּכַרִּיא,
זֶה כִּינּוּן שְׁאִנִּי "עֵבְדֶךָ", וְרוּצָה לְעֲשׂוֹת אֶת
רְצוֹנָךְ בְּמִצּוֹת הַכְּנֻסָּת אוֹרְחִים. (באדיבות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

יִקַּח נָא מַעֲט מִיָּם וְנַחֲצוּ הַגְּלִיכִם (יח ד)

בליל שבת משום שמא יטה, ואפלו שעשה שום הכר שהגור למעלה הרבה מעשרים אמה עם כל זה אסור, אף אם יש אחר עומד אצלו אפלו בשבת מותר. נמצא דחמיר קריאה בתורה בשבת יותר מאסור בשר וחלב בשלחן אחד, דבזה הכר מועיל, ובשבת אין שום הכר מועיל כמבאר באר"ח חיים (סי רעה ס"א), וזילת אם יש אדם אחר עומד על גבו.

והנה אברהם שלם בכל הנה, ואמר יש אורח חפץ בבשר, ויש מי שאינו חפץ בבשר פי אם בחמאה וחלב, ואם גביא חלב מי שאינו חפץ בו צריך להמתין עד שגיבאו הבשר, לכן ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם, ואם תאמר ואיך עביד הכי והלא אסור לעלותם על שלחן אחד, לזה אמר והוא עמד עליהם תחת העץ מקום שהם יושבים שם ונתן להם חומרא של שבת, שמא תאמר אולי גלף משם אנה ואנה ובאותה שעה איכא למיחש, לזה אמר והוא עומד עליהם ויאכלו ועם כל זה לא ירו מהיותו עליהם, נמצא דהחמיר אברהם בזה יותר מדאי.

ועל פי זה יש לבאר שממה שנתן אברהם למלאכים את המים על ידי שליח, כיון שהיתה פונתו לשם שמים ומשום זהירותו מחשש אסור של עבודה זרה, לכן יצא רוח והצלה לישראל, שמכיון שנתן ה' לישראל את המים על ידי משה, ועל ידי בן חטא במי מריבה וממילא נגור עליו שלא יפגס לארץ ישראל, מזה נעשתה הצלה לישראל שבזמן שיחטאו ה' ישפך את חמתו על עצים ואבנים ויחריב את בית המקדש ולא יעשה כליה בישראל. כלומר שבזכות פונתו הטובה של אברהם אבינו שנתן להם מים על ידי שליח, נעשתה הצלה לעם ישראל. (באדיבות 'מכון חכמי

ספרד' נתיבות)

ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו

(יח ט)

עין יהוסף

רבי יוסף חזן זצ"ל

הביא אברהם בשר וחלב לפני המלאכים על ידי שעמד עליהם לשמדם

רבי המפרשים הקשו דכיון שהוא היה מקים אפלו ערוכי תבשילין איך נתן לפנייהם בשר בחלב, ודברי הרמ"א ז"ל לא נהירא, דלפרושו היה לו לומר חמאה וחלב ויתן לפנייהם, ואחר כך וכן הבקר.

ולעניות דעתי יובן היטב שהכתוב עצמו מתרץ הקושיות, והוא, שהדין הוא דאסור לעלות בשלחן אחד בשר וחלב, אבל בהפסק מפה או שום הכר אחר לית לן בה. ומצינו מקום דאפלו בהכר אינו מועיל, כגון הא דתנן בשבת (א.) 'ולא יקרא לאור הגר

כי משחתים אנחנו את המקום הזה (יט ג)

באר לחי

רבי חי מייזון זצ"ל

הצלת לוש כהשחתת סדום

הקשה לי ידיר נפשי התכם והשלם והכולל **רבי ראובן עניב** (הי"ו) [יצ"ל], שהרי כתב רש"י ז"ל לעיל (יח ב) 'והנה שלשה אנשים, אחד לבשר את שרה, ואחד להפך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחיות, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, יעני

אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם (כא יז)

אהל יעקב

רבי יעקב קראנץ זצ"ל - המגיד מדובנא

נס מציאת המים בזכות ישמעאל

כי הנה בדבר הנס הזה שנגזמנו מים בעבור ישמעאל יש ספק גדול, אם היה זה לסבת מעלת ישמעאל עצמו כי הוא בנו של אברהם אבינו, או שהיה זה רק בעבור הגר למען לא תצטער ולא תתעצב במות הילד. אמנם המבחן בזה כי אם היו המים רק בזכות הגר היה מהראוי שיגזמנו המים אצלו במקום אשר היא יושבת שם, ובאמת לא כן היו שנגזמנו המים אצל ישמעאל. וזהו כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם, שמה נמצאו המים, מזה יש לך מופת קומי שאי את הנער כו' כי לגוי גדול אשימנו ונמצאו המים רק בעבורו.

וישכם אברהם בכקר ויחבש את חמרו (כב א)

גאון יעקב

רבי יעקב חיים זצ"ל

מה בין חמורו של אברהם לחמורו של משה

הגמרא במגלה (ט) מביאה מעשה בתלמי המלך שכנס שבועים ושנים זקנים, והכניסם בשבועים ושנים פתים, ולא גלה להם על מה כנסם. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי את תורת משה רבכם. ומביאה הגמרא שנתן ה' צצה בלב כלם והספיקו לשנות בכמה מקומות בתורה, וביניהם 'ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמור' (שמות ד, ט) וכתבו 'וירכבם על נושא בני אדם', ופרש רש"י ש'נושא בני אדם' משמע גמל, שלא יאמר משה רבכם לא היה לו סוס או גמל.

שם, ואיך קאמר הקא 'פי משחיתים' לשון רבים בהפיכת סדום.

והשכתי לו, מאחר שעכוב לוט בעיר גורם הצלת העיר, וביציאת לוט משם גורם ההשחיתה, אפשר שפיר קאמר 'פי משחיתים אנחנו' לשון רבים, שהמלאך שהציל את לוט נקרא גם הוא משחית לאנשי סדום, שתכף שהציל לוט פתיב ינה' המטיר על סדם'.

ויצא לוט וירכב אל חתניו לקחי בנתיו ויאמר קומו צאו מן המקום הזה כי משחית ה' את העיר ויהי כמצחק בעיני חתניו (יט יד)

ברית שלום

רבי פנחס בר' פילקטא זצ"ל

ויהי כמצחק בעיני חתניו - שדוקא מלאך המשחית אינו מבחין בין טוב לרע מה שאין כן הקב"ה

לכאורה הוא תמוה מה ראו על ככה שצחקו על זה, ושמחה מה זו עושה. ונראה לבאר על פי מה דאיתא בבבא קמא (ס) פ'ין שנתן רשות למשחית אינו מבחין בין טוב לרע, וזה שאמרו המלאכים הוצא מן המקום, רצה לומר, אף על פי שאמה כדאי להציל אותך, והרבה רוח והצלה למקום אפלו במקום הזה, אף על פי כן צא מן העיר הזאת כי משחיתים אנחנו, והמשחית אינו מבחין בין טוב לרע.

אבל לוט שנה לשונם ואמר לחתניו כי משחית ה' את העיר הזאת, והקב"ה מבחין בין טוב לרע, סבורים היו אם חפץ ה' להמיתנו אנה מפניו אברהם, ואם רצונו להחיותנו הרבה רוח והצלה נעמיד לנו אף במקום הזה, וילכך ויהי כמצחק בעיני חתניו.

של קנה וכיצא בהם, ואיתא בגמרא שם, יתיב רב אחוריה דרבי חי'א, ורבי חי'א קמיה דרבי, ויתיב רבי וקאמר, מנין לשחיטה שהוא בתלוש, שנאמר וי'קח את המאכלת לשחט'. וממשיך הגמרא שם, דרבי חי'א פליג על רבי ומכשיר לשחט בצור, ואף דקרא אמר שאברהם לקח עמו מאכלת, אין משם ראיה, דקרא זריוותיה דאברהם קמשמע לן, פ'רש רש"י, שחש ונזהר שמא לא ימצא צור אפלו מחבר והביא עמו מאכלת, עכ"ל.

ולענינות דעמי נראה להוסיף לתן טעם לשבח למה הביא אברהם אתו מאכלת, דלקאורה דברי הגמרא עדין טעונים באור, דאף אם זריו ה'יה, הא בכל מקום שכיחי קנים ומה ה'יה לו לחוש להביא אתו מאכלת. ונראה לומר, שמשום ה'י הביא מאכלת דוקא, כיון ששנת השמטה ה'יה, וה'יה אסור לו לשחט בקנה כמו שיתבאר.

דהנה צא וחשב, שיצחק נולד בשנת ב' אלפים מ"ח לבריאת העולם, וכן ל"ז שנים ה'יה בשעת העקדה, נמצא שה'יה אותו שנה ב' אלפים פ"ה, והנה שנת ב' אלפים וחסמשים ה'יה שנת היובל, לדעת הרבנן (גדלים דף 10א). דיובל הוא בכל שנת החמשים, ונשארים ל"ה שנים עד שנת העקדה, נמצא שהעקדה ה'יה שנת השמטה החמישית של אותו יובל.

והנה איתא במסכת נבחים (123): שאין שוחטין אלא בכלי קדש, ולכך צריך להקדיש הספין או כלי אחר שמשפתמשין בו לשחיטה, עין שם. ואיתא במסכת שביעית דאסור להקדיש שום גדולי שביעית, דדוקא לאכלה אמר רחמנא, וגדולה מזו אמרו שם (פ"ח מ"ח) שאין מביאין קיני יולדות מדמי שביעית.

וקשה למה לא חששו הזקנים גם בענין אברהם, והשאירו את מה שכתוב "ויחבש את חמרו", ולא שנו את לשון הפסוק.

ויש לבאר בהקדים את דברי הגמרא בסנהדרין (קד.) שראו זקני מדין את בלעם רוכב על אתונו שאלוהו מדוע אינך רוכב על סוס כדרך האנשים החשובים. ולקאורה יש להקשות הרי מצאנו אנשים גדולים וחשובים שרכבו על חמור, וכאברהם אבינו, כמו שכתוב כאן בפסוק.

ונראה שאנשים גדולים וחשובים שרכבו על חמור ה'יה זה בתוך עירם ומדינתם, אבל אם ירחיקו נדוד והולכים למקומות אחרים, גנאי הוא להם לרכב על החמורים, אלא רוכבים על הסוסים. ומה שפאן רכב אברהם על החמור, ה'יה זה כיון שלא רצה לגלות לשרה להיכן הולך, ולכן רכב על חמור כדי ששרה תחשב שהולך הוא למקום קרוב, ולא מרחיק דרך שלוש ימים.

ועל פי זה יובן גם מדוע הזקנים לא שנו אצל אברהם את התרגום כיון שפאן יש לבאר את טעמו של אברהם בזה וכמו שנתבאר, מה שאין בן אצל משה חששו ולכן שנו מלשון הפתוב. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד')

(נתיבות)

ויקח אברהם את עצי העלה וישם על יצחק
כנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת (כב ו)

יד דוד

רבי דוד אופנהיים זצ"ל

נטל אברהם אבינו מאכלת לעקרת יצחק, כיון שבשנת השמטה אסור לשחט בקנים של גדולי שביעית

ונקדים מה שדנו תו"ל במסכת חלין (101) אם מתר לשחט בצור או בקרומית

מקוה מים

רבי אהרן עזריאל זצ"ל

קרני האיל לא נקטרו הואיל ונתלשו בחיים בסבך האילן

יש לְדַקְדַּק מֵה בָּא לְלַמְדָנוּ שְׁנֵאָתוּ בְּסִבְךָ בְּקִרְוֵי, גַם תִּבְתּוּ אֶת הָאֵיל מֵיָתֵר, וְהָיָה לוֹ לומר שְׁיִלְךְ אֲבָרְהָם וּנְקָתָהוּ. וְנִרְאָה עַל פִּי מֵה שֶׁכָּתַב הֶרֶב הַקְדוֹשׁ מֵהֲרַח בֶּן עֶשְׂרִי ו"ל בְּפִרְשֵׁת וַיִּקְרָא (א ט), [דַּחְקָר, דְּגִבֵּי עוֹלָה קִיָּמָא לָן (זבחים פה):] דְּהָיוּ מְקַטְוִירִים גַּם הַקְרָנִים, וְלָמָּה אֲבָרְהָם לֹא הִקְטִיר הַקְרָנִים כְּדֹאֲתָא בְּמִדְרַשׁ (פדר"א פ"א). וְתַרְץ דְּשִׂמָּא נִתְלָשׁוּ מִחַיִּים, וְקִיָּמָא לָן (זבחים שם) דָּאִם נִתְלָשׁוּ מִחַיִּים לֹא יַעֲלוּ, עֵצִן שָׁם.

וזהו שְׁדַקְדַּק נֵאָתוּ בְּסִבְךָ בְּקִרְוֵי בְּחִזְקָא גְדוֹלָה, בְּעֵנֵן שְׁיִלְךְ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וַיִּקְרָא, אֲבָל הַקְרָנִים לֹא לָקַח, כִּי נִשְׁאָרוּ תְלוּשִׁים שָׁם.

כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנגד את יחידך כי כרך אברכך וגו' (כב טז)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה סאנפונקעל זצ"ל

מדוע ברכו ה' על העקרה הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליבא

לכאורה קָשָׁה, הֲלֹא קִיָּמָא לָן (קידושין ט:): דְּשִׁכַּר מִצְוָה בְּהָיָא עֲלֵמָא לִיבָא. וְלִפִּי עֲנִיּוֹת דְּעַתִּי יֵשׁ לומר עַל פִּי מֵה שֶׁהִבִּיא הַחַיִּיד"א בְּפִתְחַ עֵינַיִם (סוכה מה: ד"ה ואמר) בְּשֵׁם מִהַר"ש פְּרִימוֹ לְתַרְץ קִשְׁתֵּי הַתּוֹסֵפוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (ד. ד"ה בשביל) בְּהָא דְּאִמְרִינַן הָאוֹמֵר סֹלַע זֶה לְצַדִּיקָה בְּשִׁבְלֵי שְׁיַחֲזִיָּה בְּנֵי הָרִי זֶה צַדִּיק גָּמוּר, וְהָא תַנּוּן (אבות פ"א מ"ג) אֵל תִּהְיֶה כְּעַבְדִּים

ואם כֵּן הָיָה אָסוּר לְאֲבָרְהָם לִשְׁחַט בְּקִנְיָה, שְׁהָרִי צָרִיף לְהַקְדִּישׁ הַסִּפִּין לְצַרְף שְׁחִיטָה כְּנִל, וְכִינּוּן שֶׁהִקְנִים הָיוּ גְדוּלֵי שְׁבִיעִית הָיָה אָסוּר לְהַקְדִּישׁוֹן, לְכֵן הִכְרַח לְהִבִּיא אֹתוֹ מֵאֲכַלְתָּ.

ויעקר את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים (כב ט)

חדושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצ"ל

נעקר יצחק קרם העלותו על המזבח כדי לקיים מצות 'העלאתו' כהלכתה

ויש לְדַקְדַּק לָמָּה עָשָׂה בֶּן לְעַקֵּד אֹתוֹ קֶדֶם הַעֲלוֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, הֲלֹא הָיָה טוֹב לוֹ לְעַקְרוֹ אַחֵר הַהֲעֲלָאָה.

ויש לומר עַל פִּי דְבָרֵי הַגְּמָרָא (שבת צד.) הוֹצִיא אֶת הָחַי בְּמִטָּה פְּטוּר, דְּמַסִּיק שָׁם בְּגִמְרָא דְכּוּלֵי עֲלֵמָא סְבִירָא לְהוּ דְאָדָם חַי נוֹשֵׂא אֶת עֲצָמוֹ, וְלִכְּן כְּשֶׁנִּצְטָוָה אֲבָרְהָם וְהֲעֲלָהוּ שָׁם לְעֹלָה, הִבִּין מִזֶּה שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ וְלִבְדוֹ יַעֲלֶה אֶת יִצְחָק, וְלֹא שְׂיִצְחָק יַעֲלֶה מִעֲצָמוֹ, וְכִינּוּן דְּחַי נוֹשֵׂא אֶת עֲצָמוֹ, אֶפְלוּ אִם אֲבָרְהָם הָיָה מַעֲלֶה אֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, לֹא הָיָה נִקְרָא זֹאת הַעֲלָאתוֹ לְבִדּוֹ, מִפְּנֵי שְׂיִצְחָק הוּא חַי וּמְסִיעֵתוֹ, לְכֵן עַקֵּד וְקָשַׁר אֹתוֹ מִקְדָּם, דְּאִתָּא שָׁם בְּגִמְרָא דְמוֹדָה רַבִּי נִתֵּן בְּכַפּוֹת דְּאִין חַי נוֹשֵׂא אֶת עֲצָמוֹ, עַל יְדֵי זֶה הָיָה מְקַיֵּם אֲבָרְהָם אֶת מִצְוַת וְהֲעֲלָהוּ' כְּהִלְכָתָהּ, שֶׁהוּא לְבִדּוֹ הַעֲלָה אֹתוֹ.

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו וילך אברהם ויקח את האיל ויעלהו לעלה תחת בנו (כב יג)

אבינו הדין. תרץ מהרמ"ג, דמאחר דהטעם שפא ירביץ גללים, לא שיף הינו טעמא ביצחק, שהלכו שניהם יחדיו הן להזבח ואב לזבות.

אי נמי על מה שאמרו שהשטן רצה להטיל בו מום ולפסלו, משום הכי רמהו אברהם אבינו שיחשב שצדין לא הגיע זמן השחיטה, ומוטב לעשות אסור וזוטא שלא יפסל מכל וכל, ע"כ.

והעלהו שם לעלה' משמעוהו להעלותו חי על המזבח

ויתכן שדיק אברהם אבינו תבת ויהעלהו שם] 'לעלה', ולא 'עלה', שיעלהו למעלה ושם יעשהו עולה וישחטהו.

ענפפי שחר

רבי שמואל טייב זצ"ל

נצטנה אברהם להעלות את יצחק חי על המזבח בכדי שיפסל להקרבת עולה

מקשים משם הרב מקראי קדש, כי איך עשה אברהם כזאת להעלהו חי על גבי המזבח, והא קנימא לן בזבחים (פד.) עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד, ורצה לומר שנופסלה לגמרי וכמו שכתב הרמב"ם בפרוש המשנה ע"ש, ודין זה מסכם בלתי שום חולק.

ותרץ משם הרב דברי יצחק, דלכף אמר לו 'העלהו שם לעלה' כדי שיפסל בזה ולא ישחט. ותרין זה בלתי מובן כלל, שאם אברהם הבין פנות אמרו תברוך ויהעלהו שם לעלה שיעלהו על המזבח חי כדי שיפסל מלשחט, אם כן אין שם נסיון כלל, אלא ודאי שהבין שיקרב עולה כמשפט, אם כן תשוב הקושיא למקומה.

המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. ותרין המאון הנ"ל, דזה דוקא אם עושה כדי חיובו, אבל אם עושה יותר מכדי חיובו על זה נותנים לו שכר ומתר לעשות על מנת לקבל פרס.

והישועות יעקב כתב (או"ח סי' א סק"ח), דעקר הנסיון של אברהם אבינו ע"ה דלאחר שאמרו לו שאל תעש לו מאומה (לעיל כב יב), היה לו לשמח שמחת הגוף דבנו יחידו אשר אהב ביותר נשאר בחיים, אבל הוא לא עשה כן, אלא רצה גם בזה לקיים מצות הבורא ברוך הוא.

על כן יש לומר לפי מהר"ש פרימו הנ"ל אתי שפיר, דהכי פרושו דקרא יען לא חשכת את בנד', דרציית לשחט אותו, וגם ואחר כך לא בשביל הנאת גופך לא עשית לו מאומה, אלא לקיים מצות השם, ואם כן הינו יותר מכדי חיובו, ושפיר שדרך הרבה מאד, על כן ברוך אברהם את ורעה' וגו', וכנ"ל.

מנושאי הפרשה

טעם העלאת יצחק חי על ראש המזבח ולא הושם בצפון ירך המזבח

עץ החיים

רבי חיים אבולעפאי זצ"ל

העלאת יצחק חי לראש המזבח לפי שאין באדם חשש הטלת גללים או בכדי לרמאות את השטן

ויעקר את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים (כב טו). הקשה הרב מר זקני, דמשנה שנינו (ובחים פד.) עולה שעלתה חיה לראש המזבח תרד, ואיך עבר אברהם

יוסף לקח

רבי חיים אבולעפניא זצ"ל

עקרת יצחק כהקטרת הקטרת על גבי המזבח

וַיִּבֶן שָׁם אֲבִרְהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ (כב ט). תבת 'שם' מעט ש'לדורות אין בנן המזבח שם, כמו שאמרו בכראשית רבה (נה ו) 'המריה' למקום שהקטרת קרבה, כמה דאתא אמרת 'אל הר המר', והיגו בהיכל מקום מזבח הזהב, וכתיב (שמות ל ט) 'לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה, והיגו טעמא כמו שאמרו בזהר סוף פרשת ויבא שחשובה לפני השי"ת עקרתו כקטרת שמקריבין שחרית וערבית, ע"כ. אולי מטעם זה צנהו לעדו במקום שמקריבין הקטרת, אתי שפיר אומר ויבן שם אברהם שלדורות אין בנן המזבח בהיכל רק בעזרת ישראל.

ואולי מטעם זה העלהו חי לראש המזבח הפך כל העולות שנשחטין למטה ובשון גשרפת למעלה, היגו טעמא דמאחר שאמר לו שיעלהו במקום שמקריבין הקטרת, והקטרת על גבי המזבח מקטירין אותו, ויצחק חשוב כקטרת, צריך להעלותו חי לראש המזבח הפך כל העולות, להורות שעולה זו אינה כשאר העולות, רק במקום קטרת באה.

לקוטי יהודה

רבי יהודה אריה ליב היגה זצ"ל

מאחר שלא ידע אברהם היכן צד צפון העלה את יצחק על המזבח שדינו כשחיתת צפון

שמעתיה מכ"ק אא"ז מן אדמו"ר זצ"ל [בעל האמרי אמת] מגור (אולי אמר בשם אביו השפת אמת זצ"ל) שדקדק, הלא עולה שחיתתה בצפון, ולמה העלהו על המזבח. ומרץ שהיה במדבר ולא היה יודע איזה צד הוא צפון, וקנימא לן (ובחים נח).

וחשבתי לישוב, פי באמת מן התורה מתר לבתחלה להעלותו חי, שנאמר (שמות

כ כא) 'וּבַחַתַּת עָלָיו אֶת עֹלְתֶיךָ וְאֶת שְׁלֹמֶיךָ' לשחטו במזבח, אלא שחכמים אסרו שמה שחטיל גללים, ובאדם שהוא בן דעת לא שייכא גזרה זו, אם בן גם מדרבנן מתר באדם. אף תרוץ זה לא יכון, כי גם באדם שייכא חשש זה שמה שחטיל גללים מרב פחד ובהלה, וגם אחר שחיתתה שחטיל גללים מחמת רפיון איבריו, אם בן הדרא קושיא לדוכתיה לפי מה שאמרו ז"ל (יומא כח:) שאברהם אבינו קים אפלו עירובי תבשילין.

ויש מי שתרץ דשאני אברהם שלא היה לו מקום מקדש הראוי לשחט בו, כי אין שם עזרה מקדשת. ולי אין זה נכון, כי הר המריה הוא גלו קדוש ומקדש, ואין בו מקום בלתי מקדש, ובית המקדש נבנה עליו.

הונאת שעה להעלותו חי על המזבח

ולי יראה נכון, פי אברהם דקדק במאמרו תתברך והעלהו שם לעלה, ולא אמר הקריבהו שם לעלה בלשון ברור, וחשב כי כן לנהג בו שלא כמנהג שאר עולות שנשחטות למטה מן המזבח ואחר יעלה על גבי המזבח, רק הייתה המצוה להעלתו חי ושם ישחט על המזבח לקרבן עולה, והפה שאסר הוא הפה שהתיר, ולכן העלהו חי על המזבח, ועליו תתברך אין שום קושיא כי איך יעשה תורתו פלסתר ויצוהו לעשותו נגד החק, כי הוא תתברך עשה כן רק לנסיון בלבד, אבל אברהם שלא ידע את זאת עשה כפי מה שהבין, ודקדק בדבריו תתברך ולא רצה להרהר אחר דבריו.

יְהִי־נָא נִשְׁרָף לְקַרְבָּן לְה', לְכֵן עָשָׂה זֹאת בְּכוֹנֶה בְּנֹזֵכַר לְעִיל בְּמִדְרָשׁ כְּדֵי שִׁיְהִי הַקְרָבְתוֹ מֵאֵלָיו לְרִיחַ נִיחֹחַ לְה'.

הר צבי

רבי צבי פסח פרינק זצ"ל

משעה ששחט אברהם אבינו את האיל בעד המזבח נצטוו לשחט קדשי קדשים בצפון המזבח

כתוב בְּוִיקְרָא רַבָּה (א ה) בְּפִסְוִק וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה': וּבְאֵיל הוּא אוֹמֵר 'צִפְנָה לִפְנֵי ה'', אָמְרוּ, בְּשַׁעַה שֶׁעָד אֲבָרְהָם אָבִינוֹ אֶת יִצְחָק בְּנֹו, הִתְקִין הַקַּב"ה שְׁנֵי כְּבָשִׂים אֶחָד שֶׁל שְׁחִירִית וְאֶחָד שֶׁל עֲרֵבִית, וְכָל כֹּף לָמָּה, שֶׁבְּשַׁעַה שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל מְקַרְבִּין תָּמִיד עַל גְּבֵי הַמְּזֻבֵּחַ וְקוֹרִין אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה 'צִפְנָה לִפְנֵי ה'', זוֹכֵר הַקַּב"ה עֲקֻבְתָּ יִצְחָק, ע"ש (וכן הוא בתדאר פ"ו ע"ש).

ועין בַּמִּפְרָשִׁים שֶׁפָּרְשׁוּ, שֶׁהַכּוֹנֶה הֵיא לְהִזְכִּיר אֵילֹו שֶׁל יִצְחָק, אֲבָל לֹא מִבְּאֵר דְּבִדְבָרֵיהֶם מָה עָנַן אֵילֹו שֶׁל יִצְחָק לְצַפּוֹן דְּוִקָא, וְגַם לֹא מִיּוֹב, דִּהְלֵא בַּמִּקּוֹם לְהִזְכִּיר אֶת אֵילֹו שֶׁל יִצְחָק, הֵיָה לְנוֹ לְהִזְכִּיר אֶת עֲקֻבְתָּ יִצְחָק עֲצָמוֹ.

ושמעת מִפֶּה קְדוֹשׁ גְּאוֹן הַגְּאוּנִים מִהֲרִי"ל דִּיִּסְקִין וְצ"ל שֶׁפָּרַשׁ בְּזֵה, שֶׁמִּקְדָּם הָיָה הַמִּנְהַג בְּשִׁמְקָרִיבִים קְרָבָן לִפְנֵי ה', לְשַׁחַט אֶת הַקְרָבָן עַל גְּבֵי הַמְּזֻבֵּחַ וְלֹא בְּצַד הַמְּזֻבֵּחַ, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּעֻקְבְתָּ יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֶת יִצְחָק בְּנֹו וַיִּשֶׂם אֹתוֹ עַל הַמְּזֻבֵּחַ מִמַּעַל לְעֻצִּים, וְהִנֵּה כְּשֶׁנֶּאֱמַר לְאֲבָרְהָם אָבִינוֹ 'אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנְּעָר' וְגו' וְהָרָאוּ לוֹ אֶת הָאֵיל הַמּוֹכֵן לְהַקְרִיב לְעוֹלָה תַּחַת בְּנֹו יִצְחָק, הֵיָה צְרִיף לְהוֹרִיד אֶת יִצְחָק מִעַל הַמְּזֻבֵּחַ כְּדֵי לְהַקְרִיב אֶת הָאֵיל בַּמִּקּוֹמוֹ, אוֹלָם אֲבָרְהָם לֹא עָשָׂה כֵן, מִשּׁוּם

שֶׁקְדָשֵׁי קְדָשִׁים שֶׁשָׁחַטָן בְּרֹאשׁ הַמְּזֻבֵּחַ כָּאֵלוֹ נִשְׁחָטוּ בְּצַפּוֹן.

ועוד תֵּרַץ, מִיּוֹן שֶׁהַקַּב"ה אָמַר לוֹ 'וְהַעֲלֵהוּ, עָשָׂה כְּלָשׁוֹן שֶׁאָמַר לוֹ הַשִּׁי"ת וְהַעֲלֵה אוֹתוֹ עַל הַמְּזֻבֵּחַ, וְלֹא יָדַע שֶׁהַכּוֹנֶה הָיָה רַק לְהַעֲלוֹתוֹ וְלֹא לְשַׁחֲטוֹ, כְּדֹאִיתָא בְּבִרְאשִׁית רַבָּה (נו יב) לֹא אָמַרְתִּי לָךְ שֶׁשְׁחָטָהּ אֲלֵא הַעֲלֵהוּ.

נתרא אברהם אבינו שמה יארע פסול ביצחק

ועוד תֵּרַץ, שֶׁנִּתְרַא אֲבָרְהָם אָבִינוֹ ע"ה שֶׁמָּא יֵאָרַע בּוֹ פְסוּל אַחַר כֶּף, לְכֵן הַעֲלֵהוּ מִקְדָּם עַל הַמְּזֻבֵּחַ, דְּקָיָמָא לָן (ובחים פד.) שֶׁכָּל הַפְּסוּלִים אִם עָלוּ לֹא יָרְדוּ.

אמרי יהודה

רבי אברהם זרח אריה יהודה היילפרין זצ"ל

העלה יצחק חי על המזבח משום שאונן פסול להקרבה

לכאורה מָה זֶה שֶׁשָּׂם קָדָם אֶת הָעֻצִּים וְאֶת הָאֵשׁ עַל הַמְּזֻבֵּחַ, וַיִּשֶׂם אֶת יִצְחָק עַל הַמְּזֻבֵּחַ מִמַּעַל לְעֻצִּים הַכֹּל קָדָם הַשְּׁחִיטָה, הֵלֵא צְרִיף לְשַׁחַט הַקְרָבָן עַל יָרֵךְ הַמְּזֻבֵּחַ צְפוּנָה וְאַחַר כֶּף הַעֲלָאָה עַל הַמְּזֻבֵּחַ.

ואפשר לוֹמַר, דֹּאִיתָא בְּמִדְרָשׁ מוֹכָא בְּסִפְרִים, שֶׁיִּצְחָק אָמַר לְאָבִיו אֵיף אַתָּה רוֹצֵה לְהַקְרִיב אוֹתִי לְקַרְבָּן, הֵלֵא תִּכְף אַחַר הַשְּׁחִיטָה תִּהְיֶה אוֹנָן וְאוֹנָן אֶסוּר בְּעִבּוּדָה, וְאֵיף תִּקְרִיב אוֹתִי אַחַר כֶּף.

ועל פִּי זֶה נִיחָא, שֶׁכְּבִינֹן עָשָׂה כֵן וְעָרַף מִקְדָּם הָעֻצִּים וְהָאֵשׁ, וְהַעֲלֵה אֶת יִצְחָק מִמַּעַל לְעֻצִּים וְעָרַף מִקְדָּם הַכֹּל בְּתַקּוּן, וְלֹא חָסַר לוֹ רַק הַשְּׁחִיטָה, וְתִכְף כְּשִׁישְׁחָט אוֹתוֹ לֹא יִצְטָרַף לְעֻשׂוֹת כְּלוּם, וַיִּפְרַשׁ מִמֶּנּוּ וּמַעֲצָמוֹ

היו מובילין אותו על ראש המזבח כדי לקדשו לעולה כמו שהיה רצון השי"ת.

תְּרוּמַת זֶהָב

רבי בונים זאב מנדלזון זצ"ל

עקר עבודת עקדת יצחק היתה כשחיטתו ואינו מן הראוי שתהיה בצד המזבח

הנה בכל הקרבנות היה השחיטה בצד המזבח לא על המזבח, ומדוע שם אברהם אבינו את יצחק בנו על המזבח לשחטו שם. ונראה לי דבשאר קרבנות אין שחיטה עבודה גדולה יותר מזריקה והקטרה, ונדרבא שחיטה לאו עבודה היא כי שחיטה פשרה בנור (מנחות ו:), על כן הנה השחיטה בצד המזבח ורק הזריקה והקטרה היה על המזבח.

אבל כאן עקר העבודה הנה השחיטה, כי אחר השחיטה מה לי אם זורק דם בנו יחידו או דם איל פנין שפכר נשחט בנו, ועל כן עקר העבודה הנה השחיטה, על כן הנה רוצה לשחטו על המזבח, כי אין ראוי שיהיה עקר העבודה נעשה בצד המזבח.

העמק דבר

רבי נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל

האדם שעוורו הוא כשר ממש ראוי להעלותו חי

אך על גב שאין מעלין על המזבח בעוד הוא חי, הנינו משום שאין עור הבהמה קרב, מה שאין כן עור האדם שהוא בשר ממש, משום הכי טוב יותר להעלות חי.

שמרב רצונו לקיים רצון השם יתברך חשש שמא יהיה איוה פסול בהקרכת האיל במקום יצחק, ויצטרף אחר כך להקריב שוב את יצחק, ולכן השאיר את יצחק במקומו על המזבח, ואת האיל שחט בצד המזבח לצפונו.

ולכן בשעה שישראל מקריבים איל לקרבן ושוחטים אותו לצד המזבח צפונה וקוראים את המקרא 'צפנה לפני ה'', זה מזכיר עקדת יצחק, משום דמה שהאיל נשחט אז מן הצד ולא על גבי המזבח, זה היה משום גדל צדקותו של אברהם אבינו שהשאיר את יצחק על גבי המזבח, משום שאולי יצטרף אחר כך להקריב, ונמצא ששחיטת האיל בצפון המזבח היא מזכרת לצדקותו של אברהם אבינו, ולכן נקבעה עולמית שחיטת קדשי קנשים בצפון. (פ"ו ויקרא)

נפלאות חדשות

רבי יחיאל משה בר"ר צבי אב"ד קאמארוקא זצ"ל

אבריו הקרושים של אברהם אבינו מאנו לשחט את יצחק על הארץ

וישם אתו על המזבח ממעל לעצים. צריך להבין היכן מצינו שאברהם נצטווה לשחט אותו על המזבח, רק השי"ת צוה אותו שיצלה לעולה על המזבח, וקיימא לו דאין שחיטה בראש המזבח.

אלא שמעתי מחמת שרצון השי"ת לא הנה לשחטו, על כן אברהם אבינו ע"ה לא היה יכול לשחטו אצל המזבח על הארץ, כי היו אבריו מופכים אשר לכל פעלה שאין רצון השי"ת בזה לא היה האברים רוצין לעשות, על כן לא הנה יכול לשחטו בארץ, רק האברים

מעטי צדיקים

אנשים יראים ושלמים, להשתתף בשלחנו
הטהור.

בין הבאים היו שני אנשים ריקים, שבאו
למען יהא בפיהם מה לספר אחר כך
ולהרבות שחוק וליצנות. כאשר ראו את
הקהל פונים לקבל שיריים ממאכלי צדיק,
הלכו גם הם ברצונם ללגלג על המנהג
המקדש.

האחד השליך את אשר קבל על הארץ.
ואולם השני אכל את השיריים,
ואחרי כן, משחזר לבית אביו כל מאכל
שהכניס לפיו, מיד נאנס להקיא, כך חזר
ונשנה הדבר במשך כל שעות היממה, עד
שנפל למשכב.

הרופאים שהזעקו למטותו, לא שמעו מעולם
על תופעה מעין זו, ולא היה בידם
להושיעו. הבין אביו שדברים בגו, והחל לחקור
היכן היה, אז נזכר החולה שמעת שהיה
אצל הרבי מצאנז ואכל מהשיריים, החל
להקיא.

מיד נכנס אל הקדש פנימה ושאל בחרדת
קדש מה עשה עם בנו, שאינו יכול
לאכל עוד. השיב הרבי כי הוא לא עשה
מאומה, רק מאחר שאכל מהשיריים הקדושים,
אין ביכלת גופו להכיל מעטה מאכלות
אסורים.

"זהו כחם המיוחד של השיריים, מי שאוכל
מהם, שוב אין באפשרותו להכניס דבר

יורא אליו ה' באלני ממרה והוא יטב פתח האהל כחם
היום (יה א)

בסעודת שבע ברכות שנגררה אצל אחד
מבני משפחתו של הרה"ק רבי
קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זיע"א, בעל
המאור ושמש, בעיר ניישטאט, השתתף הרה"ק
רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א.

המאור ושמש עצמו שרוי היה אז בחלי
מסכן, ורבי יחזקאל סר לבקר
במטת חליו, וקרא באזניו, "הבאתי לכם
רפואה, מאחר ואני כאן אורח. תבת
אורח נוטריקון אור ח'משים, המרמז
על חמשים שערי בינה, שמהם שרש
כח הרפואה בעולם, וכבר נרמז הדבר
בכתוב (איכה ב יג) 'מי ירפא לך', 'מי',
בגימטריא חמשים".

בסיים דבריו, הושיט רבי יחזקאל את ידו
לחולה, וצוה עליו לקום ממטת חליו.
כך היה, רבי קלונימוס קם והגריא באחת.
(גדולת מרדכי)

ואקחה פת לחם וסעודו לככם אחר תעבדו כי על כן
עבדתם על עבדכם (יה ה)

כאטר הזדמן הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א
לעיר בודפשט לשבת קדש. התפרסם
חיש מהר בכל רחבי העיר כי הגיע צדיק
לבודפשט, והגיעו למעונו רבים מבני העיר,

ניסח המאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניכם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו (יח ח)

ספר רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל. אחר פטירת אביו הרה"ק **הדברי תיים מצאנז** זיע"א, קש בנו הרה"ק **רבי ברוך מגורליץ** זיע"א כי הוא אינו מסגל לקבל מרות מצדיק אחר. מששמע אודות עבודתו הקדושה של הרה"ק **רבי אברהם מטריסק** זיע"א, עד כדי כך שאינו אוכל, החליט לנסע לטריסק לתהות על קנקנו.

שנה רבי ברוך בחצר המגיד מטריסק מספר שבועות, אחר אמר שזוהי אמת, וקבל מרות ממנו. לימים אמר, "בצאנז למדתי שאפשר לחיות בלא שנה, ובטריסק למדתי שאפשר לחיות בלא אכילה".

כתישאלו פעם את המגיד מטריסק מדוע אינו אוכל, ענה, "כתוב (בבא מציעא פו:), 'לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם, מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם'. כיצד באמת היה מסגל משה רבנו לחיות בלא אכילה ארבעים יום, אלא מכאן רואים שהאכילה אינה אלא מנהג, איני מקרח לקים את כל המנהגים".
(אבני אפ"ד)

ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארבע בנות (יח יא)

בנות שהזדמן הרה"ק **רבי ישכר בער מראדוויץ** זיע"א אל העיר וולאשטשאנאו שבפולין,

אסור לפיו, כי הוא מקיאו. תוכלו לנסות את דברי אם תלכו למשפחה כשרה ותבקשו לקבל מאכל כל שהוא, אותו יהיה בכת החולה לאכל בשלמות", אמר הרבי.

ננישו בני המשפחה לשכנם שהיה איש ירא וחרד לדבר ה', הוא נתן להם מאכל כשר אותו אכל החולה בתאבון רב עד תמו. כל המשפחה חזרה בתשובה, ועד היום נותרו מיוצאי חלציו בארצות הברית, ביניהם אנשים חשובים יראי ה' וחושבי שמו.

על דרך זה אמרתי לפרש מה שכתוב על אברהם אבינו 'ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם'. לכאורה תמוה, מדוע נאמר 'וסעדו לבכם', לשון יחיד, ולא לבבכם, הלא לכל אדם ישנם שני לבבות כדכתיב בקל לבבך.

הגם שדברי רש"י ז"ל ידועים, מגיד שאין יצר הרע שולט במלאכים, אבל אברהם אבינו עצמו לא ידע שהם מלאכי ה'. לדברינו אתי שפיר, השירים של אברהם אבינו בודאי היו יכולים לפעל שיהא להם רק יצר טוב, ולא ישלט בהם יצר הרע.

זה שאמר אברהם אבינו לאורחיו, 'ואקחה פת לחם', אם תאכלו אצלי לחם, יתקים וסעדו לבכם', זה יפעל לטובה, שלא יהיה לכם אלא לב אחד לדעת את ה' ולא ישלט בכם יצר הרע.

זאת לא רק לעת עתה, אלא אף גם אחר תעברו, וגמר אמר, 'כי על כן עברתם על עבדכם', הינו שבשביל ענין עבודה זה לבד, הייתם צריכים לבוא בצל קורתך. (חמד זילמה)

לעצר את כל באי האספה ולהובילם לבית האסורים.

בנסיים הגיעה השמועה לאזני יהודי בעל קשרים, הוא שלח להזהיר את המשתתפים שימיהרו להמלט על נפשם טרם יבואו השוטרים האכזריים, שכבר היו בדרךכם למקום.

הנוכחים מהרו להמלט מהמקום, מלבד הרה"ק **רבי יהושע** מדינוב זיע"א שהיה אף הוא מבאי האספה. הוא נשאר על מקומו באמרו, "איני צריך לברח, הם לא יבחינו בי".

באזני מקרביו הדואגים לשלומו, שגן את הפסוק 'ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים, ואמנם כך היה, השוטרים באו למקום וחפשו אחר המשתתפים באספה, אולם הם לא ראוהו, יצאו מהבית מלאי אכזבה ובגדים ריקות, על אף שהוא ישב כל הזמן על מקומו ליד השלחן. (נפלאות רבי יהושע מדינוב)

ותהי נציב מלח (יט כו)

ספר ר' יוסף שלומון מהעיר קלויזנבורג כי במלחמת עולם הראשונה, נגזר עליו לשרת בצבא אוסטריה, פלוגתו חנתה בסביבות פאדרייץ, יום נכנסו קלגסים לתוף העיר וכפו על תושביה להתלוות אליהם בכדי לחפר עבורם בורות מחסה.

קצינים אלו לא פסחו על בית הרה"ק **רבי יצחק אייזיק מנחם מפאדרייץ** זיע"א, והיו נכנסים מעת לעת גם למעונו, כדי

הגיע למקום אכסניתו קרוב משפחה בשם ר' דוד, אשר זמן את קרובו הרבי מראדושיץ לסעד בביתו.

נענה הרבי מראדושיץ והסכים לו, בתנאי קדם למעשה, שיזמין גם את הרה"ק **רבי קלונימוס קלמן אפשטיין** זיע"א בעל המאור ושמשי השוהה אף הוא בעיר, אל הסעודה. ר' דוד המשיך מאכסנית הרבי אל רבי קלונימוס, שנענה להזמנה למען עשות רצון ידידו הרבי מראדושיץ.

כאשר ישבו יחד אצל השלחן ור' דוד עומד ומשמש לפניהם, שאל הרבי מראדושיץ את ר' דוד היכן בניד, והוא השיב בעצב כי הוא עומד קרוב לארבעים שנה אחר נשואיו, ולא זכה להפקד בבו זכר כי אם בבת יחידה.

על פי דרך הטבע, כבר לא נראה לו שיזכה לבנים. צוהו הרבי מראדושיץ להעמיד משקה על השלחן, הרבי שתה 'לחיים', אחר פנה אל רבי קלונימוס ובקשו שייסכים עמו, שקעת חיה יפקדו בבו זכר של קימא. הוא הסכים עמו וברכו בבו זכר, ולשנה הבאה ילדה אשתו בן לזקוניו. (נפלאות הסבא קדישא)

ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הפתח (יט יא)

כאשר התאספו רבני מחוז רישא למען חזק היהדות באזור, הלשינו עליהם שונאי ישראל כי הם באו במטרה להוציא כסף מיהודים. השלטונות המרשעים קפצו על הידיעה כמוציא ששלל, ושלחו שוטרים

הִיָּה בְּאֶפְסָרוֹתָיו לְשֵׁלֶם לְפָרִיץ אֶת דְּמֵי הַשְּׂכִירוֹת, אִים עָלָיו הַפְּרִיץ שְׂיִסְלְקוּ מֵהֶאֱכָסְנֵיהָ.

נסע האיש לרבו הרה"ק רבי צבי מְדוּלִיטִין זיע"א ובקש את ברכתו, אמר לו רבו, "סע לנדבורנה אל רבי בערצ'י, והוא יעזר לך. נסע החסיד לנדבורנה, והחל חוקר ודורש היכן מתגורר הצדיק רבי בערצ'ה.

אמר לו בני העיר, "לשוא אתה מחפש, אין כאן רבי בשם זה". אף הוא לא אבד את אמונתו ברבו הקדוש, והמשיך לחפש עד שמישהו אמר לו, "אני מכיר בעיר מלמד ששמו בערצ'י, אולי הנך מתכוון אליו".

הלך האיש לרבי בערצ'י, וספר לו את הענין. ענה לו, "לשם מה הגעת אלי, הכי יכול אני לעזר לך". אבל הפקרי עמד על שלו, "אם הרבי שלחני אליך, בודאי יש בכחך להושיעני".

אמר לו רבי בערצ'י, "אם כך, לון בביתי הלילה, ומחר נראה מה אפשר לעשות". למחרת בבקר אמר לו, "סע לביתך, הפריץ כבר לא יעשה לך מאומה". והוא שב לביתו בשמחה, מתוך אמונה תמימה בדברי הרבי.

משהגיע לביתו, ספרה אשתו בפחד ואימה, שהחל משעות הבקר הפריץ שולח שליחים ומבקש שיבוא אליו מיד. האיש סבר שהפריץ החליט לגרשו סופית מהאכסניה, ונבהל ביותר. עודם מדברים, הגיע שוב שליח הפריץ, והביאו אל אדוניו.

כשיעמד לפני הפריץ, שאלו הפריץ, "היכן היית עד עכשו". ענה היהודי, "נהוג אצל היהודים שבעת צרה הם נוסעים אל

לשלחו לעבודה. הרבי נהג לפוטרם במטבע, והללו היו ממשיכים בדרךם לבתים אחרים.

ויהי היום, נכנס לבית הרבי חיל זוטר שלא היה בסמכותו ובתפקידו לכף אנשים לצאת לחפירות, ורק רצה לזכות במטבע. כשהשמיע צו פקודה והרבי לא הקשיב בקולו ולא ענהו, הבין החיל שלא עלתה מזימתו ביזו, התפעס, וברב חרונו הרים את הרוכה בנגד הרבי.

לפתע נשתתק החיל, ונעמד כאבן דומם בלא תזוזה, חברו שהמתין לו בחוץ וראה כי בושש מלצאת, נכנס גם הוא לבית, ונבהל למראה עיניו. מיד יצא לחפש את הקצין הקליון, והודיעו את אשר ארע.

הקצין ומלויו מהרו לבוא ולחזות במו עיניהם במחזה המפלא, רק לאחר שהקצין הבטיח לרבי שמהיום והלאה לא יוסיפו החילים להטרידו, והרבי קבל את הבטחתו, שב החיל לקדמותו. ר' יוסף שהעיד בעצמו על המופת שארע לנגד עיניו, הפך לחסיד נלהב ומאז רגיל היה לנסע לפאד'הייץ, על אף המרחק הרב מקלויזנבורג אליה. (צדיק מה פעל)

ויבא אלקים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנך מת (כ ג)

לפני שנתפרסם הרה"ק רבי ישכר בער לייפער מנדבורנה זיע"א כאיש מופת, היה משמש כמלמד דרדקי לתינוקות של בית רבן. יום אחד ארעה צרה ליהודי כפרי, שהחזיק באכסניה ביישוב הסמוך. אחר שזמן רב לא

וגם יהיו השירות מצויות מהקהל אשר יבואו לשחר פניו, אז תשוקק העיר חיים ותגאל משממונה.

וישׁר הדבר בעיני הפריץ, ויאמר, "אכן, נבונה היא הצעתך וגם נכונה, אך קרִינא דאיגרתא ליהוי פרונוקא, צא מצא נא לי איזה 'צאדיקא', שִׁאוּת לְבֹא לְדֹר בְּעִירי הַחֲדָשָׁה.

כְּאִשׁר שמע היהודי הלז שבאותו פרק נסתלק לגנזי מרומים הרה"ק המגיד מטשערנוביל זיע"א, ורוב בניו מנהיגים עדתם במקומות מושבותיהם, פרט לצעיר בניו הרה"ק **רבי יוחנן** זיע"א, פנה אליו, ובקשו שיבוא לטע אהלו בעיר 'רחמסטריווקא', הנבנית זה עתה.

ענה לו רבי יוחנן שיש לו כמה תנאים, ואם הפריץ יתחייב לו עליהם, הוא יבוא לְבֹא לְדֹר בְּעִירוֹ, רחמסטריווקא, התנאים היו בעניני חזוק גדרי הדת, וכן שלא ישלח הפריץ את ידו בכל הערים אשר תחת חסותו, לפגע באחד מבני ישראל או בממונו, ועוד כמה ענינים לטובת אחינו בני ישראל.

כְּאִשׁר הסכים הפריץ וחתם על הדבר, נענה רבי יוחנן להזמנת הפריץ, הקים את ביתו נאִוה קִדָּשׁ בְּעִיר רחמסטריווקא, כשהוא מתמנה למגיד מישרים ברחמסטריווקא והגלילות, דהינו שלא ירים איש ידו בהוראה או במלאכת השחיטה מבלי הורמנא דידיה.

קרב לששים שנה מלך ושפט את ישראל, שנות הנהגתו התבטאו בדרך הענוה,

הצדיק שיתפלל עבורם, גם אני עשיתי כן". שאל הפריץ, "וכיצד נראה הצדיק שהיית אצלו".

תאר היהודי את מראה פניו של רבי בערצ'י מנדבורנה, כששמע זאת הפריץ, הראה לו שכל גופו מלא פצעים וחבורות, ואמר לו, "הלילה הגיע לכאן יהודי שנגאה בדיוק כפי שתארת, והכני מכות נמרצות.

הוא הזהירני שאפסור אותך מלשלם את חובך, ואם לאו, יבוא בלילה הבא ויטל את נשמתו. אני מבטיח לך אפוא בזאת שאני מוחל לך על חובך, רק דבר אחד אבקש ממך, אנא הודע לצדיק על פי, כדי שיעזבני לנפשי". (ראו דעובדא שער האותיות עמ' מ)

ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב כ) (טו)

בתקופה בה נסתלק הרה"ק **רבי מרדכי מטשערנוביל** זיע"א לבית עולמו, בנה אחד מהאצילים בפלך וואהליו עיר חדשה שתהא לאחזה ונחלה עבור בנו, אותה בנה בשם 'רחמסטריווקא'.

לאכזבתו העמקה, גם לאחר שנגמר מלאכתה והעיר קלה כבר עמדה על תלה, היא לא מצאה חן בעיני כל, איש לא חפץ היה להתישב בה, והיא עמדה בשממונה.

התיעץ הפריץ עם 'הודי החצר' שלו מה אפשר לעשות כדי לישב את העיר, והוא אמר שנגאה לו שאם יבוא רב גדול לְדֹר בְּהַ וְאַחַת מרעהו עמו, תתישב העיר,

בשנת תקס"ז, העמיד המחנך המארח הרה"ק **רבי דובנער מליובאוויטש** זיע"א את בנו הגדול רבי מנחם נחום מניעז'ין, לשמשו.

בהתלהבם ברחובות לאדי לבית רבי דובנער, התענן האורח הקדוש אצל מלווהו הי"לד, "לשם מה נטועים האילנות בצדי הדרך", ענהו, "כדי שהחסידים לא יתעו בדרךם לרבי".

התלהב רבי לוי יצחק מדברי הי"לד, ונהנה לחזור על דבריו כמה פעמים בדבקות גדולה ובהתלהבות עצומה, "אוי, כמה צודק הי"לד, גם בדרך לרבי אפשר לתעות". (מגדל עוז)

קומי שאי את הנער והחזיקי את ידך בו (כא יח)

בעת שהשיא הרה"ק **רבי נפתלי מרופשיץ** זיע"א את נכדתו בעיר קולביסוב, הגיעו למקום לרגל החתונה צדיקים רבים ורבנים חשובים משני הצדדים.

מקולביסוב התגורר אברך בעל משפחה שחלה מספר שנים קדם לכן במחלת השתוק, מבלי יכלת להיזי את אבריו רח"ל. זה כמה שנים שהוא מרתק למטותו, וכבר דרש גרופאים, אף לא הועילו לו מאומה.

משהגיעה הבשורה שרבי נפתלי מתעתד לבא לעיר עם צדיקים רבים להשתתף בשמחה, נתעודו אנשי המשפחה קרובי החולה, וגמרו בדעתם שעליהם לנצל את שעת הכשר, לבקש רחמים לפני הצדיקים שיעתירו לישועתו.

הצניעות וההתבטלות, ברחמים ובטוב לב. מחצר קדשו בעיר רחמסטריווקא בקע האור אשר האיר פני כל הסביבה, המונים נתדבקו בו בעבותות אהבה והערצה והתפלשו בעפר רגליו.

רבי יוחנן האריך ימים על פני כל בית אביו הקדוש, עד היום המר ארבעה לחדש ניסן שנת תרנ"ה בו נסתלק לשמי רום זקן ושבוע ימים, ונטמן בעירו רחמסטריווקא. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, לזכר עולם יהיה צדיק. (מסע הקודש לראחמסטרייווקא)

וישכם אברהם בבקר וישח לחם וחתם מים ויתן אל הגר שם על שכמה ואת הי"לד וישלחה (כא יד)

"כשנבנסתי להפךד מהרה"ק **הבית ישראל** זיע"א טרם נסיעתי לונדון, הוא שאל האם יש לי 'מזונות' לאכל בדרך, והשבתי "אינני אוכל מזונות", באשר היה נמנע מלאכל מזונות, כדי לצאת מחשש ברכת 'המוציא' לכמה פוסקים.

"למחרת בשעה ארבע לפנות בקר, הגיע אלי שליח מבית הרבי עם מיני תרגימה שברכתם שהכל, וספר שהרבי בקוש מהרבנית לאפות במיוחד 'עגת שקדים' שברכתה שהכל, עבור צידה לדרך". (הרב משה סטרנבוך, טעם ודעת)

ותלך ותתע במדבר באר שבע (כא יד)

כאשר הגיע הרה"ק **רבי לוי יצחק מברדיטשוב** זיע"א לליאדי, בעת החתונה הגדולה

כִּזָּה שֶׁאַחֲרֵי הַיּוֹתוֹ כְּלוֹא בְּבִיתוֹ, מֵרַתֵּק לְמַטְוֶה כַּמָּה שָׁנִים, נִתְּרַפָּא וְנַעֲשֶׂה כְּאַחַד הָאָדָם בְּגוֹרַת הַצַּדִּיק.

לְמַחֲרַת כְּשֶׁהִסֵּב הַרְבִּי לְאַרוּחַת הַבְּקָר עִם מְקוֹרְבָיו, שָׁאַל אִיךְ הִיְתָה הַחֲתָנָה אָמֵשׁ, הָאֵם עֵבֶר הַכֹּל בְּסֹדֶר, וְהָאֵם כִּבְדוֹ אֶת כָּל הָאוֹרְחִים כְּרֵאוּי כְּפִי עֵרְכָם לְשִׁבְעֵי עוֹת רְצוּנָם. עָנּוּ וְאָמְרוּ לוֹ, "מִי שֶׁם לְבוֹ אָמֵשׁ לְחֲתָנָה וְלִכְבוֹדֵיהֶם, הֲלֹא כָּל הַמְדַבֵּר בֵּין הַמְּסֻבִּים הִיָּה רַק אוֹדוֹת הַמוֹפֵת הַנִּפְלֵא שֶׁעֲזָעוּ אֶת הָעִיר."

שָׁאַל הַרְבִּי בְּתַמִּיהָ, "מֵאִיזָה מוֹפֵת אַתֶּם מְדַבְּרִים," סִפְּרוּ אֶת אֲשֶׁר אָרַע, וְרַק אִזּוֹ נִתְּוֹדַע לוֹ שֶׁהָאִישׁ שֶׁשָּׁכַב עַל הַגֶּשֶׁר וּמִנֵּעַ מִמֶּנּוּ לַעֲבֹר, הִיָּה חוֹלָה עַל עֵרֶשׂ דְּוַי מִבְּלִי יְכַלֵּת לְהִזִּיז אֶבֶר. רַק מִכֵּחַ דְּחִיפָתוֹ, נִתְּרַפָּא מִיָּד וְעָמַד עַל רַגְלָיו כְּאַחַד הָאָדָם, לְתַמְהוּן בְּגֵי הָעִיר.

חִיל וְרַעְדָה אַחַז בְּרַבִּי, וְהוּא הַחֵל מִתְמַרְמֵר עַל הַמְּכַשׁוֹל גְּדוֹל שֶׁבָּא לִידוֹ בְּלֹא דַעַת, לְהַתְּפָרֵס לְעֵינָיו כֹּל. הִיָּה מְלֹא צַעַר מִכָּף, וְשִׁלְשָׁה יָמִים יָשַׁב בְּדָד בְּבֵיתוֹ כְּשֶׁהוּא גִּמְעֵה מִלְּהֲרָאוֹת פְּנָיו לְבָנֵי אָדָם, עַל כֵּף שֶׁנִּתְּגַלְתָּה צְדָקָתוֹ בְּרַבִּים. (דַּמְשֵׁק אֲלִיעִזֹּר)

וַיְהִי אֲלֵקִים אֶת הַנֶּעֱר וַיַּגְדֵּל וַיִּשָּׁב בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֵה קִשְׁתֵּי (כא ב)

בְּהִיוֹתוֹ בְּוֹרְשָׁה, עָרַף הַרְה"ק **רַבִּי מְנַחֵם מֵאֲמֵשׁ יוֹב** זִיע"א סְעוּדַת מְצוּהָ, וְשִׁלַּח אֶת מְשֻׁשׁוֹ לְהַזְמִין אֶת אֶחָד מֵעֲשִׂירֵי הָעִיר, תַּלְמִיד חֶכֶם וְעַסְקוֹ נִכְבָּד.

טְכִסּוּ עֲצָה כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת, לַעֲוֹר הַרְחַמְנוּת שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּיוֹם שְׂמֻחָתָם. תַּחֲלָה עָלָה בְּדַעְתָּם לְהֵבִיא אֶת הַחוֹלָה בְּמַטְוֶה אֶל הַחֶפֶה, שָׁם יִגְשׁוּ הַקְּרוֹבִים לְרַבִּי נִפְתָּלִי הַמַּחְתָּן וְיִתְּנוּ צָרְתָם, שִׁיכְמְרוּ רַחֲמָיו לְבָרַךְ אֶת הַחוֹלָה הַשּׁוֹכֵב עַל הַמַּטָּה זֶה כַּמָּה שָׁנִים.

אוֹלָם עֲצָה הַזֹּה גִּדְחָתָה בְּרַב דַּעוֹת, כִּי הֲלֹא מִגְּנָה הַדְּבָר, לְהַפְרִיעַ שְׂמֻחַת חֲתָן וְכֹלָה. נִמְנָו וְנִגְמְרוּ לְהֵבִיא אֶת מַטַּת הַחוֹלָה סְמוּךְ וְנִרְאָה לְאַכְסֻנֵי רַבִּי נִפְתָּלִי, לְמַעַן יִרְאָנָה בְּצֵאתוֹ מִבֵּיתוֹ אֶל הַחֶפֶה.

מְשִׁיבֵחִין הַרְבִּי בַחוּלָה, יִגְשׁוּ אֵלָיו הַקְּרוֹבִים שִׁימְתִינוּ בְּצַדֵי הַדְּרֹךְ, יִפְלוּ לְרַגְלָיו בְּבִכּוּיֹת וּבְתַחֲנוּנִים, וְיִתְאַרוּ לְפָנָיו אֶת הַשֶּׁבֶר וְהַצַּעַר הַנּוֹרָא שֶׁל הָאֲבֵרָה הַזֶּה וְשֶׁל מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיִּבְקְשׁוּ בְּרַכָּה לְרַפּוּאָתוֹ הַשְּׁלֵמָה.

בְּבֹא עַת דּוֹדִים זָמַן שְׂמֻחַת הַחֶפֶה, הֵבִיאוּ הַקְּרוֹבִים אֶת הַחוֹלָה וְהִנְיַחוּהָ עַל הַגֶּשֶׁר הַקָּטָן הַסְּמוּךְ לְפֶתַח הָאֲכֻסְנִיָּה שֶׁל הַרְבִּי, לְרַחֲבוֹ שֶׁל הַגֶּשֶׁר עַד שֶׁלֹּא הִיָּה נִתָּן לַעֲבֹר, וְהֵם עָמְדוּ סְמוּךְ לוֹ כְּדֵי לְהַתְּנַפֵּל לְפָנָיו וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים בְּעַד הַחוֹלָה כְּמִסְכָּם.

כְּצֵאת הַרְבִּי מֵהָאֲכֻסְנִיָּה בְּלוּוֵי הַצַּדִּיקִים וְהַמְּקוֹרְבִים, בְּהַתְּרַגְּשׁוֹת וְשְׂמֻחָה וּבְנִהּוּרֵי דְאִנְפִין כְּתֹאֵר פְּנֵי מִלְאָךְ אֱלֹקִים, רָאָה אָדָם מִנַּח לְרַחֵב הַגֶּשֶׁר, בְּהִיוֹתוֹ סְבוּר שֶׁהוּא דְרֹךְ שְׁחוֹק וְהַתּוֹל שֶׁל אֶחָד הַלִּיצָנִים, דְּחַפּוֹ בְּרַגְלָיו, וְגַעַר בּוֹ בְּקוֹל, "לֵךְ וְרוּץ מֵהַר מִזֶּה".

נִבְהַל וְנִפְחַד מִקוֹל הַרְבִּי, קָם הַחוֹלָה בְּרַגְלָיו, וְנִמְלַט מֵהַמְּקוֹם בְּרַגְלִים בְּרִיאוֹת כְּאַחַד הָאָדָם. וְתַהוּם כָּל הָעִיר מֵהַנֶּס הַגְּדוֹל, פְּלֵא

מלוה מלכה

וַיִּטַע אֶשֶׁל בְּבֵאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא שְׁם בְּשֵׁם ה' קַל עוֹלָם
(כא לג)

לְכַל אֲשֶׁר נָטַל הַיָּמָנוּ בְּרַכַּת פְּרֹדָה, נוֹהֵג הִיָּה הֵרָה"ק **רַבִּי שְׁמוּאֵל פִּינְקֵל מִדְּאָרְאָג** זי"ע"א לְהַעֲנִיק כְּצִידָה לְדֶרֶךְ חֲלָה קוֹטְנָה בְּתוֹסַפַּת מְאֻכְלִים שׁוֹנִים. אִף בְּצוּאָה שֶׁהֵנִיחַ לְבָנָיו, כְּתַב שְׁלֵא יִפְרְדוּ מֵאִישׁ בְּלֹא לֶתֶן בְּיָדוֹ לְחֵם לְאָכַל וּדְבָרִים נוֹסְפִים כְּצִידָה לְדֶרֶךְ. פֶּעַם אָמַר שֶׁכְּתוּב שֶׁדְּבַר זֶה מְסַגֵּל עֲבוּר הַיּוֹצֵא לְדֶרֶךְ.

לְאַחֵר שֶׁהִגִּיעוּ רַבִּים וַנְּצַלו אֶת צְדָקַת פְּזוּרוֹנוֹ, שְׁאֵלוּ הַמְשַׁשׁ בַּקֶּדֶשׁ מִדּוּעַ נוֹתֵן הוּא לְכֵלָם, הֲלֹא יֵשׁ בִּינֵיהֶם אֲנָשִׁים שְׂאִינָם מְהַגְּנִים. עָנָה לוֹ הַרְבֵּי, "הֵנַח לָהֶם, הֵם אֲנָשִׁים עֲגִיִּים וּמְרֵי נַפֵּשׁ, בַּחֲרֹף אוֹכְלֵי אוֹתָם הַקּוֹר, וּבְקִיץ הַחֵם".

מִעֲשֵׂה בְּאוֹרַח שֶׁהִיָּה אֶצֶל רַבִּי שְׁמוּאֵל, וְטָרַם נִסְיַעְתּוֹ עַת בִּקֵּשׁ הַרְבֵּי לְתַת לוֹ צִידָה לְדֶרֶךְ פַת קוֹטְנָה כְּמִנְהַגוֹ, טָרַב נְחָרְצוֹת בְּאֶמְרוֹ שְׂאִינוֹ צָרִיךְ לָזֶה, אֲמַנָּם אַחֵר שֶׁהַרְבֵּי הַפְּצִיר בּוֹ מֵאֵד, נָטַל וְהִלֵּךְ לְדָרְכוֹ.

בְּהִיוֹתוֹ עַל אִם הַדְּרֹךְ, תִּקְפוּ לִפְתַּע בּוֹלְמוֹס שֶׁל רָעַב וְהִגִּיעַ עַד כְּדֵי סַכְנַת נַפְשׁוֹת, מִיָּד אָכַל אֶת פַּת הַלֶּחֶם שֶׁקָּבַל מִהַרְבֵּי וַיֵּאָרוּ עֵינָיו. אַז הִבִּינֵנו לְמַפְרָע עַל מֵה הַפְּצִיר בּוֹ הַרְבֵּי כָּל כֶּף, וַיְהִי לְפֶלֶא. (אמרי טפר ע"פ תפארת שמואל)

אָמַר הַעֲשִׂיר לְשִׁמְשׁ, אִם בְּאֶמַת רוֹצֵה הַרְבֵּי שְׂאֵבוֹא, מִדּוּעַ לֹא שְׁלַח אֵלַי אֶת אֶחָד מִבְּנֵי בֵיתוֹ, כְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה לְפִלוֹנֵי הָרֶב, הַכִּי אֵינְנִי חָשׁוּב כְּמוֹהוּ, וּמָה עוֹד שִׁישְׁנֵנוּ בֵּי מַעֲלוֹת וְתִירוֹת עָלֵינוּ.

כְּאִשׁוֹר מִסַּר הַשְּׁמֵשׁ אֶת דְּבָרֵי הָאִישׁ הַיְהִיר, אָמַר הַרְבֵּי, עַכְשָׁנוּ מִבֵּין אֲנִי אֶת הַכְּתוּב 'רֵיחַ בְּנֵי פְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'", וְכִי יַעֲקֹב הִלֵּךְ בְּשָׂדוֹת, הֲלֹא יוֹשֵׁב אֵהֵל הִיָּה וְעַסַּק בְּתוֹרָה.

אֲמַנָּם תּוֹרָה אִף הִיא נוֹתֵנַת רִיחָה, אֲבָל מַה דְּמִיוֹן בּוֹ לְרִיחַ שְׂדֵה, אֲלֹא כִּף הַפְּרוּשׁ, אָדָם שִׁישׁ בּוֹ מַעֲלוֹת גְּדוּלוֹת, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַרְגִּישׁ בְּהוֹ, כְּשֵׁם שֶׁשְׂדֵה הַנוֹתֵן רֵיחַ טוֹב אֵינוֹ חָשׁ בְּרִיחוֹ, הוּא נוֹתֵן אֶת נִיחּוּחוֹ הַמְּיֻחָד מִטַּעַם שֶׁכֶּף צָוָה עָלָיו הַקַּב"ה, וְאִין כָּאֵן מְקוּם לְהַתְגַּאוֹת.

הַהֶפֶךְ מִזֶּה אָנוּ מוֹצֵאִים אֶצֶל יִשְׁמַעֵאל, נֶאֱמַר עָלָיו 'וַיְהִי אֱלֻקִּים אֶת הַנְּעִיר', וּלְבַסּוֹף נַעֲשֵׂה 'רְבֵה קִשְׁת', אִם תִּשְׁאֵל אִיךְ אֶפְשָׁר דְּבַר כְּזֶה, לְפִי שֶׁכְּתוּב 'וַיַּגְדֵּל', הוּא הַתְּגַאָה בְּכֶךְ שְׂאֵלְקִים הִיָּה עִמוֹ, וּמִשׁוּם שֶׁהַתְּגַאָה, עוֹרְבָא פְּרַח וַיִּרַד מִגְדֻלְתּוֹ, עַד שֶׁנַּעֲשֵׂה 'רְבֵה קִשְׁת'.

מְלוּוֹה מְלִכָּה

סְפוּרִים מִהַכְּעַל שֵׁם טוֹב וְהַלְמִידִיו

מְסָפֵר רַב שֶׁל יְתוּמִים וַיְתוּמוֹת, הַכְּנִסוּ לַחֲפָה עַל יְדֵי הֵרָה"ק **רַבִּי אֵלִימֶלֶךְ מְלִיץ'עֲנַסֵּק** זי"ע"א, כְּאֲשֶׁר הוּא עֲצָמוּ מִשְׁתַּתֵּף בְּשִׁמְחַת חֲתָן וְכֵלָה כְּאֵלוֹ הִיָּה מְשִׂיא אֶת בְּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו.

לפלה, ולמחמתנים גם יחד, וביוחד לדורונות שהם מעניקים להם. משראת זאת רבי נפתלי מרופשיץ, עמד והכריז שהוא נותן כדורון לזוג הצעיר את בית האכסניה שבו נמצאים אותה שעה.

הזוג הצעיר השתקע בכפר, והרבי ר' אלימלך יצא לדרכו עם בני לויתו. בעברם דרך היער הסמוך, הגיע לאזנם קול ענות חלושה הקורא לעזרה, כאשר קרבו למקום, מצאו את בנו של הפריץ השליט באזור בסכנת טביעה.

לבוש בבגדיו המהדרים, שקע במקרבו בצעה גדולה, ובשארית כחותיו שוע להצלה כשהוא מנסה להאחז בצמחי הבצה ולהחזיק מעט מגופו מעל פני הקרקע, שלא יטבע כליל במעמקי הבצה הטובענית.

הרבי ומלווי הוציאו את בן הפריץ מהבצה, העלוהו על עגלתם, ולאחר שהפשיטוהו מבגדיו החגיגיים שהיו רטבים עד כדי סחיטה, הלבישוהו בבגדים משלהם, והחזירו אותו עד לפתח ארמון הפריץ.

משהגיעו לארמון, נתקבלו בתשואות שמחה מפלגת על ידי הפריץ ומרעיו, הם לא הבינו מה לשמחה זו עושה, עד שנתברר להם כי הצילו את בנו היחיד של הפריץ.

באותו ערב, השיא הפריץ את בנו היחיד, ובאמצע המסבה החגיגית שנערכה כמנהג הפריצים, נעלם חתן היום ואיננו. המזמנים החלו לחפש אתריו לשוא, ולא העלו בדעתם להיכן יכול היה להעלם בעצומה של השמחה.

ספר הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א על מצות הכנסת פלה שקים הרבי ר' אלימלך, בשעה שהכניס לפה יתום ויתומה, שגיהם מדלת עם שהעסקו כמשרתים באכסניה כפריית, והתאסרו זה עם זה, ברם לא היה בידם לגייס את הסכומים הדרושים להוצאות הנשואין, על כן לא נתן לערף את החפה במועד.

משהחלו לחזור על הפתחים, נעשה רעש גדול בפמליא של מעלה, עד שהדבר הגיע לאזני הרבי ר' אלימלך והוא יצא לאכסניה, ונטל על עצמו את הוצאות החתנה.

במועד הקבוע מראש נערכה החפה, הרבי ר' אלימלך סדר את הקדושיו, תלמידו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א שמש כבדחו, וכל בני החבורה נטלו חלק במצוה זו, חוץ מבעל האכסניא שלא התנהג כראוי לענין החשוב.

למרות הפצרותיו של הרבי ר' אלימלך, סרב לערף את השלחנות לסעודת החתנה אלא תמורת תשלום מלא שנמסר לידו במזמן, עוד לפני החפה. בשעת הסעודה עלה רבי נפתלי על השלחן לשמש כבדחו, והחל להכריז על הדורונות מצד המחמתנים לחתן ולכלה כנהוג.

הרבי ר' אלימלך הודיע כי הוא מעניק לזוג הצעיר את כל הכפר שהם מתגוררים בו כמתנת נשואין, אחד התלמידים צרף אל הכפר את מתנתו הוא, הריחים הסמוכים לנהר, ותלמיד שני הוסיף לכר אלף ריג"ש במזמנים.

לא זו בלבד שבעל האכסניה לא הצטרף למצוה, כי אם לעג לכל הנוכחים, לחתן,

מולין קודין וחיידושים נפלאים מלוקט
מזכרות קדשו ותורתו של
רבי דוד הי אביהצדא שליט"א

מִי־הֵתָא

תִּזְהֵרָא

תִּזְהֵרָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

דברי תורה מטהרים לעוסק בהם אפילו שלא לשמה

דבריה יאיר בזמני קריאת שמע והלכותיה, להיות דקימא לן כל התורה ומצוות שהאדם משתדל בעודו רשע לא יעלו לו לריח ניחוח לפני ה', וכמו שדרשו 'נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים' וכו', ואם כן לפי זה מה יעשה האדם וחי, וכי סלקא דעתך שלא ילמוד תורה ולא יניח תפילין וציצית וכיוצא עד אשר יתקן את כל אשר עוות.

אבל על כרחך הוא, דתשובה מהני בכל זמן ועידן, והתשובה מן התורה הוא רק חרטה עיבה קבלה וידוי דברים לפני ה'. על כן קודם כל עשיית המצוה ועסק התורה כאשר אדם מהרהר בתשובה, הנה שוב לא יכונה לרשע באותו הזמן ותהיה תורתו ומצוותיו לרצון.

קריאת שמע במסירות נפש מכפר אף על הדברים שאין מועיל להם תשובה בלבד

אך עדיין קשה, הרי אמרו בגמרא (יומא פו.) שישנם ארבעה חילוקי כפרה, ויש שאין מספיקה להם תשובה בלבד, ומה יעשה האדם שיש בידו עבירות חמורות ממצות עשה ובפרט מי שיש בידו חילול ה' שאמרו כולן תולין ומיתה ממרקת, כדכתיב (ישעיה כב יד) 'אם יכופר העוון לכם עד תמותון', וכמעט ואין אדם ניצול מזה.

אבל מבואר הדבר בזוהר (בלק קצה:) 'דכל מאן דשוי הכי רעותיה בהאי קרא [-שמע ישראל] אתחשיב ליה כאילו מסר נפשיה על קדשת שמיה, ויחשב לפני ה' יתברך כאילו מסר נפשו בפועל בייסורי מיתה על דבר כבוד שמו, ואפילו אותן העוונות דכתיב בהו 'אם יכופר העון הזה לכם' וכו' מתכפרים על ידי המצוה הזאת במסירת הנפש.

פתחה תורה שבעל פה בדיני קריאת שמע שעל ידה יכול לבוא לתורה

אם כן לפי זה, יוצרנו יוצר בראשית המציא לנו מרפא ארוכה אשר קדשנו במצוותיו וצונו לקרוא שמע בכל עונה מעונות היום והלילה במסירת הנפש כי זה מצוותה, וע"י זה

המשך בעמוד הבא

קריאת שמע יסוד ופתיחת התורה

יְקַח נָא מֵעַט מִיָּמִים וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הַעֶץ (יח ד). מפסוק זה ילפינן רזי חכמה למשכיל בו, אך כדי להבין זאת ביתר ביאור נקדים דברי חכמים וחיידותם. בתחילת התורה נרמז קבלת עול מלכות שמים הקודמת לכל דבר, כמו שכתב **בפני דוד להחיד"א** (בראשית א א) ששמע מזקן דחיל חטאין, וכן כתב גם **מו"ר זקני במחשוף הלבן** (בראשית ד"ה עוד בראשית). כי תיבות 'בראשית ברא' עם שני הכוללים עולה 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד', 'להורות דעיקר הבריאה היא על בני ישראל, כדי שידעו ויכירו שהשם הוא אלקינו והוא אחד מיחד, וחייבים לאהבה וליראה אותו ולייחדו בייחוד שלם'.

והוסיף על כך **החיד"א** שראה כן בספר **צבי קודש** (פתיחה לברכות) דמהאי טעמא פתח רבינו הקדוש את סדר המשניות במצוות קריאת שמע כדאינתא (ברכות ב.) 'מאימתי קורין את שמע בערבין', שתחילה לכל דברי התורה שבכתב ושבעל פה, יש לו לאדם לקבל עליו עול מלכות שמים.

קריאת שמע מדרכי התשובה הנצרכת קודם לימוד התורה

יש להעמיק ולהרחיב עוד בטעמי תורה מאיזה טעם קדמה קריאת שמע לכל התורה. אמרו צדיקים, שיש לשוב בתשובה קודם לימוד התורה, ובאם אינו שב בתשובה ולומד תורה בעוד חטאיו על עצמותיו, עליו נאמר (ירמיה ג א) 'נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים', הרומו לאדם הלומד תורה בעוד מסואב בעוונותיו, שקודם יש לו לחרוש ולנכש מוקשי העוונות, ולא יהיה כזורע אל קוצים שזורע לריק כוחו, ועוד, שמשייע ביד הקוצים הלא הם כוחות הסטרא אחרא להתרבות ולגדול ח"ו.

והנה כתב **הבני יששכר** בפתיחה לספרו **מגיד תעלומה** (ברכות ב.), וחזר עוד דבריו עוד בכמה מקומות בספריו הנאדרים, דלבעבור זה התחילה התורה שבעל פה פתח

מִלְתָּא דְפִלְיָא

המלאך שנברא ממצות העקידה הוא שגולה לאברהם

וַיִּקְרָא מֶלֶאךָ ה' אֶל אַבְרָהָם שְׁנֵי מֵן הַשָּׁמַיִם. וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נֶאֱמַר ה' כִּי יֵנָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ אִתָּךְ הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידְךָ. כִּי בְרַדְךָ אַבְרָהָם וְהִבְרָתָה אֶת יְרֵעָךָ (כב טו-ז).

יש להבין מדוע היה לו למלאך ה' להתגלות שנית מן השמים, יכול היה לומר זאת מיד עם דיבורו הראשון 'אל תשלה ידך וגו' כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', שכבר בשעת התגלות זו כבר עמד בניסיון וראוי לברכה עבורו ועבור זרעו, מדוע לא בירכו בהתגלות הראשונה.

ביאור נפלא כתב בתפארת שלמה (וירא ד"ה והנה) מדוע היה צורך בהתגלות נוספת לברכו, ועם זאת תתיישב לנו קושיא נוספת במעשה עקידת יצחק נצטווה אברהם תחילה להעלות את בנו על גבי המזבח, ואחרי שקיים המצוה ועקד את בנו נאמר לו מפי המלאך שלא ישלח ידו לשחוט את בנו, מדוע אל הוסיף הקב"ה להתגלות אליו גם בכדי להזהירו שלא לשחוט את בנו.

מפרש התפארת שלמה ע"ה שיעקר הניסיון נאמר לו מפי הקב"ה להעלות את בנו לעולה, וכיון שקיים אברהם מצות בורא נברא ממצוה המצוה מלאך טוב, וכדיעוד כי מכל מצוה נברא מלאך, וכפי שלמות המצוה כך שלמותו של המלאך, ומלאך זה הוא שאמר לו שלא לשחוט את בנו כי אם לשחוט האיל חילופו, והוא המלאך השלם כדברי התפארת שלמה (שם): לאחר קרבת הקרבן נברא מלאך חדש גבוה משל הראשון שהרי לא נגמר המצוה ביצחק רק במחשבה אבל אח"כ כשעשה המצוה בשלימות להקריב האיל תחת בנו ממש ואז נברא מלאך גבוה ורצה הקדוש ברוך הוא לשלוח הברכות האלו ע"י מלאך הגבוה.²

א. ויש להוסיף ולומר שכשמצווים לבן אדם לשחוט אדם אחר לא יקבל אפילו מפי מלאך אלא רק מהקב"ה בעצמו, אמנם כשמצווים עליו להיטיב עם ולתנו ולהציל את חייו איז מספיק בכך ששומעים מפי המלאך. ב. ולפיכך היתה השליחות על ידי מלאך בדווקא, כי היה אברהם איבנו תמיה מדוע לא יזכה לקיים בשלימות מצוה כפי שהצטוו בה מתחילה, אמנם מן שגולה אליו אותו המלאך שנברא ממעשה העקידה הבין בעצמו שכבר נשלמה מצוותו ולא היתה הכוונה שקריב את בנו בפועל, והוא שאמר לו המלאך 'אל תחשבת את בנך את יחידך - ממני', ממני תמור שכבר קיימת מצוה זו, שירא אני קיים בשלימות, ועל כרחך שכבר קיימת את מצוותך כראוי, ולא חשבת את בנך את יחידך וכבר העלית אותו על גבי המזבח.

אפילו עבר על כריתות ומיתות בית דין ואפילו עוון חילול ה' דכתיב ביה 'אם יכופר' וכו', מתכפרים על ידי המצוה הזאת במסירת נפש, ושוב אין לו תואר רשע ותקובל תורתו ומצותיו לרצון. ולבעבור זה התורה שבעל פה בראשית אמריה, פיה פתחה בחכמה בזמני קריאת שמע והלכותיה, שזה הוא הסגולה שתהיה לימוד התורה לרצון אפילו יש ביד האדם חלילה וחס עוון כריתות ומיתות בית דין ועוון חילול ה'. עד כאן דברי קדשו.

ובזה יתבאר רמז שרמזה התורה בפתח דבריה, 'בראשית ברא' גימטריא 'שמע ישראל' וגו', לקשר ענין קריאת שמע בתחילת התורה. כי קבלת עול מלכות שמים במסירות נפש מבחיאתו לקרב ולגשת אל תורת ה' הקדושה.

גם כשאינו נקי לגמרי מועיל כח התורה לנקותו אף שאין לימודו עולה לרצון

והנה מציאנו מים חיים המכוונים את האדם לתלמי חיים ולעסק התורה הקדושה, והוא בדברי האמרי יוסף ע"ה³ שהקשה, לפנינו נמצאים מאמרים חלוקים, מצד אחד אמרו שהאדם אשר איננו מטוהר ושב מעוונותיו, לא יעסוק בתורה, כפי שזכר במאמריו לעיל, וכדכתיב (תהלים נ טז) 'ולרשע אמר מה לך לספר חוקי'. ומצד שני איתא במדרש (א"כ"ר פתיחתות ב) וכענין זה בירושלמי (חגיגה פ"א ה"ז) על הפסוק (ירמיה טו יא) 'ואותי עזבו ואת תורתי לא שמרו', הלאי אותי עזבו ותורת שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב. נמצא שיש לו לאדם לעסוק בתורה אף קודם שטיהר לבו משמך לכלוך העוונות. וכיצד יתקיימו שני מקראות הללו.

ותירץ בשם צדיקים, שבאמת התורה שלומד בעודו רשע ח"ו אינה עולה לרצון לפניו יתברך שמו, מכל מקום עבדי ומהני שיבוא על ידה לידי תשובה וזיכוך, ויוכל ללמוד אחר כך לשמה באופן שיעלה לרצון.

כשרוצה לנקות הכוס מנקה בכל דבר אף ביין

משל למה הדבר דומה, לאדם שבידו כוס מלוכלכת ואין לו מים להדיחו אך רוצה הוא להנות משתיית היין, עצתו היא שיקח מעט יין להדיח את הכוס ולאחר מכן יוכל להנות מיין משובב בכוס נקייה, נמצא שאף שאינו משתמש ביין הראשון שמוזג מכל מום מועיל לו מעט היין שהכוס ראויה להשתיה עליו, ויכול למוזג יין חדש לתוכו. כן הדבר בענייננו, מעט התורה שלומד בידו, ויכלו לבואו ומלוכלך, אמנם אינו עולה לרצון וכמי שנשפך דמי, אך מועיל לנקות ולעורר את האדם לתשובה ע"י המאור שבתורה.

טרה מהרגלים רעים בכח התורה

ובזה פירש מה שאמר אברהם אבינו ע"ה למלאכים 'קח נא מעט מים וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֵנוּ תַּחַת רַגְלֵיכֶם', 'מעט מים' רומז לתורה, שאין מים אלא תורה (ב"ק זי). 'שע"י מעט תורה שיקחו, ירחצו רגליהם ויטהרו את הרגליהם הרעים, וכך יוכלו לבואו ולהשענו תחת העץ', 'עץ' רומז לתורה הנקראת 'עץ חיים' (משלי ג יח), שאחר שילמד תורה מעט אף כי איננו טהור, תנקה אותו התורה ויבוא להישען תחת עץ החיים, שיבוא ע"י נקיות זו לעסוק בתורה לשמה בשלימות.

דבר הזה ניתן להעמיס בדבר שרמז מו"ר זקני בעל אברי יעקב ע"ה (מחשוף הלבן וירא ד"ה והנה רגליכם), 'רגליכם' והשענו' ת'ח'ת' העץ', ראשי תיבות 'תורה', וסופי תיבות 'מצות'. וכאן נרמז הדרך לרחוץ את הרגלי הרעים ולעסוק בתורה ומצוות כדבעי.

א. הובא בליקוטי אמרי יוסף שכן כתב משמו ביגל יעקב (בראשית ד"ה במדרש תנחומא) להרב חיים מרדכי יעקב ונטליב זצ"ל שהיה רב במישקולץ שבהונגריה. והוא שם בתולדותיו של המחבר שהעיד על עצמו ששמע דברי תורה מבעל האמרי יוסף כפליים ממה שנכתב בספרו אמרי יוסף.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שפלותו של אברהם אבינו

עומק משמעות עפר ואפר

וְאָנֹכִי עֹפֵר וְאָפֵר (יח כז).

אברהם אבינו מופלג היה במידת השפלות עד שהמשיל עצמו לעפר ואפר, ואמרו חז"ל (סוטה יז). שבשכר ענותנותו זכו בניו לאפר פרה ולעפר סוטה. ולא לחינם זכה לשתי מתנות האלו, וכמו שפירש **בעל בית הלוי ע"ה** כי העפר אף שבעברו לא היתה בו שום תועלת והשיבות, אבל הוא שורש ומקור לבריאה עתידית להצמיח אילנות וצמחים, ומאידך גיסא האפר אין לו שום עתיד ואין ביכולתו להצמיח שום ברכה בעולם, אלא שבעברו קודם השריפה הוא בא מדבר טוב ומועיל.

ואברהם אבינו לרוב שפלותו החזיק עצמו כמי שאין לו לא עבר ולא עתיד, ובזה הוא דומה גם לעפר שאין לו עבר וגם לאפר שאין לו עתיד. ובשכר הפלגת שפלותו זכה לשתי מתנות טובות, לאפר פרה המטהר טמאים ומכין אותם לעתיד טוב יותר, וכן לעפר סוטה המברר שהעבר של האשה היה טוב בלי פסול.

עם ישראל נולד ממסירות נפש

מדוע אכן לא נקרב יצחק אבינו ע"ה

אֵת בְּנֵךְ אֶת יְחִידְךָ (כב ב). אברהם אבינו הובטח מפי הקב"ה 'כה יהיה זרעך', וכשהצטוו להקריב את בנו יחידו הוצרך לוותר על ההבטחה שירבה זרעו ככוכבי השמים, שמעתי **ממו"ר אבי זצוק"ל**, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש להקריב את יצחק אבינו ע"ה לקרבן, ואמרו חז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א, במדב"ר יז ב) שאפרו של יצחק אבינו ע"ה צבור לפני ה' יתברך, בעוד שלא נקרב, והאיל הוא שקרב תחתיו. אם כן ננסה לאמוד מה היה שכרו של עם ישראל אם היה קרב יצחק בעצמו.

הלא כל מה שאנו זוכים אף בדורנו ובכל חיינו הוא בזכות עקדתו של יצחק אבינו, וזאת בזכות העקידה עצמה ללא שבאמת הוקרב לקרבן, ועם כל זה יש לבני ישראל זכויות בלא סוף וגבול, אם היה קרב

בעצמו לפני ה' יתברך - ריח ניחוח אשה לה', הרי גדולים ועצומים היו זכויותינו פי עשרת מונים, מדוע אפוא לא היה כך. ואם תאמר מהיכן היה יוצא עם ישראל - עם ישראל היה יוצא מן אחר שהיה נולד לו לאברהם אבינו ע"ה.

הקב"ה חפץ שאומתו תצא מאדם שפשט צווארו לרצון ה'

אולם הביאור בזה - אמר **מו"ר אבי ע"ה** דבר נפלא על פי דברי המקובלים, כי רצה הקב"ה שזרע אברהם עבדו, זרע יעקב בחירו, יהיו בניו של יצחק אבינו שפשט את צווארו בעקידה ומסר את נפשו על גבי המזבח, וכיון שאילו היה קרב לא היה יוצא ממנו זרעו, נמצא כי כלולים בו כל זרעו העתיד לצאת ממנו לדורי דורות, ואף אנחנו כולנו מסרנו נפשנו בהיותנו כלולים בו, משכך בניו דבוקים ברושם הקדושה ממסירות הנפש הלוז עד שנהיה אצלם כטבע הטבוע בנפשם עד סוף כל הדורות.

אילו היה נקרב יצחק ע"ה, ובני ישראל היו באים מן אחר של אברהם, או אז לא היה זה מוטבע בנפשם ובטבע תולדתם. כפי שידועים המה דברי **בעל התניא ע"ה** (לקו"א פי"ח): אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם במעט שיודעים אין מתבוננים כלל ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות, רק כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש. עכ"ל"ק.

ומנין בא כוחם של כל אחד מישראל למסור נפשו לפני ה' יתברך, לפי שכח זה טבוע בבני ישראל בכח האבות שעשו כל מעשיהם למען הדורות העתידים לצאת מהם, ובייחוד בכוחו של יצחק אבינו ע"ה שפשט צווארו על גבי המזבח למען שמו יתברך, וכח זה הוטבע בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות. שכן מעשה אבות סימן הוא לבנים, כלומר, סימן הוא לבנים שיוכלו לנהוג מנהג אבותיהם, שנמשך כח

מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

עמוד לי בזה הניסיון - מעלת אברהם אבינו ע"ה בניסיון העקידה

במה נתייחד אברהם אבינו ע"ה בניסיון העקידה

קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו' והעלהו שם לעלה (כב ב). וכתב רש"י: 'קח נא' אין נא אלא לשון בקשה, אמר לו, בבקשה ממך עמוד לי בזה הניסיון, שלא יאמרו הראשונות לא היה בהן ממש. הרבה תמהים מה גדולתו של אברהם אבינו שעמד בניסיון העקידה, הרי בודאי כל יהודי כשר וירא שמים לא יימנע מלהקריב אחרי שישמע כן בפירוש מפי הקב"ה.

א. ניסיון העקידה - השמחה וההתלהבות

אפשר לומר שאכן מעלתו של אברהם לא היתה בעצם מעשה שהעלה את בנו לקרבן, אלא שהיה שמח במעשהו ולא התנהג כמי שמוכרח הוא לשמוע בקול ה', אלא אדרבה היה הולך בשמחה וטוב לבב לעשות נחת רוח ליוצרו, כמו שכתוב שהשכים בבוקר מבלי להתמהמה וחשב בעצמו את חמורו ולא המתין לעבדיו, וכל זה מתוך אהבתו לבוראו.

וזה היה מעשהו והשתוקקותו מתמיד, שאברהם אבינו כל ימיו היה משתוקק ומצפה מתי יבוא לידו למסור נפשו ונפש בנו על קדושת ה', וזהו שהשכים אברהם בבוקר ללכת למקום עקידת יצחק, כי התיירא אברהם שמא יחלוף הזמן ולא יעלה בידו להוציא אל הפועל מחשבתו הטובה בהקרבת בנו, ולכן לא התעכב ומיד כשהאיר הבוקר השכים להזדרז בקיום מצוות בוראו.

כן מוצאים אנו כשהשליך נמרוד את אברהם לכבשן האש באור כשדים, סירב אברהם לצאת מן הכבשן והתמהמה בתוכו שמא יעלה בידו למסור נפשו על קידוש ה', עד שאחז בו הקב"ה והוציאו משם בעל כרחו שלא ברצונו, כמו שכתוב (נחמיה ט ז) 'אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוּ מֵאֵר כְּשָׁדִים', וכן כתוב (בראשית טו ז) 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֵר כְּשָׁדִים', שהוצרך הקב"ה בעצמו להוציא משם [ומסירות נפש ותוקף האהבה לה' היא העומדת לבניו אחרי בכל דור ודור לבטל מהם כל גזירות קשות, כמו שכתוב 'ויעקוד את יצחק בנו' כי עקד עמו כל נשמות

ישראל].

ב. גם לאחר העקידה נותר בשפלותו

עוד יש לומר, שעיקר מעלתו של אברהם היא, שגם לאחר שעמד בניסיון לא גבה ליבו ולא התגאה בעצמו שזכה לעבוד את הקב"ה במדרגה כזו שלא הקדים אותו אדם בעולם, ואדרבה הוסיף להשפיל עצמו ולא החזיק טובה לנפשו, וכמו שפירש החוזה מלובלין זצ"ל את הכתוב אחר מעשה העקידה (כג יט) 'וישב אברהם אל נערו ויקומו וילכו יחדיו', שמיד לאחר שהגיע למדרגה גבוהה כל כך השפיל עצמו ככתחילה, והלך יחד עם נערו בלי שיחשיב עצמו יותר מהם, אלא 'חדיו' עימם בלי שום התנשאות.

ג. עיקר הניסיון לעקוד את יצחק מתוך אהבה

ונקדים לבאר הכתוב (כב ה) 'ויאמר אברהם אל נערו ישובו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחווה ונשיבה אליכם'. אמרו חז"ל (יבמות סב.): 'שובו לכם פה עם החמור' - עם הדומה לחמור. ויש להבין מה מצא אברהם לנכון לומר זאת בעת הזאת. יש להשיב אמרים להבנת העניין, כי הניסיון האחרון שהתנסה בו אברהם אבינו היה ניסיון העקידה, שהצטווה להעלות את בנו יחידו יצחק על גבי המזבח, ומכלל שלימות הניסיון היה שתגבר אהבתו אל יצחק בנו ועם זאת לא ימנע מלהעלותו על גבי המזבח.

זה טעם הדבר שמוצאים אנו שבדרכו להר המוריה כינה אברהם אבינו את אליעזר וישמעאל שהם דומים לחמורים, ואפילו שהיה אברהם עמוד החסד בעולם ואין זה מדרכו לכנות את בנו ועבדו בתואר חמורים, מכל מקום רצה אברהם להגדיל את אהבתו ליצחק בנו, כדי שעל ידי כן יעמוד בניסיון גדול יותר ובשלימות, שעם כל אהבתו כובש רחמיו לעשות רצונו יתברך, ולכן הגדיל לבזות בקרבנו את ישמעאל ואליעזר אפילו שגם הם היו חביבים בעיניו, ועל ידי שהשפילם עתה בעיניו ממילא גדלה חביבותו של יצחק אצלו, ועם כל זאת כבש אהבתו אליו והעלה אותו לקרבן על המזבח.

אך מיד כשעמד בניסיון והקריב את האיל תחת בנו חזר אברהם לקדמותו ולמידתו הראשונה מידת החסד להיות אוהב כל הבריות, ושוב היו אליעזר וישמעאל חביבים עליו ככתחילה, ולפיכך נכתב לאחר מכן (כב יט) 'וישב אברהם אל נערו ויקומו וילכו יחדיו', ששב אברהם להיות באהבתו הראשונה אליהם והלך איתם 'חדיו' בשווה אליהם.

ניסה את אברהם - תכלית הניסיונות

הסתרות בעבודת ה'

וַיְהִי אַחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹקִים נִסְּהוּ אֶת אַבְרָהָם (כב) (א)

פעמים הקב"ה מסתיר עצמו מעובד ה' וזאת כדי שיתאמץ האדם לעובדו, ועל ידי שמרגיש האדם שה' נסתר ממנו הרי שהוא מכניע עצמו ומבקש לשוב ולהתקרב, ע"י שמגלה בעצמו שבתוך ההסתר נמצא ה' יתברך ומתרחק ממנו רק כדי שיתגבר וישוב אליו כדרך האב שמלמד את בנו ללכת, שמתרחק ממנו מעט כדי שילמד ללכת בכוחות עצמו.

אך פעמים שההסתר כל כך גדול וקשה עד כי אינו יודע שיש כאן הסתר ושיש לו לגלות מה. ובוזה האיר לנו **מרנא הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) ואמר, שזהו מה שאמר ה' (דברים לא יח) 'וְאֶנְכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְיֹם הַהוּא', שבא לומר שאסתיר ממנו שנמצא בכלל בהסתר, 'ואנכי הסתר אסתיר' את בחינת ה'אנכי' שבבריאה 'הסתר אסתיר'. ועל כך אומר ה**בעש"ט** 'אם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און'. שכאשר יודע האדם שליט אתר פנוי מיניה והרי הוא ממש בתוך זה ההסתר, אין זה הסתר לגביו. אך אם אינו מרגיש את ההסתר וסבור שדרכו מאירה לפניו והוא צדיק בעיני עצמו, מתרחק מלפני ה' יותר מעד עתה, וזהו 'ואנכי הסתר אסתיר' שהקב"ה מסתיר ממנו את עצם ההסתרה ואין האדם מתעורר לשוב לעבודת ה'.

ואפשר להוסיף בדבריו, על דרך הידוע שהיה רגיל ה**בעל שם טוב ע"ה** לומר והיה חוזר ומוכיח את תלמידיו בדברי המדרש שהובאו **בש"ה הקדוש** (משפטים תורה אור אות ח'), 'ה' צילך' שהנהגת ה' עם האדם הרי היא כצל, נמצא שכפי שהאדם מתאמץ לגלות את שגנוז בתוך ההסתר, זוכה הוא שכנגד זה מגלה הקב"ה את הימצאותו מאחרי ההסתר ואז בקלות יותר יוכל לגבור על ההסתר ולסלקו.

גם בשעת ניסיון קרוב ה' אלינו

ועל כך דיברה תורה בנועם אמריה 'והאלהים ניסה את אברהם', ופירש ה**בעל שם טוב הקדוש** שהיה כאן הניסיון מצד התגברות מידת הדין הנקראת 'אלהים', ואברהם שהוא בבחינת החסד היפך הדין, שזהו כל מהות הניסיון שלוקחים מן האדם את מדרגותיו ואינו רואה כיצד יש

טוב ואור בתוככי הניסיון, ועם כל זה מתגבר ומשריש בקרבו כי גם זו לטובה ואף בתוך מיצר הסתר וחושך נמצא הטוב, בכך עומד בניסיון, שכן מוכיח כי דבוק הוא בה' אלו קיבץ בקשר אמיץ וחזק אשר כל כוחות עולם הזה לא יוכלו לכבות את האהבה שלו, ואף בדבר הנראה כדבר נפרד ח"ו ממנו יתברך שמו, הצדיק הזה מגלה כי גם בהסתר הגדול ביותר נמצא ה' יתברך. וכאשר עומד בניסיון זוכה להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים וחסדים. ודבר זה נוהג בכל אדם בכל מצב שנמצא בו בגשמיות או ברוחניות, צריך לדעת זאת ולהאמין שמכל מקום גם בזמן שנסתר ה' מן האדם עדיין הוא קרוב לכל המייחלים לחסדו, הן על כך נסובים דברי הנביא (ירמיה לא ב) 'מִרְחֹק ה' נִרְאָה לִי, כִּי גַם בְּעוֹדוֹ רְחוֹק דְּבַרִי הוֹצֵאתִי (ירמיה לא ב) נראה אלינו, ובאמת ככל שהאדם מרגיש עצמו מרוחק ומשתוקק להתקרב אל ה', על ידי זה זוכה לבקוע רקיעים שתתקבל תפילתו שישוב ה' לקרב אותו אליו.

הסתלקות המדרגות בשעת הניסיון

זו היא אפוא הדרך להתקרב לאבינו שבשמים ולפיכך בשעה שמזמנים לפני האדם ניסיון בעבודת ה' מסלקים ממנו את מדרגותיו הרוחניות, כי אם היה האדם בתוקף מדרגתו והארתו הרוחנית לא היה הניסיון חשוב למאומה, כי מי פתי ימרה פי מלך עליון אשר מלכותו בכל משלה, והניסיון הוא רק כאשר מסלקין ממנו תחילה ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת ונשאר אצלו רק הבחירה בירתא ה', כלשון קדשו של ה**מאור עינים** (וארא ד"ה וארא): והניסיון הוא שמסלקין ממנו ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת בעת שבא לידי ניסיון, ונשאר אצלו רק הבחירה, כי לולא זה לא היה נקרא ניסיון, כי בודאי על ידי ההתקשרות אחז צדיק דרכו, כעל"ק. אלא שתחילה מסתירים ממנו את הארותיו הרוחניות, ולא נשאר אצלו כי אם יראת שמים שלו, ואז הוא נבחן אם יעמוד בניסיון מאימת בוראו.

אברהם אבינו בניסיון העקידה ראה את

המקום מרחוק

בוזה פירש ה**עבודת ישראל** (וירא ד"ה ויקרא) את לשון הכתוב בהמשך הכתובים שבעקידת יצחק 'וירא את המקום מרחוק', כי הקב"ה הנקרא 'מקום' נראה לו לאברהם כאילו הוא מרחוק, ולא היה אברהם אבינו ע"ה יכול לדבק עצמו במדרגתו הראויה לו, וזה היה עצם הניסיון שלו שנסתלקה ממנו מדרגתו, ועם כל זה התגבר באמונתו לקיים דבר ה'.

עשאה, ומכל מקום מוכרח האדם לעשות ולגמור המצוה במעשה, כי בלעדי שלמות המעשה לא תיוודע כוונתו אם אמנם שלימה ונכונה היא.

שמירת התעוררות הלב

והנה מדרך בני אדם כשיעלה במחשבתם לעשות איזה מצוה, אזי תחילת המחשבה הינה בחשק גדול כל אחד לפי מדרגתו, וצדיק גדול כשיעלה במחשבתו וברצונו לקיים מצוה בוודאי יתלהב ליבו בתבערת אש האהבה לקיים המצוה בשלמות, אבל לפעמים כשחולף זמן מה מצטננת ההתלהבות מכפי שהיתה בתחילה.

שכן כל אדם מישראל מצד עצמו רוצה מאוד לקיים את כל מצוות ה', ומיד כשכא בליבו התעוררות לעבודת ה' הוא מתלהב ומשתוקק להוציא מחשבתו לפועל, והתלהבות זו יש בה מעלת הראשית וההתחלה של כל מעשה מצוה, ובודאי מחשבות האדם מלאות געגועים ותשוקה לעבודת ה', וכן הוא בכוח הדיבור שמדבר בעניני מצוות התורה מתי יבואו לידו ויוכה לקיימם, אבל עיקר העבודה היא להוציא הרצונות והזיכרונות למעשה, כי אחרי ההתעוררות הראשונה מרגיש האדם שכבר יצא ידי חובה, ולכן צריך להיזהר לא להסתפק במחשבה טובה אלא להסמך אותה מיד למעשה טוב, וכגון שיתן צדקה או ילמד תורה וכדומה, ועל ידי זה תיקבע המחשבה במעשה ויהיה לו את הכוח להוציא מחשבתו למעשה כראוי.

אברהם אבינו ע"ה הכניס התשוקה בביקוע עצי העולה כמו כן נהג אברהם אבינו ע"ה שהכין עצמו בהתעוררות ובהתלהבות למעשה העקידה, וכיון שחשש שמא תחלוף ההתלהבות במשך זמן לכתו להר המוריה, לכן הכניס את התלהבותו במעשה המצוה הגשמי של ביקוע העצים, כדי להוציא את רצונו הטוב מן הכוח אל הפועל במעשה בביקוע העצים, ובכך ייתן קיום במעשה המצוה להתעוררות שבלבו.

ועל דרך שכתב **במסילת ישרים** (פ"ז): שלא יחמיץ האדם את המצוה, אלא בהגיע זמנה או בהזדמנה לפניו או בעלותה במחשבתו, יהיה יחיש מעשהו לאחוז בה ולעשות אותה ולא יניח זמן לזמן שיתרבה ביתנים, כי אין סכנה כסכנתו אשר הנה כל רגע שמתחדש יוכל להתחדש איזה עכוב למעשה הטוב וכו', על כן הזהירו זכרונם לברכה (מכילתא מס' דפסחא ט) 'ושמרתם את המצות' (שמות יב יז), מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה.

גם בשעת הניסיון נשאר באדם רושם קדושה ואם תאמר מה לי בידיעה זו אם בשעה שיש ניסיון מסלקים כל הדרגות ונסתרת חכמת נבוניו ואף אם אדע בזה השעה שבכל מקום ומצב נמצא ה' יתברך הטוב ומטיב - בשעת הניסיון גם ידיעה זו נסתרת. תשובה לדבר האירנו **הרה"ק מברעזאן ע"ה** שכתב **בשפת אמת** (וישב ד"ה יובא), כפי מה שהאדם מתאמץ בכל עת ובכל שעה להתגבר בעבודת ה', הרי הוא קונה קנין בנפשו שלא לסור מרצון ה', וכידוע שהרגל נעשה לטבע שני בנפש האדם, ורושם זה נשאר בנפשו גם כשכל מדרגותיו מסתלקים ממנו, ועל ידי הרושם הקדוש הזה יש בו כוח להתגבר ולעמוד בכל הניסיונות.

אחר העקידה חזר אברהם לבהירותו

אחר העקידה אמר לו הקב"ה 'אל תשלה ידך אל הנער', כי אז שב אברהם אבינו ע"ה אל מדרגתו הראשונה לבהירות ודביקות, כלשונו של **הרה"ק בעל עבודת ישראל** (שם): היה מבין על ידי זה כי הקדוש ברוך הוא מלוא כל הארץ כבודו ואם יסתר איש במסתרים אין נסתר מנגד עיניו. אמנם אל האדם נדמה כאילו חלילה אין הקדוש ברוך הוא רואהו, כי צריך להיות כן בשעת הניסיון כנ"ל. וזה שקרא המקום ה' יראה' ופירש התרגום 'דאת חמי ולא מיתחמי', דהיינו שנודע לו עתה שהקב"ה רואה את האדם תמיד גם כשהאדם אינו מרגיש הבהירות.

התעוררות הלב במעשה המצוה

מעשה המצוה - המוכיח על תשוקת הלב

וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיַּחֲבֵשׂ אֶת חֲמורוֹ וְגו', וַיִּבְקַע עֲצֵי עֵלָה (כב ג).

יש להבין דברי אלקים חיים, כי הנה התורה טורחת לכתוב שקודם צאתו לדרך חטב אברהם עצים לקרבן, מה משמיעה לנו התורה בכך, וגם מדוע באמת הקדים אברהם לבקוע עצי עולה מיד בצאתו ממקומו, ולא המתין לחטוב מהעצים בהר המוריה כדי שלא יצטרך לשאת עמו את העצים מרחוק.

פירש קדוש ישראל **רבנו אלימלך מליז'ענסק**

ע"ה בנועם אלימלך (וירא ד"ה א"י פירוש)

שעיקר רצון הבורא יתברך שיבחר האדם בטוב וישתוקק לעבדו בלב שלם, ואם כיוון לבו לעשות מצוה לשמו יתברך בראון טוב הרי זה חשוב כאלו כבר

יבא לאור ע"י מבין אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
שיצוב ושימוד: שוק קוד

פרשת וירא

אברהם אנינו בא במצות הכנסת אורחים

סיפר הרה"ק רבי מנחם נחום רבינוביץ מקאנטקוזבה זיע"א, בעל 'מחשבת נחום', מה שבדידה הוה עובדא, בהיותו אברך צעיר, כשעדיין לא מלאו לו שלשים שנה, בבואו אל הגאון רבי חיים הלוי סולובייציק מבריסק זצ"ל כדי לקבל ממנו היתר הוראה וסמיכה.

עם כניסתו לביתו של רבי חיים רואה הוא כי הגאון הנודע יושב כשהוא מוקף ברבנים ותלמידי חכמים העוסקים עמו בפלפולי דאורייתא ובעומקה של הלכה. משהבחין רבי חיים מבריסק באורח שנכנס, הכיר בו כי הגם שהוא רך בשנים הוא אב בחכמה, ותיכף קיבלו במאור פנים וברוב הוקרה וחיבה. והזמינו לשבת יחד אתו.

אדהכי והכי התעניין רבי חיים מבריסק על סיבת בואו של האורח ועל מבוקשו. נענה רבי מנחם נחום ואמר כי מבוקשו הוא לקבל סמיכה מרבה של בריסק וכי נכון הוא להבחין על תלמודו וכי יוכלו לתהות על קנקנו.

התעניין רבי חיים מבריסק האם יש בידו כבר כתבי סמיכה שכתבו עבורו גאוני הדור. נענה רבי מנחם נחום כי אכן זכה כבר כבר לקבל כמה כתבי סמיכה מרבנים אצלם הוא עמד בכור המבחן, ותוך כדי דיבור הוא הוציא מכיסו מכתב שכתב עבורו אחד מגדולי הדור, והושיט אותו לרבי חיים.

נטל רבי חיים מבריסק את מכתב הסמיכה, קראו מתחילה ועד סוף, והפליט בקצרה: "קאלט" [-קר-], כאומר, שמכתב הסמיכה מסוגנן באיפוק רב, בלי רגש והתלהבות. לא התבלבל רבי מנחם נחום לשמע הדברים והשיב לרבי חיים מבריסק על אתר: וכי מה פלא הוא זה, והרי רב זה מתנגד הוא לדרכי החסידות! כמי שאומר שבשל היותו

חסיד, מגזע קודש של גדולי ומאורי החסידות, ביניהם שושלות ליניץ, ברדיטשוב, אפטא, קוריץ וליובאוויטש, לכן אותו רב כתב עליו בשפה קרה ובאיפוק.

לא הבין רבי חיים את תשובתו של רבי מנחם נחום ושאל: וכי מה אני בעיניך? כשכוונתו היא, שאם אכן לדברך רבנים שאינם חסידים כותבים לך את כתבי הסמיכות בלשון מאופקת, מה איפוא עלי לכתוב לך? שוב נענה רבי מנחם נחום ואמר בעוז: כבוד תורתו, רבה של בריסק, הוא חצי חסיד! התפלא רבי חיים ושאל: זאת מנין לך? מהיכי תיתי שתאמר עלי שאני חצי חסיד? ענה רבי מנחם נחום בלשון של חכמה: דבר זה ידוע לי מהפסוק האמור בפרשת וירא (בראשית יח ח): **'וַיִּקַּח חֲמָהּ וְחָלַב וּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִימָה וְהוּא עָמַד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאמְרוּ'.**

ידע רבי חיים מבריסק את כוונתו של האורח השנון והבין כי כוונתו לסיפור שהתרחש אתו בילדותו עם הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א, ושאל אותו: האם ידוע לך הסיפור היטב על כל פרטיו ודקדוקיו? ומשהשיב לו רבי מנחם נחום כי אכן כן (רבי מנחם נחום היה חתנו של הרה"ק רבי יוסף מקיודנוב זיע"א, נכדו של הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ זיע"א, שהיה רבו של הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א), ביקש ממנו רבי חיים כי יואיל לספר את הסיפור בפני כל המסובים. עשו כולם את אזנם כאפרכסת ורבי מנחם פתח בדברים ויספר דברים כהייתם:

בהיות רבה של בריסק ילד קטן נפל לחולי כבד והרופאים אמרו לו נואש. ניסו להזעיק פרופסורים גדולים שימצאו מזור ומרפא לילד הרך הנאנק בחוליו, אך כולם העלו חרס בידם. הילד סבל רבות, ויד ההורים, הגאון רבי יוסף דוב הלוי סולובייציק זצ"ל, בעל 'בית הלוי', והרבנית צירל, קצרה מלהושיע.

גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשייבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלוא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג, כד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' נב).

נענה הבית הלוי ואמר בכנות: אכן למדתי את דברי הרמ"א בשם הרמב"ם ואף השתדלתי לקיימם, אלא שכואב אני מאוד על כך שבדברי הרמ"א נאמר שכל מי שעושה כן "מיד יגיע אליו היראה וההכנעה", ומשמע שדבר זה בא תיכף ומיד ללא כל עיכוב ושיהוי, ואילו אצלי עדיין זה לא בא.

אמר לו רבי משה מקוברין: ראוי לדקדק את לשונו של הרמ"א בו נאמר שהדרך לבוא לזה הוא "כשישים האדם אל לבו", לב דווקא, כי לא נאמר כאן 'כשישים האדם אל ראשו', אלא 'כשישים אל לבו', כי כן הוא באמת, שאין די בכך שחושב הוא זאת במוחו, אלא דווקא על ידי שמשריש זאת בתוך לבו הרי זה פועל שמיד יגיע אליו היראה וההכנעה.

באותה שעה נעשתה הייחודות בין הרה"ק רבי משה מקוברין לבין הבית הלוי, ואכן לימים, כשנפגש הבית הלוי עם קבוצה מחסידי הרה"ק רבי משה מקוברין, וכמילתא אלביישהו יקירא ביקשו לשמוע ממנו מילי דחסידותא אשר שמע מרבם, נענה להם הבית הלוי ואמר להם את רעיון זה תוך כדי שהוא מטעים ואומר: חפצים אתם לשמוע מאמר של רבכם, הלוא תורת אמת היא ממש!

באותם ימים כשבביתו של רבי יצחק עפרון היו עסוקים עם מחלתו הקשה והמסוכנת של הנכד

הרבנית צירל הייתה בתו של הרה"ג רבי יצחק עפרון, שהיה איש מופלג בתורה ומנכבדי העדה בעיר ולוזין. עם בוא רבי חיים בברית הנישואין עם מרת צירל, הסמיכו חותנו על שולחנו במשך שלש עשרה שנה, ובביתו ישב ועסק בתורה. רבי יצחק עפרון היה מסתופף בצילם של צדיקי לכוּבֵיץ וקוברין, ובפי החסידים היה מכונה: "רבי איטשע פייביש'ס" על שם אביו. חפץ היה רבי יצחק עפרון שחתנו הגדול, הבית הלוי, יכיר את הרה"ק רבי משה מקוברין, והוא המתין לשעת הכושר.

ביום מהימים הגיע הרה"ק רבי משה מקוברין להתאכסן בביתו של רבי יצחק עפרון, שכמובן קיבלו בכבוד גדול כראוי וכיאות. במהלך כל הימים ששהה רבי משה מקוברין בבית האכסניה הוא לא נפגש ולו פעם אחת עם הבית הלוי, לפי שהבית הלוי היה מסוגר בחדרו ועוסק בתורה, בלי להתעניין בכל מה שמתרחש סביבו. כשהגיע יום נסיעתו של רבי משה מקוברין החליט המארח כי חייבים לדאוג לפגישה בין רבו הגדול לבין חתנו החשוב, והוא עשה מעשה נועז: את מזוודותיו של רבי משה מקוברין הוא הכניס בחשאי לחדרו של הבית הלוי, וכשרבי משה מקוברין התעניין היכן מזוודותיו הוא הציבע לו על חדרו של הבית הלוי.

פנה רבי משה מקוברין ודפק בחדר כדי לקחת את המזוודות. הבית הלוי קם ממקומו, פתח לו את הדלת, והתעניין לרצונו. אמר לו רבי משה מקוברין כי המזוודות שלו מונחות כאן וברצונו להוציא אותם. משנכנס רבי משה מקוברין לחדר הוא הבחין כי על השולחן פתוח ספר 'שולחן ערוך', חלק אורח חיים, באחד הסימנים המאוחרים שבו. פתח רבי משה מקוברין עימו בדברים ואמר לו: רואה אני בך שאתה לומד שולחן ערוך אורח חיים וכבר התקדמת בזה כהנה וכהנה, אולם האם כבר למדת וקיימת את הסימן הראשון בשולחן ערוך בו כותב הרמ"א בשם הרמב"ם בספרו 'מורה נבוכים': "שיתיה ה' לנגדי תמיד (תהלים טז ח), הוא כלל

בצווארו, ובשל כך אנו בטוחים בס"ד שהחולה יתרפא ויבריא תיכף בעז"ה. ואכן כך היה, שלאחר הדברים הללו רבי משה מקוברין ניכרה הטבה משמעותית במצבו של החולה, ומאותה שעה היה מצבו משתפר והולך עד שהבריא לחלוטין.

סיפור זה, על נס רפואתו הפלאית של רבי חיים מבריסק בשנות ילדותו ועל כך שבשל זאת הרי הוא הוא 'חצי חסיד', היה רבי מנחם נחום רבינוביץ מספר בפני בעל המעשה שהקשיב לכך בהתעניינות מרובה, שלאחר מכן הפטיר ואמר: סיפור זה אמת ונכון, וגם אני זכיתי לשמוע כן מאבי הבית הלוי.

לאחר מכן, נענה רבי חיים מבריסק וכתב לרבי מנחם נחום מכתב המלצה נלהב, כשהתאריך הנקוב בו הוא יום ט"ו בשבט תרע"ו, וכך הוא כותב לו בתורף דבריו: "ודברתי עמו בדברי תורה, ומצאתי נושא ונותן בדרך ישרה במלחמתה של תורה שערה. ומשיב דבר לאשורו בדברים מכוונים להלכה. כן הוא נעלה בכל וממולא בכל יקר וסגלה, נפש עדינה ומגזע היחש, והוא חתן הרה"ג מקאויידנאו זצ"ל. בר אבהן ובר אוריין יאי ויאי. על כן יבואו דברי להכיר טובו לאחרים, מכיריו יבורכו לרגלו האשורו בגללו כמאמרם תיכף לתלמיד חכם ברכה."

מידה כנגד מידה בהכנסת אורחים

סיפר הרה"ח רבי אברהם הכהן זצ"ל, בתוך ספרו המפורסם 'ברית אברהם הכהן' על הלכות מילה: היה זה בימי הקיץ של שנת תש"ה, כשזכיתי וראיתי במפלת הרשעים הנאצים ימ"ש עם סיום מלחמת העולם השנייה, ביקשתי לחזור לעיר מולדתי, עיר ואם בישראל, פרשבורג. כשהגעתי לעיר, חשכו עיני. עיר זו שהייתה מלאה חכמים וסופרים עמדה ריקה, ועל במותיך חלל. נמס לבי בקרבי בראותי את הריקנות מוחלטת הייתה בעיר, כל יהודי העיר נעלמו ואינם, חורבן אמיתי.

הצעיר, חיים, בנו של חתנם הבית הלוי, הגיע לבקרו רבי משה מקוברין. כמובן שהמארח רבי יצחק עפרון מיהר לספר באזני רבי משה מקוברין על צערם הגדול בראותם את נכדם הרך מתענה במחלתו כשהרופאים אומרים נואש לחייו. אמר לו רבי משה מקוברין: אם כך, נלך שנינו גם יחד לבקר את החולה.

הלכו רבי משה מקוברין ותלמידו רבי יצחק עפרון לחדרו של הילד הרך ששכב כשהוא נאנח ונאנק בכאבים עזים. ויפתח רבי משה מקוברין ויאמר את הפסוק בפרשת וירא (בראשית יח ח): **'וַיִּקַּח חַמְאָה וְחֻלְבֵּי וְכַן הִבְקֵר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא עִמָּד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ'**, תוך כדי שהוא שואל כעניין: מדוע לשון הפסוק הוא 'והוא עומד עליהם' לשון הווה, והרי הפסוק כולו הוא בלשון עבר, שהרי הפסוק מספר את אשר כבר התרחש, 'ויקח חמאה וחלב' - 'ויתן לפניהם' - 'ויאכלו', ומתאים לומר זאת בלשון עבר, ומדוע דווקא עמידתו של אברהם אבינו עליהם כתובה בלשון הווה, כביכול היא עדיין מתרחשת כעת.

אלא, הסביר רבי משה מקוברין, **אכן כך הוא הדבר שאברהם אבינו עודנו עומד עד עצם היום הזה, ובכל פעם ופעם שיהודי מקיים את מצות הכנסת אורחים, בא אברהם אבינו שהיה ראש וראשון למכניסי האורחים ועומד יחד אתו, ועל כן מתאים שזה יהיה נאמר לשון הווה.**

המשיך הרה"ק מקוברין ואמר: הלא חז"ל אמרו במסכת בבא בתרא (זט:): **רבי שמעון בן יוחאי אומר: אבן טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. אם כך, בכל פעם שמקיימים מצות הכנסת אורחים, אברהם אבינו מגיע לעמוד שם ויחד אתו נמצאת האבן הטובה התלויה בצווארו, וכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא.**

השלים רבי משה מקוברין את דבריו ואמר: היות וקיימנו עתה מצות הכנסת אורחים, הרי שנמצא עמנו אברהם אבינו והאבן הטובה התלויה

כך עשיתי: השקעתי את כל כולי בעבודה. עסקתי במסחר באופן כזה שבמשך כל השבוע יצאתי לעבודתי מחוץ לעיר למצוא מזון ומחיה, ורק בערב שבת קודש הייתי חוזר לביתי להיות יחד עם אחיות.

עברו שבועות, ובאחד מימי שישי אני שב לפרשבורג כשכולי עייף ויגע. צועד אני ברחובות פרשבורג בזריזות ובמהירות, ותוך כדי הליכתי רואה אני אדם מצומק ביותר, רזה באופן קיצוני, מתהלך בקושי ברחובות העיר, כשלגופו אותם בגדים שנתנו הנאצים במחנות ההשמדה. באותם רגעים חלפה בראשי המחשבה שאדם זה הוא משונה בהרבה יותר משאר הפליטים שראיתי עד כה. אם כל הפליטים נראו כשלדי עצמות, הרי שהוא נראה כשלד עצמות היבשות, כמעט ללא חיות. כשהאיש עבר על פני אמרתי בלבי: ארוים הרשעים שכך עוללו לבני ישראל, הנה לקחו הם יהודי שנברא בצלם והפכוהו למי שכמעט ונעדר צורת בן אנוש.

לא עברו ארבע אמות משחלפתי על פני ולפתע אני שומע קול הקורא בשמי בקול ענות חלושה. תיכף ומדי הכרתי שזה אבי שלא נשתנה קולו במאום. חשבתי שהוזה אני, והקול הענוג נשמע באוזני כמתוך חלום. קפאתי במקומי וסובבתי את ראשי והבנתי שהאיש המשונה הזה, שכמעט ואין לו צורת אדם, הוא אבי מורי בכבודו ובעצמו. פרצתי בבכי עצום בדמעות של אושר ובדמעות של עצב מעורבים זה בזה, ונפלתי על צווארו בהתרגשות עצומה. עוד באותו יום לקחתי את אבי לרופאים מומחים שאכן הצליחו בס"ד לרפא את אבי שהיה במצב אנוש, ואכן בצעד אחר צעד הוא זכה להשתקם ולעמוד על רגליו.

לאחר שהחל להבריא סיפר לי אבי את כל התלאה אשר מצאה אותו, כיצד התגלגל ממחנה למחנה והודה להש"ת שזיכה אותו שלא להתגעל במאכלות אסורות, עד שאפילו חלב עכו"ם הוא לא שתה. בין הדברים סיפר לי אבי דבר פלא והפלא שראוי לחוקקו עלי ספר: כידוע היו כל האנשים

הודיתי להש"ת על נפשי שהייתה לי לשלל, ברוך ה' שלא נתנני טרף לשיניהם, נפשי כציפור נמלטה מפח יוקשים ונותרתי בחיים. בתחילה הייתי בודד ויחיד, אך בעבור הימים מצאתי את שתי אחיותי ששרדו לפליטה. את אמי הצדקנית ע"ה ידעתי שלא אפגוש, שכן היא נפטרה, אך קיוותי מאוד לפגוש את אבי, רבי יום טוב הכהן. למרות שהתקשיתי להאמין שאבי עדיין נותר בחיים לאחר יסורים ועינויים כה רבים, אבל תמיד התעניינתי, דרשתי וחקרתי את כל הפליטים שהגיעו לפרשבורג: האם ראיתם או שמעתם מאבי או מכל אשר אירע עימו. איש לא ידע להשיב לי, ואני תפילה כי אכן אזכה עוד לראותו למרות הסיכויים הקלושים.

כשהחלו להגיע רכבות עמוסות ביהודים ששרדו ונותרו, הייתי יוצא מדי יום ביומו אל תחנת הרכבת ומבקש למצוא בדל מידע אודות אבי האהוב. אסובבה בעיר, בשווקים וברחובות, ושאלתי: את שאהבה נפשי ראיתם או ידעתם, כי נכספה וגם כלתה נפשי אליו ולהתאחד עימו. גם כשכבר לא היו שיירות מצויות, כל פעם ששמעתי אודות פליטים שהגיעו, הייתי רץ אליהם ומתעניין אצלם כזאת.

ביום מהימים מסתובב אני בעיר פרשבורג ולפתע רואה אני פליט צנום ושדוף, לבוש בסמרטוטים של מחנות ההשמדה. עורו צפוד על בשרו, וכשזיהיתי אותו שהוא אחד מידידי משפחתי, שאלתיו אודות אבי והוא הראשון שנתן לי ידיעה אודותיו, אך לא משמחת: פגשתי את אביך במחנה מאוטהאוזן, אלא שמצבו היה כבי רע, עד שדומני כי אין שום תקוה שנשאר בחיים. הוא אף הוסיף ורימז כי באותה שעה שפגש אותו כבר היה בגדר גוסס רח"ל.

הצטערתי מאוד לשמע הדברים. חשבתי לנסוע לאותו מחנה, אך אותו ידיד הניא אותי מכך והסבר כי מעטים הסיכויים שאמצאנו חי, ובשל כך עדיף לי להתמקד בהמשך החיים, למצוא עבודה ולהתפרנס וכך גם לדאוג לשתי האחיות שנותרו לפליטה. ואכן

בין האורחים שאבי היה מביא לביתו היה רבים כאלה שמחמת טרדות החיים היו מלוכלכים ביותר וריח רע נדף מהם ומבגדיהם. וגרוע מזה היו כאלה שהיו מלאים בכנים ובפשפשים, עד כדי כך שהמשרתים הגויים שהיו בביתנו היה עליהם לנקות ולקרצף את הכסאות והשולחנות מכל אותו לכלוך שהשאירו אחריהם האורחים. והיו המשרתים מתאוננים ומתערעעים על צרה זו שנפלה בחלקם לעסוק בכללך גרוע זה, אך אבי ואיתו אמי הצדקנית מעולם לא התערעמו על כך, אלא אדרבה השתדלו ביותר לכבד את העניים למרות מצבם הנורא.

בזכות זה סבר אבי כי הוא עצמו זכה במידה כנגד מידה להנצל מעונשם של הכנים והפשפשים במחנות ההשמדה.

על הפסוקים (בראשית יח ט-י): **וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךָ שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כִּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְשָׂרָה שְׂמֵעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אַחֲרָיו**, מפרש הגאון הכתב סופר זצ"ל 'על דרך צחות', כי הנה מבואר בחז"ל (ב"מ זפ) שאשה עיניה צרות באורחים, ואילו שרה אמנו שינתה את עצמה מטבע הנשים והתחזקה בעצמה שלא יהיו עיניה צרות באורחים, ואדרבה שמחה בריבוי האורחים, כדרך הצדיקים שמשנים את טבעם. וכשבאו המלאכים אל אברהם אבינו וראו את רוב נדיבותו וריבוי המאכלים שהביא להם, אמרו לו 'איה שרה אשתך', כמדומה ששרה אשתך אינה בבית ובשל כך יכול היית להגיש לנו בנדיבות שכזאת, כי אילו היא לא הייתה מניחה לכך.

נענה אברהם אבינו ואמר למלאכים כי אין כך הדבר, ושרה 'הנה באהל', כי אין עיניה צרות באורחים והיא מכניסה אורחים נגד טבעם של הנשים. שמעו זאת המלאכים ואמרו: אם כך, שמשנה היא את טבעה, ראוי לה במידה כנגד מידה שהגם שהיא לפי הטבע אינה יכולה להוליד, עם זאת ישתנה הטבע שלה ותזכה לבנים במידה כנגד מידה.

במחנות ההשמדה מלאים כינים ופשפשים באופן נורא. ההגינה במחנות הייתה גרועה ביותר, ולא היה ניתן להנצל ממכתם הרעה של הכנים והפשפשים שעינו את האנשים נוסף לכל הצרות שעברו עליהם. אלא שאבי ניצל ממכה זו. מסביבו היו אנשים רבים שהיו מלאים בכנים ובפשפשים, הם ישבו מימינו ומשמאלו מלפניו ומאחוריו, ובדרך הטבע הוא היה אמור להדבק, אלא שלגודל הנס והפלא אפילו פשפש אחד לא היה עליו.

באחת השיחות תלה זאת אבי, שהוא זכה לנס זה כמידה כנגד מידה על מצות הכנסת אורחים שהיה דבוק בה עד למאוד, כשלא נמנע מלהכניס לביתו גם אורחים כאלה שהיו מלאים בכנים ופשפשים, ואיש לא הסכים לארח אותם, ובשכר זאת זכה שלא ישלטו בו הכנים והפשפשים.

ואכן זכרתי את מסירות נפשו של אבי לכך. כי הנה מנהג הכנסת האורחים בעיר פרשבורג בשבתות התנהל כך: בליל שבת קודש, עם סיום התפילה בבית הכנסת המרכזי עמדו כל העניים והאביונים בשורה מסודרת ליד פתח בית הכנסת, וכל אחד מהמתפללים בעלי היכולת היה בוחר לעצמו אורח לסעודת שבת, והיו כאלה שהיו מוסיפים ובוחרים להם אפילו יותר מאורח אחד. מטבע הדברים היו בעלי הבתים בוחרים לעצמם את אותם עניים שמראם החיצוני היה נאה ומלבושם היה נקי ומסודר. ואילו אלו שהיו מכווערים, ולבושם מלוכלך וקרוע, היו נותרים בבית הכנסת מאין דורש.

בשל כך היה אבי משתדל להתעכב בבית הכנסת עד ששאר המתפללים היו הולכים לביתם בלווית העניים אותם בחרו שיסעודו איתם, ואת כל הנותרים היה אבי אוסף ולוקח אותם לאכול על שולחנו. פעמים והיו עניים רבים שנותרו בבית הכנסת, היה אבי דואג לכולם והיה נותן להם פתק מיוחד, זיכוי לקבלת סעודות שבת במסעדה העירונית הכשרה בעיר. בעיר פרשבורג היה עירוב, והיה מותר להם לטלטל את פתק הזיכוי. לאחר השבת היה אבי משלם את כל ההוצאות לבעל המסעדה.

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוסוב - בעל 'אהבת שלום'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך